

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Avaliku õiguse instituut

Siim Kaljo

POLIITILINE KORRUPTSIOON
Magistritöö

Juhendaja
MA. Anna Markina

Tallinn
2012

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1 . POLIITILISE KORRUPTSIOONI AJALUGU JA DEFINITSIOONID	8
1.1.Poliitilise korruptsiooni mõiste ajalugu	8
1.2. Definiitsioonid	13
1.2.1. Avaliku huvi keskne	13
1.2.2. Avaliku teenistuse keskne	14
1.2.3. Normikeskne	15
1.2.4. Patrimonialism	15
1.2.5. Juriidiline/ turukeskne	16
1.2.6. Principal-agent	17
1.2.7. Filosoofiline / moraalist lähtuv	18
1.3. Definiitsioonide esinemissagedused	20
2. POLIITILISE KORRUPTSIOONI MÄÄRATLEMINE JA VORMID	25
2.1. Poliitilise korruptsiooni määratlemine	25
2.2. Poliitilise korruptsiooni vormid.....	29
2.2.1. Altkäemaks / graft	30
2.2.2. Mõjuvõimuga kauplemine	33
2.2.3. Häälte ostmine	35
2.2.4. Onupojapoliitika (Nepotism /Patronage /Cronyism/ Favoritism).....	35
2.2.5. Valimiskampaania rahastamine	37
2.2.6. Parteide varjatud rahastamine	38
2.2.7. Valimispettus	38
2.2.8. Kingitused.....	39
2.2.9. Omastamine, ametiseisundi kuritarvitamine	40
2.2.10. Huvide konflikt	41
2.2.11. Kickback	41
2.2.12. Poliitiline liit (unholy aliance)	42
3. UURIMUS POLIITILINE KORRUPTSIOON EESTIS 2005-2012.....	43
3.1. Uurimuse metoodika.....	43
3.2. Uurimistulemuste analüüs.....	44
3.2.1. Poliitilise korruptsiooni juhtumid 2005-2012 a.	44
3.2.2. Millises vormis poliitilist korruptsiooni esineb ja kui suur on vormide osakaal? ..	45
3.2.3. Millist menetluse liiki on kasutatud?	47

3.2.4. Millised on kohtupoolt määratud karistused?.....	49
3.2.5. Kui suur on korruptiivse teo eest saadud kasu?.....	51
3.2.6. Millises piirkonnas ja millisel tasandil leiab aset kõige rohkem poliitilist korruptsiooni ?	52
3.2.7. Milline oli korruptiivse teo toimepanija erakondlik kuuluvus?.....	55
3.2.8. Korruptiivse teo toimepanejate sugu, vanus ja haridus.....	57
3.3. Uurimuse kokkuvõte.....	59
KOKKUVÕTE	60
POLITICAL CORRUPTION. Summary	64
KASUTATUD LÜHENDID	66
KASUTATUD KIRJANDUS	67
Viidatud allikate loetelu.....	67
Kasutatud õigustloovate aktide loetelu.....	73
Muud allikad	73
LISAD	75
Lisa 1. Definitsioonide esinemissageduste leidmisel kasutatud artiklid	75
Lisa 2. Poliitilise korruptsiooni tuvastamise skeem	77
Lisa 3. Poliitilise korruptsiooni kohtupraktika Eestis 2005-2012 a.	78

SISSEJUHATUS

Poliitilise korrupsiooni tegeliku tähenduse üle on palju vaieldud. Need vaidlused võivad olla tingitud erinevatest korrupsiooni vormidest; omadustest, mida iga vorm sisaldab ja poliitilise korrupsiooniga seotud üldistest moraalsetest probleemidest. Poliitiline korrupsioon on nähtus, mis trotsib otsest mõõtmist ja selgepiirilist definitsiooni. Mõõtmise poolelt on uurijad tuginenud kaudsetele meetoditele ja inimeste arusaamadele. Poliitilist korrupsiooniõ kasutatakse sageli korrupsiooniõ (üldises tähenduses) sünonüümina, mis autori arvates viiks olukorrani, kus kõiki korruptiivseid tegusid võiks automaatselt pidada ka poliitiliseks korrupsiooniks ning sellise käsitlusega ei saa autor nõustuda.

Ükski riik maailmas ei ole päriselt suutnud poliitilisest korrupsioonist vabaneda, eesmärk on selle nähtuse minimaliseerimine. Tihti on poliitilist korrupsiooni seostatud diktatuuri ja türanniaga, kuid samas on poliitiline korrupsioon laialt levinud ka demokraatlikes riikides. Poliitiline korrupsioon on oht demokraatiale, sest mitte kogu võim pole sel juhul enam legaalne, vaid eksisteerivad võimukanalid, mis mõjutavad otsuseid ebaseaduslikul viisil. Mõned autorid arvavad, et poliitiline korrupsioon on oht demokraatia legitiimsusele, teised leiavad, et tegemist on vaid demokraatliku süsteemi puudusega. Funktsionalistid aga peavad korrupsiooni minimaalset taset mõistlikuks, sest see soodustab investeerimist ja innovaatilist lähenemist ning võimaldab turul kiiremini toimida. Nagu mujal maailmas, iseloomustab ka Eesti bürokraatiat püüde käitumisreegleid üha rohkem formaliseerida. Samas on kaasaegsed nõudmised organisatsioonile sellised, et inimesele tuleb jätta tunduvalt suurem tegevusvabadus, et ta tõhusalt töötaks. Niisiis peaks demokraatlikus ühiskonnas mängima suuremat rolli just isiklik vastutus ja mitteformaalne käitumine

Autor otsustas vastava teema kasuks just seetõttu, et lugedes ajalehti, vaadates televiisorit, suheldes igapäevaselt inimestega kerkib ikka ja jälle esile mõne tuntud poliitiku, erakonna või nendega seotud isiku, kas kriminaalne või eetiliselt ja moraalset vale tegevus. Kõiki seda kirjeldatakse poliitilise korrupsioonina. Kas tõesti on iga erakonna või poliitiku teo puhul, mis avalikkusele hakkab silma negatiivselt, tegu kohe poliitilise korrupsiooniga? Üritades Eesti erialasest kirjandusest teada saada, mis on poliitiline korrupsioon ja kuidas seda tuvastada jäi autor hätta. Kui autor otsustas vaadata välismaist kirjandust tuli ette järjekordne probleem, milleks on definitsioonide paljusus. Tulenevalt sellest otsustas autor nii enese kui ka teiste kaasmaalaste huvides antud teemat põhjalikumalt uurida ja kummutada ühiskonnas eksisteerivad eriarvamused poliitilisest korrupsioonist.

Autorile teada olevalt on Eestis poliitilist korruptsiooni käsitletud uuringutes š Eesti kohtud ó osa võimustruktuurist, mis väärüb järgimistõ¹. Antud uuringus defineeritakse poliitilist korruptsioone eelkõige Maailmapanga definitsiooni alusel, käsitledes poliitilist korruptsiooni üldiselt keskendudes peamiselt erakondadele. š Korruptsioon Eestis: kolme sihtrühma uuringõ² peab poliitiliseks korruptsiooniks järgmist asjaolu „Kui ettevõtja teeb erakonnale annetuse ja saab selle eest oma ettevõttele soodsa otsuse, siis see on poliitiline korruptsioonõ, antud uuring käsitleb poliitilise korruptsioonina ainult erakondade rahastamist. Magistritõõ kirjutamise käigus lisandus uuringutele ka 2011 a. kaitstud magistritõõ š KOV.i äriühingu politiseerumine kui korruptsiooniriskõ³ antud töös on välja toodud erinevate autorite poolt kasutatavad poliitilise korruptsiooni mõisted ja antud endapoolne hinnang poliitilisele korruptsioonile. Autor peab antud määratlust siiski ebapiisavaks ja soovib süveneda mõiste ajaloolisse tekkimisse ning kasutada oma töös võimalikult palju erinevaid definitsioone, mida on teadusandmebaasidest võimalik leida.

Käesoleva magistritõõ teema on aktuaalne eelkõige seetõttu, et seni ei ole Eestis üheselt mõistetavalt defineeritud poliitilise korruptsiooni mõistet (poliitilise korruptsiooni defineerimiseks kasutatakse sama mõistet, mida kasutatakse korruptsiooni defineerimisel); ei ole selgeks tehtud, mis on poliitiline korruptsioon (poliitiliseks korruptsiooniks peetakse eelkõige erakonnaga seotud ebaseaduslikku tegevust); ei ole piisavalt põhjalikult analüüsitud poliitilise korruptsiooni sisu, vorme ega isikuid, kes neid tegusid toime panevad; ei ole põhjalikult uuritud, milliste juhtumite puhul me saame rääkida, et tegu on poliitilise korruptsiooniga (laialt on levinud arusaam, et poliitilise korruptsiooni juhtumite puhul me saame rääkida üksnes erakondadest). Seega võib väita, et käesolev uurimus on selle valdkonna esmakordne süsteemne õiguslik-analüütiline käsitus. Lähtudes eeltoodud põhjendustest on tööil nii teoreetiline kui ka praktiline tähtsus

Magistritõõ spetsiifikast lähtudes on andmete kogumisel kasutatud kvalitatiivset ning analüüsimisel kvalitatiivset ja kvantitatiivset meetodit. Jõudmaks püstitatud eesmärkideni, on autor töö kirjutamisel põhiallikatena kasutatud eesti- ja ingliskeelseid allikaid, mis on olnud kättesaadavad, Tartu Ülikooli raamatukogus ja internetivõrgus. Eelkõige on kasutanud erialast õiguskirjandust (välismaiseid teadusartikleid ja raamatuid), siseriiklikke ja

¹MTÜ Korruptsioonivaba Eesti. Eesti kohtud- osa võimustruktuurist, mis väärüb jälgimist, 2009. ó Arvutivõrgus: http://transparency.ee/cm/files/eesti_kohtud-osa_voimustruktuurist_mis_vaarib_jalgimist.pdf

²Korruptsioon Eestis: kolme sihtrühma uuring, 2010. ó Arvutivõrgus: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=52486/13.+Korruptsioon+Eestis.+Kolme+sihtr%FChma+uuring+2010.pdf>

³Plaado Toomas. Kohaliku omavalitsuse äriühingu politiseerumine kui korruptsioonirisk. Magistritõõ, 2011. - Arvutivõrgus: <http://riksweb.sisekaitse.ee/index.asp?action=127&id=518>

rahvusvahelisi õigusakte, konventsioone ning kohtupraktikat (Riigikohtu, ringkonnakohtute, maakohtute ja Euroopa Inimõiguste Kohtu poliitilist korruptsiooni käsitlevaid lahendeid), samuti isikliku kogemust ning teadmisi uuritava valdkonna kohta.

Magistritöö eesmärgiks on teada saada, mis on poliitiline korruptsioon ehk kuidas peaks poliitilist korruptsiooni defineerima? Mida poliitiline korruptsioon endas sisaldab ehk millistes vormides ta aset leiab? Kuidas poliitilist korruptsiooni ära tunda ehk millised on need tingimused või elemendid millele peab juhtum vastama? Kui palju, mis vormis, millises piirkonnas esineb poliitilist korruptsiooni Eestis ja millised on need isikud kes poliitilisele korruptsioonile vastavaid tegusid toime panevad?

Magistritöö koosneb kolmest peatükist, mis on liigitatud alaosadeks vastavalt teema käsitlusele.

Esimeses peatükis keskendub autor poliitilise korruptsiooni mõiste kujunemise ajaloole lähtudes erinevatest kontseptsioonidest. Autor analüüsib poliitilise korruptsiooni definitsiooni aluseks olevaid korruptsiooni definitsioone, liigitades need ühiste nimetajate alla ja alapunktidenä välja tuua nendest olulisemad. Teada saamaks, millise definitsiooni peaks autor poliitilise korruptsiooni sisustamise aluseks võtma otsustas autor läbi viia lühimahulise uuringu. Uuringu põhieesmärgiks on teada saada, milline on teadusartiklites kasutatud definitsioonide esinemissagedus ehk millist definitsiooni on teadusartiklite autorid kõige rohkem kasutanud? Uuringu läbiviimisel kasutab autor teadusandmebaasidest saadud võõrkeelseid teadusartikleid poliitilisest korruptsioonist. Võõrkeelseid teadusartikleid kasutab autor, sest Eesti kirjanduses ei ole poliitilise korruptsiooni definitsioonide põhjaliku käsitlust võimalik leida.

Töö teises peatükis keskendub autor poliitilise korruptsiooni sisule. Eelkõige asjaolule, millist definitsiooni või definitsioonide kombinatsioone kasutada poliitilise korruptsiooni defineerimiseks ja võimalusel välja pakkuda autori endapoolne definitsioon. Teise peatükki põhieesmärgiks on välja tuua erinevad kriteeriumid kuidas on võimalik poliitilist korruptsiooni tuvastada, formuleerides need skeemiks (poliitilise korruptsiooni tuvastamise skeem) , mille tulemusena oleks võimalik teada saada, milliste juhtumite puhul on tegemist poliitilise korruptsiooniga.

Töö kolmas peatükk sisaldab uurimust. Uuringu eesmärgiks on teada saada, kui palju esineb Eestis poliitilist korrupsiooni; milliste juhtumite puhul on tegu poliitilise korrupsiooniga; millises vormis on poliitiline korrupsioon toime pandud; millist menetlust on kohtumenetluse käigus kasutatud; millised on karistused; mis tasandil esineb seda kõige enam; millises piirkonnas esineb kõige enam; milline on kõige korrumpeerunum erakond; millised on need ametnikud, kes korruptiivse teo toime panevad? Uuringu läbiviimisel kasutatakse kohtupraktikat ajavahemikus 2005-2012 a. ja ajakirjanduses ilmunud artikleid ajavahemikus 2011-2012 a.

Autori tänusõnad kuuluvad magistritöö juhendajale Anna Markinale asjalike nõuannete, suuniste, abi ja mõistva suhtumise eest.

1 . POLIITILISE KORRUPTSIOONI AJALUGU JA DEFINITSIOONID

1.1. Poliitilise korruptsiooni mõiste ajalugu

Poliitilise korruptsiooni defineerimiseks on läbi ajaloo olnud mitmeid erinevaid lähenemisviise. Poliitilist korruptsiooni on kriminoloogias seostatud nii valgekraede kuritegevusega (white-collar crime) kui ka organiseeritud kuritegevusega. Clinardi ja Quinney peavad poliitilist korruptsiooni üheks valgekraede kuritegevuse vormiks, kus ametnikud saavad isikliku kasu tänu oma ametikohale⁴. Clinardi ja Quinney näevad poliitikutes pigem õigusrikkujaid kui avalike teenistujaid. Sellise käsitluse järgi peaks kõiki avalike teenistujaid nende ameti pärast pidama valgekrae kurjategijateks. Autor ei saa siinkohal sellise käsitlusega nõustuda ja pigem tuleks lähtuda Mertoni lähenemisest, kelle arvates on poliitiline korruptsioon normide ja poliitiliste liidrite väärtuste konflikti tulem⁵. Chambliss peab poliitilist korruptsiooni üheks organiseeritud kuritegevuse vormiks⁶. Autor ei saa ka selle seisukohaga täielikult nõustuda, kuna poliitikud pigem suhtlevad ja teevad kostööd organiseeritud kuritegevusega, neid ei saa pidada nii öelda škuritegeliku grupi liikmeteks.

Poliitilise korruptsiooni definitsiooni saab ajalooliselt vaadelda ka erinevate kontseptsioonide järgi. Definitsiooni klassikalise kontseptsiooni järgi võib poliitilist korruptsiooni pidada šsuhte probleemiks. Suhte probleem leiab aset võimu allika ja valitsejate moraalsete õiguste vahel. Juba 1985.a. pidas Lord Acton poliitilise korruptsiooni probleemiks seda, kui monarh kasutab valitsust oma moraalsete hüvede rahuldamiseks. Lord Acton keskendub moraalsele pahele, mida usutavasti võim mehes tekitab (mees ei mõtle enam sellele, milline on õige tegevus või käitumine, vaid pigem sellele, milline on otstarbekas tegevus või käitumine).⁷ Tema poliitilise korruptsiooni käsitluse võib kokku võtta loosungiga škogu võim kipub korrumppeeruma ja absoluutne võim korrumppeerub täielikult⁸. Vaadates Lord Actoni käsitlust põhjalikumalt võib jõuda järeldusele, et see sarnaneb väga Platoni ja Aristotelese ideedega. Autor peab siinkohal silmas üldise tänapäeva mõistes avaliku huvi allutamist isiklikule huvile. Aristoteles ja Platon on väitnud, et demokraatlikud, oligarhialikud ja türannilikud refliidid juhinduvad valitsejate isiklikest huvidest, mitte üldsuse huvidest. Nad väidavad, et poliitiline korruptsioon on mittetoimiv ja hävitab igasuguse poliitilise korra. Platon tegi kindlaks, et

⁴ M. Clinard & R. Quinney. *Criminal Behaviour System: A Typology*. New York: Holt, Rinehart and Winston Inc 1967, lk 131.

⁵ R. Merton. *Social Structure and Anomie*. In F. I. Williams, & M. McShane (Eds.), *Criminology Theory. Selected Classic Readings*. Cincinnati: Anderson Publishing Co 1938, lk 121.

⁶ W. Chambliss. *State-organized Crime ó The American Society of Criminology, 1988 Presidential Address*. In D. Friedrichs (Ed.), *State Crime. Defining Delineating and Explaining State Crime*. Aldershot Ashgate: Dartmouth 1989, lk 184.

⁷ J. C. Friedrich. *Trancendent Justice*, 1964, lk 11.

⁸ J. E. E. Dalberg Acton. *Essays on Freedom and Power*, G. Himmelreich, ed. 1948, lk 364.

ahnus on inimloomuse kõige ohtlikum element, samal ajal kui Aristoteles väitis, et mees tahab alati rohkem ja mees ei ole rahul enne, kuni ta saavutab lõpmatus⁹.

Autori arvates võib väita, et Lord Actoni käsitlust on mõjutanud ka Machiavelli, Montesquieu ja Rousseau mõtted, kes käsitlesid poliitilist korrupsiooni kui võimul olijate šmoraalset probleemi. Machiavelli väitis, et poliitiline korrupsioon on protsess, mille käigus kodaniku Virtù¹⁰ kahjustati ja lõpuks hävitati täielikult¹¹. Tema arvates on mehed nõrgad, rahuldamatud ja neil jääb puudu hea kodaniku Virtùst¹². Rousseau¹³, tunnistades inimkonna isekust, näeb poliitilist korrupsiooni kui võimu võitluse paratamatut tagajärge¹⁴. Baron de Montesquieu¹⁵ väitis, et poliitiline korrupsioon on mittetoimiv protsess, mille käigus hea poliitiline kord või süsteem pööratakse halvaks ja paheliseks (monarhia pööratakse despootiaks)¹⁶.

Viimaste aastakümnete jooksul on poliitilise korrupsiooni arutelud hakanud kaugenema eespool käsitletud moraalsest perspektiivist (mida Lord Acton käsitles 19. saj, lõpus). Tänapäeval seostatakse poliitilist korrupsiooni eelkõige institutsionaalsete ja käitumisprobleemidega. Poliitilise korrupsiooni puhul vaadatakse eelkõige poliitilise korrupsiooni vorme ning mõju, mida see võib avaldada riigile ja majandusele.

Vastavalt institutsionaalsele käsitlusele, mille võttis kasutusele van Kleveren 1957. aastal, on poliitilise korrupsiooni uurimuse kese nihkunud moraalselt probleemidelt võimu kuritarvitamisele ja isiklукule kasule. Van Kleveren väidab, et võimu kuritarvitamine omab poliitilises kontekstis keskset rolli, kuna seeläbi saavad ametnikud manipuleerida võimuga, et tagada endale isiklik kasu¹⁷. Sarnast kontseptsiooni kasutas ka McMullan, kes sidus poliitilise korrupsiooni ametnike ülesannete kuritarvitamisega. McMullan väidab, et šametnik on

⁹ P. Dobel. The Corruption of a State. In R. Williams (Ed.), The Politics of Corruption. Explaining Corruption. London: MacMillan 1987, lk 145.

¹⁰ Virtù- võitlus vaim, tahe.

¹¹ N. Machiavelli. The Prince. London: Standard Publications, Inc 2007, lk 22.

¹² Maciavelli arvates saab rikunud Virtùt parandada ainult nii, et , peab ilmuma kangelaslik juht, kes poliitilist korda taastades täidab oma Virtùga kogu kodanikkonnaga. Kui inimesi õieti ei juhita muutuvad nad õnnetuteks olenditeks, seevastu õige juhtimise läbi muutuvad nad patriootlikeks kodanikeks, kes on võimelised ohverdusteks, eneseületusteks ja muudeks patriootlikeks voorusteks. ó Arvutivõrgus kättesaadav: [http://Virtue Ethics \[Internet Encyclopaedia of Philosophy\].htm](http://Virtue Ethics [Internet Encyclopaedia of Philosophy].htm).

¹³ Rousseau teooria sisu: Rousseau väitis , et mees oli sotsiaalse ja poliitilise elu tõttu korrumppeerunud ja seega rikunud. See ei ole meeste äraostetavus, mis hävitab poliitilise süsteemi vaid poliitiline süsteem, mis rikub ja hävitab mehe. Rousseau vaatas iseennast kui tarka meest, kes peab teisi hoiatama. Ta uskus, et õige juhendamine võib muuta avalikku arvamust, mis omakorda aitab vältida korrupsiooni. Ta uskus ,et ainukene kaitse korrupsiooni vastu on arvamuste ja seisukohtadega manipuleerimine.(Dita Shklar, Men and Citizens- A study of Rousseau´s Theory, 1969, lk 100, 103 ja 110).

¹⁴ B. D. Montesquieu and Nugent, C. D. Spirit of the Laws. Part One. London: Hafner Library of Classics 1970, lk 320.

¹⁵ Montesquieu uskus aristokraatiasse ja monarhiasse. Ta pühendas oma põhitöö ``Grandeur des Romains et de leur Decadence`` Rooma impeeriumile. Selles töös ta kirjeldas korrupsiooni kui protsessi. Roomlaste Virtù andis neile võite teiste vahemere režiimide üle, nende linna laienemise urbs.ist orbiks rikkus nende moraali ning lõpuks hävitas konstitutsionaalse korra, mis oli neile selle impeeriumi võitnud.

¹⁶ J. van Klaveren. The Concept of Corruption. In A. Heidenheimer, V. Levine, & M. Johnston (Eds.), Political Corruption: A Handbook. New Jersey: New Brunswick 1957, lk 26.

¹⁷ B. D. Montesquieu and C. D. Nugent. Spirit of the Laws. Part One. London: Hafner Library of Classics 1970, lk 320.

korrumpeerunud kui ta võtab raha, mis mõjutab teda tegema või tegemata jätma otsust, mida ta ilma rahata ei oleks teinud¹⁸. 1964. aastal täiendas seda ideed Leff, väites et ametkond on muutunud äriajamise keskuseks, kuna ametnikud kasutavad oma võimu enda sissetulekute suurendamiseks¹⁹. 1966. aastal defineeris Bayley poliitilist korruptsiooni kui kahepoolsete suhete probleemi, mis hõlmab mitmeid osalejaid²⁰. Ta väitis, et poliitilist korruptsioon tuleks pigem kasutada kui võimu kuritarvitamist ametniku poolt, mitte kui avaliku võimu kuritarvitamist. Poliitilise korruptsiooni institutsionaalset lähenemist on kasutanud ka Nye 1967. aastal. Nye väidab, et korruptsioon on š käitumine, mis erineb avaliku võimu tavalistest ülesannetest isikliku suhte tõttu (perekond, lähedased), ametiisiku varalise seisundi suurenemise tõttu, või rikkudes toimingute reegleid isiklike suhete mõjul. Nye arvates sisaldab poliitiline korruptsioon sellist käitumist nagu altkäemaks (rahalise hüvitise abil vastutaval ametikohal töötava isiku otsuse mõjutamine), onupojapoliitika (teenetemärgi andmine tulenevalt isiklikust suhtest, mitte tegeliku saavutuse eest; sugulase, lähedase soosimine), võõra vara riisumine (avalike ressursside kasutamine eraisikulises tegevuses)²¹.

Nye arvates on valimistesse sekkumine üks poliitilise korruptsiooni peamisi vorme, eelkõige ametiasutustes. Onupojapoliitikat, häälte ostmist, altkäemaksu ja omastamist tuleks samuti pidada poliitilise korruptsiooni vormideks, kuna nad esindavad võimu kuritarvitamise erinevaid vorme.

Avaliku teenistuse kesksed definitsioonid, mis on domineerinud institutsionaalses lähenemises on olulised selleks, et mõista institutsionaalset poliitilist korruptsiooni. Moodie on väitnud, et avaliku halduse rikkumised tunduvad temale pigem ebaefektiivsuse kui korruptsioonina ja seetõttu ei tohiks riigi nõrkusi nimetada poliitiliseks korruptsiooniks²². Ta väitis, et avaliku teenistuse kesksed mõisted on liialt keskendunud kohaliku kultuuriga seotud aspektidele ja seetõttu ei võimalda need läbi viia korraliku uuringut poliitilise korruptsiooni tuvastamiseks.

Võib väita, et poliitilisest korruptsioonist võib teatud situatsioonides olla ka kasu, seda eelkõige jäiga poliitilise süsteemi korral. Sellist käsitlust kasutas 1968. aastal Huntington, kes

¹⁸ M. McMullan. A Theory of Corruption: Based on Consideration of Corruption in the Public Services and Governments of British Colonies and Ex-Colonies in West Africa. In R. Williams (Ed.), The Politics of Corruption. Explaining Corruption. Cheltenham, UK: An Edwards Elgar Publishing Limited 1961, lk 3.

¹⁹ N. Leff. Economic Development through Bureaucratic Corruption. In R. Williams (Ed.), The Politics of Corruption. Explaining Corruption. Cheltenham, UK: An Edwards Elgar Publishing Limited 1964, lk 22.

²⁰ D. Bayley. The Effects of Corruption in a Developing Nation. In A. Heidenheimer, V. Levine, & M. Johnston (Eds.), Political Corruption: A Handbook. New Jersey: New Brunswick 1966, lk 936.

²¹ J.S. Nye. Corruption and Political Development: A Cost Benefit Analysis, in A.J. Heidenheimer, M. Johnston and V.T. Levine, eds., Political Corruption: A Handbook. New Brunswick: Transaction 1989, lk 966.

²² G. Moodie. On Political Scandals and Corruption. In R. Williams (Ed.), The Politics of Corruption. Cheltenham, UK: Edwards Elgar Publishing Limited 1980, lk 180.

väitis, et poliitiline korrupsioon on levinud eelkõige ühiskonnas, mis läbib moderniseerimise etappi²³. Huntington väidab, et modernsus võib pidada poliitilisele korrupsioonile väga iseloomulikuks, seda eelkõige sellepärast, et see hõlmab põhiväärtuste muutumist ühiskonnas. Moderniseerimise protsess hõlmab rikkuse ja võimu uusi allikaid, mille tulemusel esitavad uued klassid valitsusele oma nõudmisi.

Scotti arvates on poliitilise korrupsiooni funktsionaalsel kasul üsna erinev poliitiline tähendus²⁴. Ta väidab, et onupojapoliitika ja poliitiline korrupsioon on seotud poliitilise masinavärgiga. Selle masinavärgi pragmaatiline ja kliendile orienteeritud suund võimaldab kliendile vastu tulla ja samas ka nõuda kliendi toetust. Key väidab põhimõtteliselt sama, tema arvates on korrupsioon poliitikutele väga vajalik²⁵. Ta väidab, et altkäemaksuga kontrollitakse valijaid, et tagada endale pääs võimu juurde. Werner argumentid poliitilise korrupsiooni positiivsete mõjude kohta, näitavad esiteks seda, et poliitiline korrupsioon on kui š mahutav seade, mis pakub majanduslikke võimalusi, mis soodustavad majanduse arengut ja välisinvesteeringuid; teiseks, poliitiline korrupsioon julgustab looma erakonda, mis allub poliitilistele juhtidele; kolmandaks, poliitiline korrupsioon toob jäika bürokraatiasse elastsuse, luues sellega täiendavaid võimalusi²⁶. Seega võib väita, et seal kus poliitiline korrupsioon on talutav võib see muutuda süstemaatuseks.

Mõnede teadlaste arvates on poliitiline korrupsioon demokraatia, institutsionaalse arengu ja majandusliku kasvu seisukohast mittetoimiv. Näiteks Rose-Ackerman on väitnud, et korrumpeerunud ametnikud moonutavad avaliku sektori valikuid ja toodavad ebaefektiivset avalikku poliitikat²⁷. Myrdal on väitnud, et poliitiline korrupsioon on üks nendest jõududest, mis aitab säilitada riigisisest madalat sotsiaalset distsipliini²⁸. Della Porta ja Vannucci on väitnud, et poliitiline korrupsioon suurendab kontrolli ja tasakaalu nõrkust, mis peaks piirama avaliku halduse kaalutusõigust²⁹. Mauro on näidanud, et poliitilise korrupsiooni kõrgemad tasemed on seotud madalamate investeeringute tasemetega³⁰.

²³S. Huntington. *Modernization and Corruption*. In A. Heidenheimer, V. Levine, & M. Johnston (Eds.), *Political Corruption: A Handbook*. New Jersey: New Brunswick 1968.

²⁴J. Scott. *Corruption, Machine Politics and Political Change*. - *American Political Science Review*, 63 (4), lk 180.

²⁵V. Key. *Politics, Parties and Pressure Groups*. New York: Thomas Crowell Company 1969, lk 40.

²⁶S. Werner. *New Directions in the Study of Administrative Corruption*. In R. Williams (Ed.), *The Politics of Corruption. Explaining Corruption*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1983, lk 189.

²⁷S. R. Ackerman. *Corruption and Government. Causes, Consequences and Reform*. Cambridge, UK: Cambridge University Press 1999, lk 38.

²⁸G. Myrdal. *Corruption as a Hindrance to Modernization in South Asia*. In A. Heidenheimer, V. Levine, & M. Johnston (Eds.), *Political Corruption: A Handbook*. New Jersey: New Brunswick, 1968, lk 953.

²⁹D. D. Porta. *The vicious circle of corruption in Italy*. In D. Della Porta, & A. Vannucci (Eds.), *Democracy and Corruption in Europe*. London: A Cassell Imprint 1997, lk 256.

³⁰P. Mauro. *The Effects of Corruption on Growth, Investment and Government Expenditure: A Cross-Country Analysis*. In K. Elliot (Ed.), *Corruption and the Global Economy*. Washington D.C.: Institute for International Economics, 1997, lk 83.

Ades ja Di Tella on näidanud, et poliitilise korrupsiooni juuresolekul investeerimise positiivne mõju suureneb poole võrra³¹. Vito ja Davoodi on jõudnud järeldusele, et poliitiline korrupsioon tagab riiklike investeeringute ja majanduskasvu jätkusuutlikkuse³². Owoye ja Bendardaf näitavad, et poliitiline korrupsioon suurendab tootmise funktsionaalsust, vähendab töötust ja suurendab toote hinnataset³³. Lisaks on nad väitnud, et poliitiline korrupsioon mõjutab negatiivselt tarbimist, riigisiseseid investeeringuid, valitsuse kulutusi ja ekspordi.

Autori arvates võib väita, et isegi kui poliitiline korrupsioon sisaldab rikutud reegleid ja ebaausat käitumist, ei ole alati võimalik kindlalt väita, et need teod on ebaseaduslikud. Seoses sellega on Heywood väitnud, kuigi õigusvastasus on paljude poliitilise korrupsiooni määratluste keskne element on võimatu väita, et kõiki ebaseaduslike tegusid, mis on toimepandud ametnike poolt tuleks kohe määratleda poliitilise korrupsioonina, kuna mõisted ebaseaduslik ja seaduslik on erinevates riikides sätestatud erinevalt³⁴.

1985. aastal sisustas Gibbson poliitilist korrupsiooni tuginedes käitumuslikule lähenemisele. Gibbson pidas poliitiliseks korrupsiooniks järgmisi ebaausaid tegusid: onupojapoliitika, häälte ostmine, altkäemaks, huvide konflikt ja valimiskampaania rahastamine³⁵. Gambetta defineerib poliitilist korrupsiooni kui š usaldatud võimu kuritarvitamistõ. Gambetta arvates on poliitilise korrupsiooni põhivormid altkäemaks, onupojapoliitika ja väljapressimine, tema arvates on need ainukesed vormid, millega saab poliitikat mõjutada. Sellist käitumuslikku lähenemist ei kasutatud peaaegu terve kümnendi jooksul. 1970. ja 1980. aastatel piirduti poliitilise korrupsiooni defineerimisel moralistliku ja institutsionaalse lähenemisega ning tähelepanu alt jäeti välja õiguslikud piirangud, kuna poliitilist korrupsiooni ei peetud kuriteoks. Alles üheksakümnendate lõpus hakati poliitilist korrupsiooni tunnustama kuriteona, mille tulemusena hakati rohkem tähelepanu pöörama ka käitumuslikule lähenemisele. Alates sellest kui võeti vastu konventsioonid (Euroopas 1997. , 2002. ja 2003. aastal; OECD riikides 1999. aastal ja ÜRO-s 2005. aastal) on arutelu poliitilise korrupsiooni üle hakanud elavnema ning on hakatud rohkem keskenduma selle vormidele ja sisu täpsustamisele.

³¹ A. Ades, & R. Di Tella. Rents, competition and corruption. - American Economic Review 1999, lk 982-994.

³² T. Vito, & H. Davoodi. Corruption, Growth and Public Finances. International Monetary Fund Working Papers Series 00/182, 2000, lk 10.

³³ O. Owoye, & I. Bendardaf. The Macroeconomic Analysis of the Effect of Corruption on Economic Growth of Developing Economics.- Rivista Internazionale di Scienza Economiche e Commerciali, 43 (1), 1996, lk 96.

³⁴ P. Heywood (Ed.). Political Corruption. Oxford, UK: Blackwell 1997, lk 346.

³⁵ K. Gibbson. Variations in Attitudes Toward Corruption in Canada. In A. Heidenheimer, V. Levine, & M. Johnston (Eds.), Political Corruption: A Handbook. New Jersey: New Brunswick, 1985, lk 774.

1.2. Definiitsioonid

Korruptsiooni tegeliku tähenduse üle on palju vaieldud. Need vaidlused võivad olla tingitud erinevatest korruptsiooni vormidest; omadustest, mida iga vorm sisaldab ja poliitilise korruptsiooniga seotud üldistest moraalsetest probleemidest. Mida võib mõista poliitilise korruptsiooni all? Poliitilise korruptsiooni mõte kui selline tundub algul tabamatu, paljud on kindlasti vaielnud - millist tähendust me peaksime poliitilisele korruptsioonile omastama, kuna poliitilisel korruptsioonil on erinevates ühiskondades ja riikides erinevad tähendused. Euroopa Nõukogu märgib, et š ei ole võimalik leida täpset määratlust, mida saaks kohaldada kõikidele korruptsiooni vormidele, tüüpidele ja astmetele või, mis oleksid vastuvõetavad kõikjal ning hõlmates kõiki tegevusi, mida peetakse igas jurisdiktsioonis korruptsiooniks³⁶. Selleks, et teada millist definiitsiooni kasutada, tuleb lähtuda sellest, milline definiitsioon sobib uuritavasse konteksti kõige paremini. Autorile tundub siiani, et mõiste, mis hõlmaks poliitilise korruptsiooni kõiki iseärasusi ei ole veel teada. Selle väite tõestuseks otsustas Autor uurida poliitilises korruptsioonis kasutatava korruptsiooni mõiste erinevaid definiitsioone. Definiitsioonide leidmiseks uuris autor, kasutades nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset meetodit erinevaid rahvusvahelisi teadusartikleid, mis on Tartu Ülikooli raamatukogu kaudu ligipääsetavad. Andmebaasidest leidis autor ligikaudu 45 poliitilise korruptsiooniga seotud teadusartiklit ja raamatut, millest definiitsioonide liigitamiseks ja kirjeldamiseks kasutas autor 19 teadusartiklit ja raamatut.

1.2.1. Avaliku huvi keskne

Avaliku huvi keskse definiitsiooni konteksti sobib kõige paremini Maailmapanga definiitsioon šavaliku võimu kasutamine isikliku kasu saamiseks. Avaliku huvi keskset definiitsiooni võib defineerida mitmeti, kuid sisu jääb kõigil juhtudel samaks- avaliku võimu väärkasutamine, millega kahjustatakse avalikust ja selle huve; avalike huvide kahjustamine erahuvide arvelt; avalikust huvist kõrvalekaldumine³⁷. Üldiselt võib öelda, et korrumppeerunud tegu rikub avalikule korrale seotud vastutust. Morris väidab, et korruptiivne käitumine on ühise huve nimel tegutsemisega vastuolus³⁸. Avaliku huvi keskse definiitsiooni puuduseks võib välja tuua asjaolu, et see on veidi ebatäpne ja mitmeti tõlgendatav. Mitmeti tõlgendatavus tuleneb

³⁶ World Bank, *Helping Countries Combat Corruption*, 1999.

³⁷ A. J. Heidenheimer, & M. Johnston (eds.) *Political Corruption. Concepts and Contexts*. Third Edition. New Brunswick/London, Transaction Publishers 2002, lk 9.

³⁸ S. D. Morris. *Corruption & Politics in Contemporary Mexico*. Tuscaloosa: University of Alabama Press 1991, lk 667.

asjaolust, kes peaks ütlema, mis on avalikust huvist lähtuv? Enery Quiñones³⁹ väidab, et antud definitsioon on üle lihtsustatud. Avaliku huvi keskset definitsiooni kasutatakse laialdaselt kui funktsionaalset definitsiooni, mida väidab ka Kaufmann, kes leidis empiirilist toetust tuginedes minimalistlikule definitsioonile kui toimivale korrupsiooni definitsioonile⁴⁰.

1.2.2. Avaliku teenistuse keskne

Harvardi politoloog J.S.Nye defineerib poliitilist korrupsiooni järgnevalt: šKäitumine, mis erineb avaliku võimu tavalistest ülesannetest isikliku suhte tõttu (perekond, lähedased), ametiisiku varalise seisundi suurenemise tõttu, või rikkudes toimingute reegleid isiklike suhete mõjul. See sisaldab sellist käitumist nagu altkäemaks (rahalise hüvitise abil vastutaval ametikohal töötava isiku otsuse mõjutamine), onupojapoliitika (teenetemärgi andmine tulenevalt isiklikust suhtest, mitte tegeliku saavutuse eest; sugulase, lähedase soosimine), võõra vara riisumine (avalike ressursside kasutamine eraisikulises tegevuses)õ.⁴¹ Nye määratluse puhul tajub autor probleemi avaliku rolli mõistmisega. Probleem seisneb otsustamises, mida isiklik kasu hõlmab, kaaludes erinevaid valikuid, tegevusi ja keskkonda, kus selline korrumpeerunud käitumine võib esineda. Unustamata fakti, et seadused ja see, kuidas neid rakendatakse ühes ühiskonnas ei pruugi olla sarnased seadustega, mis eksisteerivad mõnes teises ühiskonnas. Seega eksisteerivad ühiskonnas erinevad tingimused, mille alusel korrumpeerunud tegevus saab toimuda. Nye järgi hõlmab korrupsioon ametniku käitumist üksnes tema avalikus rollis. Nye keskendub kuritarvitustele š isiklik suhe (perekond, lähedased), ametiisiku varalise seisundi suurenemineõ. Selline definitsioon hõlmab olukordi, kus kuritarvitamise eesmärk on kasu toomine ametnikule või tema sugulasele, aga see ei hõlma olukordi, mille eesmärk on kasu toomine ametniku parteile, etnilisele grupile jne. Tänapäeval enim kasutatud avaliku teenistuse keskne mõiste on välja kujunenud tänapäeva demokraatiast, keskendudes eelkõige avaliku teenistuse normidele ja kohustustele, defineerides sel viisil standardeid, kuidas saab avaliku teenistujat vastutusele võtta.

Sarnast definitsiooni kasutab ka Transparency International. TI järgi on korrupsioon šusaldatud võimu kuritarvitamine omakasu eesmärgilõ. Selline käsitlus on üsna laiahaardeline ning võimaldab mõiste täpsemal sisustamisel tegeleda kitsamate valdkondadega sh erasektoriga.⁴²

³⁹ See E. Quinones. What is Corruption?- In the Financial, fiscal and Enterprise Affairs Directorate 2000.- Arvutivõrgus: http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/233/What_is_corruption_.html.

⁴⁰ World Bank. Perceptions About Corruption Among Elites in Emerging Economies. Draft, 1997.

⁴¹ J.S. Nye. Corruption and Political Development: A Cost Benefit Analysis, in A.J. Heidenheimer, M.Johnston and V.T.Levine, eds., Political Corruption: A Handbook. New Brunswick: Transaction 1989, lk 966.

⁴² Arvutivõrgus: <http://www.transparency.ee>.

1.2.3. Normikeskne

Normikeskse definitsiooni puhul tuleb silmas pidada, et kõik ebaseaduslikud teod ei pruugi olla korruptiivsed ja kõik korruptiivsed teod ei pruugi olla ebaseaduslikud. Näiteks kui ametnikel ei ole seadusega keelatud kingituste vastuvõtmine, siis kingituse vastuvõtmine ei ole korruptiivne tegu, kuigi me võime seda pidada korruptiivseks. Brooks väidab, et positiivse õiguse sanktsioone kohaldatakse ainult neile tavadele, mida varasemad kogemused on näidanud raskekujulisemana.⁴³ Berg, Hahn, and Schmidhauser väidavad, et korruptsioon on protsess, mis rikub ja kahjustab avaliku korra norme, mida peetakse poliitilise demokraatia säilitamisel hädavajalikuks⁴⁴. Millised on need normid, mida saab kasutada eristamiseks korruptiivset ja mitte korruptiivset tegu? Definitsioonid, mida käsitleb turundus teooria näivad sellest probleemist mööda minevat, aga tegelikult see päris nii ei ole. Need näitavad, et kuskil seal on organ, mis eristab reegleid mida kohaldatakse ametnikele ja reegleid mida kohaldatakse ärimeestele, kes töötavad avatud turul, või seal on teatud omadused, mis eristavad šmusta turguõ avatud turust.

Vanema generatsiooni politoloogid üritasid tegeleda normi probleemiga, reguleerides viidet õiguslike reeglitega, mis olid sätestatud seadustes ja kohtuotsustes. Sellist tegevust hinnates jõudis James Bryce järeldusele, et tegevus on kas lubatud või korrumpeerunud vastavalt kehtestatud kriteeriumidele, mille seadsid seadusandjad ja kohtunikud.⁴⁵ Sotsiaalteaduste Entsüklopeedias avaldatud artikkel šPolitical Corruptionõ väitis, et küsimus formaalsest õiguspärasusest ei ole mõiste tuum šNormatiivseid otsuseid tuleks kasutada kui kriteeriumeõ.

1.2.4. Patrimonialism

Korruptsiooni võib liigitada ka mõiste alla šPatrimonialismiõ, mis on ülemvõim haldussektori üle, kelle liikmed on tööle võetud valitseja ülalpeetavate hulgast. Kogu vara, väljaarvatud isiklikud tarbeesemed, kuulub valitsejale. Selgepiirilist otsustusprotsessi ei eksisteeri ja ametnikele makstakse natuuras (maavaldused ja muud hüved).⁴⁶ Selline vorm põhjustab avaliku ja erasektori sulandumist. Leiab aset autokraatlikes refiimides ja oligarhiana. Võimul on kõrgem- või keskklass, kellele tavaliselt allub ka sõjavägi. Sellest vaatenurgast on

⁴³ J.C.Scott. *Comparitive Political Corruption*. Engelwood Gliffs: Prentice-Hall 1972, lk 3.

⁴⁴ L. Berg, H. Hahn & J. R. Schmidhauser. *Corruption in the American Political System*. Morrystown: General Learning Press 1977, lk 95.

⁴⁵ A. J. Heidenheimer & M. Johnston. *Political Corruption. Concepts and Contexts*. Third Edition. New Brunswick/London, Transaction Publishers 2002, lk 10.

⁴⁶ R. Theobald. In Pursuit of the Patrimonial State, or What is «Modern» Bureaucracy?. Paper presented at the Third International Conference on Ethics in the Public Service, Jerusalem, Israel, June 6611, 1993, lk 4.

korrumpeerunud teod varalise seisundi põhitunnused ja nende olulisemad osad. Kui vaadata hetkel maailmas toimuvat siis võib öelda, et patrimonialismi leidub kõikjal bürokraatias, see on bürokraatia lahutamatu osa.

1.2.5. Juriidiline/ turukeskne

Professor Scotti arvates on korruptsioon turumehhanismide ära kasutamine. Scotti arvates tuleks selle definitsiooni puhul kasutada järgmist üsnagi otsekohast kriteeriumit škui ametniku tegevus on valitsuse poolt kehtestatud seadustega keelatud, siis on see korruptiivne; kui tegevus ei ole keelatud ,siis see ei ole korruptiivne isegi siis, kui see on kuritahtlik ja ebaeetiline⁴⁷. Sellised tingimused õigustavad rikkujate karistamist. Isegi kui korruptsiooni seadused ei ole täiuslikud, saab seadusandja muuta seadusi, et tegeleda uute probleemidega. Samas kui juriidiline või seadusel põhinev definitsioon võib olla mugav ja ühetähenduslik, juhib professor Scott tähelepanu kolmele probleemile: 1) šKaudne oht anda normatiivne väärtus mistahes ametliku käitumise standarditele, see läbi tekib oht ebaõnnestunult käsitleda korruptsiooni poliitika lahutamatu osana⁴⁸. Teisisõnu professor Scott hoiatab meid ohu eest eeldades, et kõik see, mis on seaduslik on alati ka eetiline. 2) õRaskused rahvuste võrdlemisel, kui nende avalike asutuste ametlikud normid on üsna erinevad⁴⁹. Teiste sõnadega, professor Scott juhib tähelepanu ohule, et ühesugust tegevust kahe rahvuse vahel märgistatakse erinevalt, kuna seadustes esinevad erinevused. 3) šSisemine moonutus, kui me võrdleme rahvust, kus töötab avalikus sektoris vähe inimesi sellega, kus töötab avalikus sektoris enamus⁵⁰. Rahvust, kus peaaegu enamus inimesi töötab avalikus sektoris ei saa võrrelda rahvusega, kus enamik inimesi töötab erasektoris.

Paljud majandusteadlased ja majandusajaloolased defineerivad korruptsiooni kui turumehhanismide kasutamist, mitte kui kohustuslikku hinnamudelit kaupade eraldamiseks. Tegelikult nad väidavad, et korrumpeerunud riigiteenistujad on need, kes suhtuvad ametiasutusse kui eraettevõttesse.⁵¹ Nii nagu ka patrimonialismi kontseptsioon, nii on ka turukeskne definitsiooni eriti kasulik, kui vaadelda arengumaid või ajaloolisi juhtumeid. Seda, sellepärast et see võimaldab uurijatel võrrelda konkreetse käitumise esinemissagedust erinevatel juhtudel, seda olenemata sellest, kas ametiasutuste tegevust reguleerivad normid

⁴⁷ J.C.Scott. Comparative Political Corruption. Engelwood Gliffs: Prentice-Hall 1972, lk 3.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ A. J. Heidenheimer & M. Johnston. Political Corruption. Concepts and Contexts. Third Edition. New Brunswick/London, Transaction Publishers 2002, lk 10.

või õigusaktid on sarnased. Turukeskne definitsioon annab aluse paljudele teostele, mis räägivad šmitteametlikest turgudestõ.⁵² Selle arusaama nõrkuseks võib pidada asjaolu, et seda kohaldatakse ainult ametnikele, kelle käitumine eeldatavasti vastab kohustuslikule hinnamudelile. Valitud ametnike käitumise suhtes ei kohaldata eeskirju, mis käivad ametnike kohta, pigem sõltuvad need eeskirjad demokraatlikest protsessidest.

Thus van Klaveren märgib, et korrumppeerunud ametnik käsitleb avalikku teenistust kui äri, mille abil ta otsib võimalust oma sissetuleku suurendamiseks. Ametiasutus muutub sissetuleku suurendamise üksuseks. Sissetuleku suurus sõltub turu situatsioonist ja andest leida maksimaalne kasvupunkt avaliku nõudluse kõverikul⁵³.

Nathaniel Leff märgib, et korrupsioon on eriline õiguslik institutsioon, mida kasutatakse individuaalselt või grupiga bürokraatlikes tehingutes mõjuvõimu saavutamiseks. Korrupsiooni eksisteerimine kui selline näitab ainult seda, et need grupid osalevad otsustamisprotsessis suuremal määral kui neil oleks tavaolukorras võimalik⁵⁴.

Philip möönab, et turukesked definitsioonid võivad adekvaatselt demonstreerida, millistel tingimustel võib isik tõenäoliselt sattuda korruptiivsesse tegevusse. Ta diskrediteerib turukesksete definitsioonide võimet eristada korruptiivset käitumist mittekorruptiivsest käitumisest. Philipi arvates poliitilise korrupsiooni definitsioonilised vaidlused saavad alguse konsensuse puudumisest⁵⁵.

1.2.6. Principal-agent

Rose-Ackerman defineerib korrupsiooni nende organite vaheliste suhete rikkumisena, mis moodustavad demokraatia⁵⁶. Rose-Ackerman soovib, et demokraatlikku valitsust peaks kavandama principal-agent suhte hierarhia valijaskonna, poliitikute ja ametnike vahel. Esindussuhe on see, kui juht seab esindajale kohustuse jõuda teatud tulemuseni ja esindaja nõustub kohustusega tegutseda juhi nimel teatud hüvitise eest. Ideaalses demokraatias, poliitikud on oma toetajate esindajad (nad aktsepteerivad kohustust teatud üksikisikute või gruppide nimel tegutseda, selleks et saada poliitilist toetust). Peale selle peetakse ametnike

⁵² Ibid.

⁵³ J. van Klaveren. The Concept of Corruption, in Heidenheimer et al., Political Corruption, lk 25.

⁵⁴ L. Nathaniel. Economic Development through Corruption, in Heidenheimer et al., Political Corruption, 1989, lk 38.

⁵⁵ M. Philip. Defining Political Corruption.- Political Studies. Vol. 45, No. 3, special issue 1997, lk 2.

⁵⁶ S.R. Ackerman. Corruption: A Study in Political Economy. New York: Academic Press 1978; see also Edward BanLeld, Corruption as a Feature of Governmental Organization.- The Journal of Law and Economics 18:3, 1975, lk 5876605.

poliitikute esindajateks (nad aktsepteerivad kohustust täita konkreetseid tegevusi, poliitikute poolt saadud hüvitiste eest). Principal-agent perspektiivis, korrupsioon esineb kui esindaja taganeb oma kokkuleppes juhiga lähtudes oma isiklikust huvist. Korrupsiooni võib pidada sümptomiks, et midagi on riigi juhtimises valesti tehtud. Institutsioone, mille eesmärk on reguleerida kodaniku ja riigi omavahelist suhet kasutatakse isikliku kasu saamiseks ja teistele korrumpeerunud ametnikele hüvitiste maksmiseks. Hinnamehhanism, mida võib pidada majandusliku efektiivsust ja kasvu mõjutavaks teguriks, altkäemaksu vormis õõnestab valitsuse legitiimsust ja tõhusust⁵⁷.

1.2.7. Filosoofiline / moraalist lähtuv

Olenemata sellest, mida me mõistame korrupsiooni ja selle elementide all, mis erinevad nii riigiti kui ka normide ja moraalsete põhimõtete poolest erinevates ühiskondades. Ilmselge on fakt, et korrupsioon eksisteerib ja see ei ole ainult ebaseaduslik käitumine, vaid tal on ka moraalne tähendus. Korrupsioon pärineb ladinakeelsest sõnast *šcorrumpereō*, mis tähendab rikkuma, hävitama kellegi või millegi puhtust; moonutama, võltsima⁵⁸. BBC English Dictionary annab mõiste tähenduseks: võimul oleva inimese ebaaus ja ebaseaduslik käitumine, protsess, mis paneb inimese käituma moraalselt valel viisil⁵⁹. OED sõnastab kolm korrupsiooni tähendust⁶⁰: 1) Füüsilineš millegi hävitamine või rikkumine; 2) Moraalne, mida iseloomustavad märksõnad: š muutumine moraalselt korrumpeerunuks tegevuse tagajärjel; šmoraalne lagunemine; špahe; 3) Millegi moonutamine, mis rikub riigi eeskujulikust. Näiteks institutsioonide ja tavade moonutamine ja rikkumine. Mõiste korrupsioon kasutamine poliitilises kontekstis tänapäeval on käsitletav rohkem šmoraalses tähenduses. Varasematel aegadel kasutati mõistet rohkem eespool loetletud kolmandas tähenduses. Vaadates antud definitsioone võime tunnistada asjaolu, et teatud funktsioonid omavad korruptiivses käitumises väga olulist mõju. Inimesed on sageli seotud korruptiivse tegevustega, mis rikuvad seadusi ja kahjustavad inimeste sotsiaalmajanduslikke huve. Nad kõik tunnistavad ka asjaolu, et korrumpeerunud tegevuse eesmärk on alati rahaline hüve.

Seumas Miller järgi võib korrupsiooni laiemas mõttes mõista läbi õige moraalse analüüsi, ainult nii võime me mõista korrumpeerunud tegevuse moraalset tähtsust. Näiteks isik saab

⁵⁷ S.R. Ackerman . Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform. Cambridge University Press 1999, lk 6.

⁵⁸ Chambers Dictionary: New Edition, Chambers Harvey Publishers Ltd, London, 1993, lk 383.

⁵⁹ BBC English Dictionary, Harper Collins Publ 1992, lk 254.

⁶⁰ A.J. Heidenheimer & M. Johnston. Political Corruption. Concepts and Contexts. Third Edition. New Brunswick/London, Transaction Publishers 2002, lk 7.

tegeleda korruptiivse teoga ilma teisi isikuid kaasamata, meelitades isikuid valedete tegudele ilma, et tal oleks endal kindel soov saada rahalist kasu. Muud hüved, nagu näiteks soov saada kuulsust ja au võivad isikut motiveerida käitumaks korruptiivselt. Miller märgib, et kasu kui sellist ei pea alati saama see, kes sellega tegeleb, kasu võib saada ka isik, kes on selle isikuga suguluses või kuidagi muud moodi seotud. Oma raamatus pealkirjaga 'Corruption and Anti-corruption, an applied philosophical Approach' Seumas Miller toob välja asjaolu, selleks et me saaksime mõista korruptsiooni moraalselt külge ja selle mõju poliitilisele süsteemile, peame me põhjalikult ümber korraldama poliitilisi institutsioone, seadusi ja moraali põhimõtteid, et need oleksid hästi arusaadavad, piiritletud ja täpsed. Rõhk tuleb siinkohal asetada inimestele, nende moraalsetele veendumustele ja moraalsele staatusele. Seejärel võib öelda, et eetika ja moraali printsiibid juhivad ühiskonda, kus nad toimivad. Selline määratlus näitab, et ei ole mõtet piirata meie arusaama korruptsioonist ning piirduda üksnes definitsiooniga õvõimu kuritarvitamine, isikliku kasu eesmärgilõ. See tõttu peame me andma korruptsioonile laiema eetilise haarde, mis annab meile võimaluse paremini interpreteerida korruptsiooni mõtet.

Siin kohal on asjakohane püstitada küsimused, mis on poliitiline korruptsioon vaadelduna moraalsest perspektiivist? Millal me võime öelda, et korruptiivne tegu on toimunud? Sentuuria püstitab hüpoteesi, püüdes vastata küsimusele, et seaduse moraali peaks olema võimalik kontrollida ja peaks olema võimlaik otsustada, kas avaliku heaolu on kasutatud isikliku kasu saamiseks, alles siis saab seda tegu lugeda korruptiivseks⁶¹. Senturia arvates korruptsioon leiab aset kui võimuorganit süüdistatakse selles, et tema tegevus põhineb moraalsedel põhimõtetel, mis on seotud rahalise tasuga, mis ei ole talle seaduslikult ega ametlikult antud, mille tulemusel peab ta tegema andja kasuks positiivse otsuse ja läbi selle kahjustab ta avalikke huve⁶². Friedrichi arvates on selle definitsiooni moraalne aspekt, kahju avalikkusele⁶³. Tarkowski väidab, et korruptsiooni puhul on tegu poliitilise struktuuri probleemiga, sel viisil kuidas võim on ühiskonnale eksponeeritud. Tema näeb korruptsiooni kui sotsiaalsete standardite ja moraalsete printsiipide kuritarvitamist. Tarkowski peab korruptsiooniks igasugust tegevust, mis lähtub erahuvist, rikkudes see läbi seadusi, reegleid ja norme⁶⁴. Tarkowski ei viita mitte üksnes käitumis mustritele vaid ka institutsioonidele, kus korruptsioon toimub, asetades rõhu poliitilistele institutsioonidele ja keskkonnale, kus korruptsioon aset leiab. Käesolev definitsioon ei keskendu mitte konkreetsetele meetmetele,

⁶¹ J.A.Senturia. Corruption, Political. - Encyclopaedia of the social sciences, vol.4, Crowell-Collier-Macmillan, New York, 1935, lk 449.

⁶² C.J.Friedrich. Political Pathology, Political Quaterly, 1966-Limited Government: A Comparison, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall 1974, lk 70-85.

⁶³ K.J. Arvina. The Political Economy of Corruption, Ed. Routledge, London, 2001, lk 19.

⁶⁴ J.Tarkowski. Old and New Patterns of Corruption in Poland and the USSR. Telos, 1989, lk 51-62.

vaid pigem ühiskonna ja tema poliitilise süsteemi eetilistele standarditele ja väärtustele. Kui ühiskonnas on institutsioonid korrumppeerunud ja ühiskond ei tauni korrupsiooni, siis sellisel juhul ei pea ka inimesed korrupsiooni mingiks probleemiks ja võtavad korrupsiooni kui enesestmõistetava eluviisina.

Seumas Miller märgib, et korrupsioon on äärmiselt ebamoraalne tegevus, kuid samas ei pruugi iga ebamoraalne tegu tähendada kohe korrupsiooni. Näiteks tapmine kui tegu on küll moraalselt vale, kuid tapmise puhul ei ole tegu korrupsiooniga. Miller väidab, et korrupsioon seisneb harjumuspärasest tegevusest ja selleks, et rikkuda indiviidi või poliitilise institutsiooni harjumuspärasest moraalsest tegevusest läheb ikka tükk aega. Siinkohal tuleks rõhutada asjaolu, et korrumppeerunud tegevus a) koosneb valedest harjumuspärasest tegevustest b) mille tagajärjel kahjustatakse inimese moraali c) mille tulemusel inimene on võimeline kahjustama poliitiliste institutsioonide moraalseid protsesse. Siinkohal tekib küsimus, kui need kolm tegevust on kaasatud korrumppeerunud tegevusse, kas sellisel juhul saab korrupsiooni kuidagi õigustada? Kas me saame teatud ühiskonnas indiviidi poolt võetud altkäemaksu pidada taunivaks või vääraks? Kas altkäemaksu võtmine inimeselt, kes ei pea seda tegu ebamoraalseks ja andmine inimesele, kes samuti ei pea seda ebamoraalseks, ongi normaalne ühiskonna toimimise viis, ainus viis kuidas ühiskonnas ellu jääda. Sellisel juhul võiks antud tegevust pidada küll taunivaks aga ühiskonna seisukohalt siiski õigustatud ellujäämise viisiks.

1.3. Definiitsioonide esinemissagedused

Tuginedes eelnevalt kirjeldatud poliitilise korrupsiooni definiitsiooni analüüsile jõudis autor järeldusele, et poliitilist korrupsiooni saab defineerida erinevalt ja poliitilise korrupsiooni defineerimiseks on palju erinevaid võimalusi. Selleks, et nendes definiitsioonides kuidagi orienteeruda otsustas autor analüüsida teadusartikleid eelkõige definiitsioonide esinemissagedusi, mis on otseselt või kaudselt seotud poliitilise korrupsiooniga. Antud uurimuse hüpoteesiks on välja selgitada, milline või millised on tänapäeval kõige sagedamini kasutatavad definiitsioonid? Milliseid definiitsioone peaks autor käesoleva uurimustöö teises peatükis kasutama poliitilise korrupsiooni defineerimisel? Kas autorid kasutavad meile juba tuntud ja eelnevalt käsitletud definiitsioone (mis püsivad muutumatuna kui alussambad) või on mõni autor välja mõelnud mõne uue ja seni kirjeldamata definiitsiooni?

Andmekogumismeetodina kasutatakse Tartu Ülikooli raamatukogu kaudu ligipääsetavaid teadusandmebaase. Võimalik on siseneda üle 70 teadusandmebaasi, autorit huvitas eelkõige

andmebaasid, mis sisaldasid õigusala kirjandust. 70-st andmebaasist kaustas autor üheksat (HeinOnline, Springer, Kluwer, Westlaw, Wiley, Cambridge University Press, Oxford Journals, Scopus) andmebaasi. Andmebaasides sisestas autor otsingusse political corruption, mille tulemusena tuli üle 20 000 vaste alates aastast 1950. a. lõpetades 2011. aastaga. Kuna paljud teadusartiklid poliitilisest korrupsioonist on avaldatud enne 1990. aastat otsustas autor otsingut kitsendada ja võtta ajavahemikuks 1997.-2011. a. Kitsendades otsingut eespool mainitud ajavahemikku sai autor vasteks üle 10 000 teadusartikli. Andmebaasidest hakkas silma, et enamikul juhtudel olid esimestel lehekülgedel kuvatud artiklid poliitilise korrupsiooniga rohkem seotud ning tulenevalt sellest otsustas autor piirduda üheksa andmebaasi otsingu tulemuste 20 esimese leheküljega. Autor võttis valimiks 28 teadusartiklit, mis olid sisu poolest kõige rohkem seotud poliitilise korrupsiooniga (Lisa 1). Teadusartiklite analüüsimisel on kasutatud kvantitatiivset meetodit, selleks et teada saada esinenud definitsioonide esinemissagedused. Autor võttis liigituse aluseks punktis 1.2 välja toodud seitse definitsiooni (avaliku huvi keskne, avaliku teenistuse keskne, normikeskne, patrimonialism, juriidiline/turukeskne, prinsipal-agent, filosoofiline/moraalne). Teadusartiklitest otsustas autor välja tuua definitsiooni kasutanud autori või autorite nimed ja teadusartikli ilmumise aasta. Parema ülevaate saamiseks otsustas autor tulemused formuleerida tabelina (Tabel 1). Tabelis on märgitud definitsiooni liik ja ristiga on tähistatud milline autor on vastavat definitsiooni kasutanud.

Tabel 1. Teaduskirjanduses kasutatud poliitilise korrupsiooni definitsioonid (1997-2011)

Autor(-id)	Avaliku huvi keskne	Avaliku teenistuse keskne	Normi- keskne	Patri- monia- lism	Juriidiline/ turukeskne	Principal- agent	Filosoofili- ne/ moraalne
Ades, Alberto, and Rafael Di Tella (1997)		x					
Aleksandras Dobryninas (2005)							x
Andras Sajo (2003)							x
Arthur A. Goldsmith (1999)		x					
Sofia Brussels (2010)						x	
C. H. Blakea and C. G. Martinb (2006)		x					

Autor(-id)	Avaliku huvi keskne	Avaliku teenistuse keskne	Normi- keskne	Patri- monia- lism	Juriidiline/ turukeskne	Principal- agent	Filosoofili- ne/ moraalne
Daniel W. Gingerich (2009)						x	
Donatella Della Porta, (2001,2004)						x	
Hung-En Sung (2002, 2004)						x	
Issacharoff, Samuel (2010)			x				
Jiménez, Fernando (2010)						x	
John Gerring and Strom C. Thacker (2005)		x					
Jon S.T. Quah (2004)		x					
Jonathan Hopkin (1997)						x	
Margit Tavits (2010)						x	
Mark E. Warre (2006)		x					
Michelle Man (2009)	x						
Miller, Seumas (2011)							x
Miriam A. Golden and Eric C. C. Chang (2001)		x					
Murphy, Gary (2006)	x						
Nagle, Luz E (2010)	x						
Nico Groenendijk (1997)						x	
Nina Radulovic (2005)	x						
Peter Kneen (2000)		x					

Autor(-id)	Avaliku huvi keskne	Avaliku teenistuse keskne	Normikeskne	Patrimonialism	Juriidiline/turukeskne	Principal-agent	Filosoofiline/ moraalne
Sandholtz, Wayne, and William Koetzle (2000)						x	
Treisman, Daniel (2000)						x	

Analüüsitud 28-st teadusartiklist oli autori poolt väljapakutud seitsmest definitsioonist kasutatud viite. Tabelist selgub, et kasutatud ei olnud patrimonialismi ja juriidilist/turukeskset definitsiooni. Autor arvab, et neid ei olnud kasutatud, sellepärast et antud definitsioonide puhul on tegemist küllaltki kitsaste valdkondadega, kus poliitilist korrupsiooni võib esineda, ning autorid on pigem otsustanud üldisemate definitsioonide kasuks, et jätta endale laiemat tõlgendamise ruumi või ei ole need definitsioonid olnud piisavalt atraktiivsed. Kõige rohkem kasutasid autorid principi-agent definitsiooni. Seda definitsiooni oli kasutatud kaheteistkümnemes teadusartiklis kümne autori poolt. Teine populaarne definitsioon on Harvardi politoloog J.S.Nye avaliku teenistuse keskne definitsioon, mida teadusartiklite autorid on kasutanud kaheksal korral. Üllatusena võib öelda, et laiaulatuslikku avaliku huvi keskset definitsiooni oli kasutatud ainult neljas teadusartiklis. Seumas Milleri poolt käsitletud filosoofilist, eelkõige moraalset lähenemist oli kasutatud kolmes teadusartiklis. Normikeskset definitsiooni, mis keskendus quid-pro-quo suhtele oli kasutatud ühes teadusartiklis. Definitsioonide esinemissagedust mõjutab väga olulisel määral uuritava kontekstiks ja võib järeldada, et populaarsemad ja atraktiivsemate poliitilise korrupsiooni teemade korral kasutatakse tõenäoliselt just principal-agent ja avaliku teenistuse keskset lähenemist.

Kuigi korrupsiooni defineerimiseks võib kasutada ka konkreetsemaid ja mitte niivõrd üldisi definitsioone, siis uurimuse tulemusest lähtus, et tänapäeval eelistatakse sellegi poolest kasutada üldisi ja laiema tähendusega definitsioone. Seega võib öelda, et need üldised ja laia tähendusega definitsioonid on ajahambale vastu pidanud ja püsivad nagu alussambad muutumatuna. Ikka ja jälle kui me puutume kokku teadusartiklitega, raamatutega või üliõpilaste uurimustöödega, mis räägivad või kirjeldavad mõnda korrupsiooniga seotud uurimust või käsitlust, võime me sealt leida meie juba tuttavaid ja ammu kirjeldatud definitsioone. Kahjuks peab siinkohal märkima, et teadusartiklitest ei leidnud autor ei uut ega ennenägematut viisi, kuidas võiks korrupsiooni tänapäeval defineerida. Siinkohal tekib autoril küsimus, kas korrupsiooni on üldse võimalik defineerida kuidagi teistmoodi, selliselt

mis hõlmaks kõik valdkonnad ja ei jäta küsimustele ja aruteludele ruum, vaid oleks midagi kindalt ja püsivat? Teades, et J.S.Nye ja A.J. Heidenheimer tulid omapoolsete definitsioonide ja aruteludega välja juba 1980ndatel ja Susan Rose-Ackerman 1970ndate lõpus ning neid käsitlusi kasutatakse tänapäevani, on selles valguses väga raske kui isegi ebatõenäoline väita, et keegi võiks tulevikus jõuda lahenduseni, mis erineb olulisel määral juba kirjapandust ja muudaks meie arusaama poliitilisest korrupsioonist kui sellisest. Aga sellegi poolest kõiksugu katsed poliitilist korrupsiooni defineerida ja määratleda omavad ainult positiivset mõju ja miks mitte ei võiks mõni seni avastamata uudne lähenemisviis saada kõikide teaduslike uurimuste aluseks.

2. POLIITILISE KORRUPTSIOONI MÄÄRATLEMINE JA VORMID

2.1. Poliitilise korruptsiooni määratlemine

Eelnevalt jõudis autor järeldusele, et poliitilist korruptsiooni on võimalik defineerida ja mõista mitmeti. Seega tekib autoril küsimus, millist definitsiooni peaks autor kasutama või hoopiski milliste definitsioonide kombinatsioone peaks kasutama, et jõuda poliitilise korruptsiooni sisuni? Millist definitsiooni peaks kasutama, et definitsioon hõlmaks võimalikult palju erinevaid poliitilise korruptsiooni vorme ja võimalikult laialdast osalejate ringi? Samas peame me leidma kriteeriumid kuidas eristada just poliitilist korruptsiooni, püüdes seda mitte segi ajada teiste korruptsiooni vormidega. Tekib ka küsimus, kas poliitilist korruptsiooni on üldse võimalik kuidagi eristada, see juures mitte kasutades liiga kitsalt lähenemist, mis hõlmaks ainult ühte või kahte vormi?

Olles eelnevalt analüüsinud erinevaid definitsioone ja nende esinemissagedusi võib väita, et siinkohal oleks kõige õigem kasutada mõnda laiaulatuslikku definitsiooni, seda selle pärast, et me saaksime definitsiooniga hõlmata võimalikult palju erinevaid korruptsiooni vorme ja isikuid. Sellistele kriteeriumitele ja uuritavasse konteksti võiks autori arvates kõige paremini sobida kolm definitsiooni. Esiteks selline väga üldine Gambetta definitsioon, kes defineerib poliitilist korruptsiooni kui šusaldatud võimu kuritarvitamine⁶⁵. Kui vaadelda seda definitsiooni üksnes tema kirjapildi järgi siis tundub see väga laiaulatuslik, tekib küsimus kellel usaldatud võim? Siin kohal muutuks isikute ring, kes antud definitsiooniga oleks hõlmatud liiga suureks. Selle mõistega tekib veel ka küsimus, millise võimu kuritarvitamist silmas pidada? Autori arvates tekitakse selle mõiste kasutamine liiga palju küsimusi ja poliitilise korruptsiooni määratlemine muutuks liiga keeruliseks, sisuliselt saaks igat võimu kuritarvitamist lugeda poliitiliseks korruptsiooniks. Seega tuleb liikuda edasi ja vaadelda teist veidikene kitsamat Transparency Internationali poolt kasutatavat definitsiooni šusaldatud võimu kuritarvitamine isikliku kasu saamiseks. Selle definitsiooni puhul me võime näha, et kitsendavaks teguriks on isiklik kasu (materiaalne kui ka mitte materiaalne), seega peab keegi, kelle on usaldatud võim saama sellest mingisugust kasu. Kuigi me oleme definitsiooni isikliku kasu võrra kitsendanud tekib ikkagi küsimus, kes on need isikud kellele on võim usaldatud ja mida mõista võimu all? Selle küsimusele vastuse leidmiseks peame vaatama kolmandat maailmas kõige laialdasemalt kasutatud definitsiooni, milleks on Maailmapanga

⁶⁵ D. Gambetta. Corruption: An Analytical Map. In S. Kotkin, & A. Sajó (Eds.), Political Corruption in Transition. A Skeptic's Handbook. Budapest: Central European University Press 2002, lk 34.

definiitsioon šavaliku võimu kuritarvitamine isikliku kasu saamiseks. Selle definiitsiooni puhul jõuame me järeldusele, et võimu all on mõeldud üksnes avalikku võimu. Nagu me teame saavad avaliku võimu teostada ametnikud, seega oleme me piiranud isikute ringi ametnikkonnaga. Autori arvates ei väljenda antud definiitsioonid siiski piisavalt hästi poliitilist korruptsiooni, vaid pigem poliitilist korruptsiooni nii öelda korruptsiooni mõiste üldises tähenduses. Seega pakub autor siinkohal välja oma poolse definiitsiooni tuginedes eelpool loetletud kolmele definiitsioonile šametnikule usaldatud poliitilise võimu kasutamine isikliku kasu saamiseks.

Poliitilise korruptsiooni puhul on üheks tähtsamaks kriteeriumiks isikud eelkõige ametnikud, kuna poliitilist korruptsiooni üheks pooleks saavad olla ainult ametnikud või poliitikud. Siinkohal tekib õigustatud küsimus, milliseid ametnikke on poliitilise korruptsiooni puhul silmas peetud? Teades, et poliitiline korruptsioon leiab aset poliitilise süsteemi kõrgeimal tasemel, nii öelda poliitika kujundamise ja otsuste tegemise tasemel, saavad nendeks ametnikeks olla üksnes isikud, kes asuvad poliitilises süsteemis kõrgemal tasemel ja kes on poliitiliste otsuste tegijad. Isikud kellel on antud volitus koostada seadusi ja määrusi, isikud kes võivad poliitilisi otsuseid mõjutada. Inge Amundseni käsitle järgi hõlmab poliitiline korruptsioon järgnevaid ametnikkondi⁶⁶:

- Täitevvõim: president, valitsuse ministrid, kõrged ametnikud, sealhulgas kõrgemad sõjaväe- ja julgeoleku ametnikud.
- Seadusandlik võim: parlamendi liikmed
- Kohtuvõim: riigikohtu kohtunikud
- Kohalikud omavalitsused: kõrgemad ametnikud ja volikogu liikmed. Antud liik ei sisaldu kõikides definiitsioonides.

Autor nõustub Inge Amundseni määratlusega, kuna sellise kitsa ametnikkonna määratluse puhul on kahtluse korral väga mugav poliitilist korruptsiooni eristada. Eelkõige aitab see eristada poliitilist korruptsiooni bürokraatia korruptsioonist⁶⁷.

Antud määratluse puhul tekib küsimus kahe aspekti kohta. Esiteks täitevvõimu kohta, mida mõista kõrgete ametnike all, millised ametnikud siia alla kuuluvad? Selle küsimusele on kõige mõistlikum lahendust otsida meie enda siseriiklikust õigusest, kasutades selleks Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse⁶⁸ § 5. Selle paragrahvi kohaselt

⁶⁶ I. Amundsen. Political Corruption.- U4 Issue 6:2006, lk 9.

⁶⁷ Bürokraatia korruptsioon leiab aset poliitika (poliitilise eesmärgi) rakendamisel. Bürokraatia korruptsiooni puhul on tegu nii öelda madala astme korruptsiooniga, selle all mõeldakse korruptsiooni millega kodanikud puutuvad kokku igapäevaselt (inimesed kohtuvad valitsusega klientidena ja avalike teenuste kasutajatena). Näiteks suhtlemine riigi ja omavalitsusega; avalikud teenused (haiglad, koolid, politsei, piirivalve, toll, maksundus). (J. C. Andvig and O.H. Fjeldstad, Corruption. A Review of Contemporary Research., Chr. Michelsen Institute Development Studies and Human Rights, 2001, lk 10).

⁶⁸ Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus. 07.02.1996-RT I 1996, 15, 265; RT I 2006, 61, 458

on kõrgemad ametnikud: valitsusametnikud, juhid ja nõunikud. Selleks, et kõrgemate ametnike määratlemisel veelgi täpsem olla ja ei tekiks kahtlust, kes on valitsusametnikud, juhid ja nõunikud tuleb vaadata nimetatud seaduse § 6. Antud paragrahvist saame teada, kes on a) valitsusametnikud: riigisekretär; abiminister; kantsler; asekancler; Riigikantselei direktor; maavanem; maasekretär; riiklik lepitaja; asjur; riigiarhivaar; soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik; b) juhid: direktor; juht; juhataja; maa-arhivaar; valitsusametnike ja juhtide koosseisuliste asetäitjate ametinimetused sisaldavad vastavat ametinimetust ja täiendosa ase- või täiendit asetäitja; c) nõunikud: nõunik ja abi.

Poliitilise korrupsiooni määratlemisel tekib küsimus kohalike omavalitsuste kohta, küsimus seisneb selles, kas kohaliku omavalitsuse kõrgemaid ametnikke ja volikogu liikmeid tuleks lugeda ametnikeks, kes saavad toime panna poliitilist korrupsiooni? Lugeses erinevaid teadusartikleid võib jõuda kahele seisukohale, osad autorid peavad neid osaks poliitiliseks korrupsiooniks, osad mitte. Autor on seisukohal, et kohalike omavalitsuste kõrgemad ametnikud ja volikogu liikmed tuleks kindlasti kaasata poliitilisse korrupsiooni. Seda eelkõige selle pärast, et kohaliku omavalitsuse ülesandeks autori arvates peaks eelkõige olema riigi võimu esindamine ja riigi poliitika rakendamine vastavas regioonis või piirkonnas. Kohalik omavalitsus saab enda poolt väljaantavate määrustega oluliselt mõjutada poliitika kujundamist vastavas piirkonnas. Eriti oluline on kohalikud omavalitused kaasata Eesti kontekstis, kus autori arvates on kõige suuremad probleemid poliitilise korrupsiooniga, seda eelkõige, kas tahtmatuse või suutmatuse tõttu eristada kohaliku omavalitsuse vahendeid partei või ametniku enda vahenditest. Probleemiks on ka kohalike omavalitsuste vahendite kasutamine parteilise võimu suurendamiseks, kohalikus omavalituses eelistatakse samu partnerid, kes on ka partei toetajad jne. Jõudes tagasi esialgse küsimuse juurde, peaks poliitiline korrupsioon sisaldama ka kohalike omavalituste ametnike ja volikogu liikmeid. Täpsustamaks, just milliseid ametnikke käsitleda, tuleks siinkohal lähtuda Kohaliku omavalitsuse ametnike ametikohtade nimetuste kehtestamise määrusest⁶⁹ eelkõige punktidest üks ja kaks, mis loetlevad kõrgemad ametnikud ehk siis juhid ja nõunikud. Kohaliku omavalitsuse juhid on: vallavanem; linnapea; abivallavanem; abilinnapea; vallasekretär; linnasekretär; osavallavanem; linnaosavanem; osavalla (haldus) sekretär; linnaosa (haldus) sekretär; direktor; juht ja juhataja. Nõunikud on nõunik ja abi.

Olles määratlenud ametnike ringi, tuleb minna teise kriteeriumi juurde, mis aitab meil tuvastada poliitilist korrupsiooni. Selleks kriteeriumiks on võimu kasutamine. Selleks, et poliitiline korrupsioon saaks aset leida peab ametnik kasutama oma võimu, kas millegi

⁶⁹ Kohaliku omavalitsuse ametnike ametikohtade nimetuste kehtestamise määrus. 20.02.1996.- RT I 1996, 16, 272

mõjutamiseks, kiirendamiseks, suunamiseks jne. Siinkohal tuleb lähtuda eeldusest, et avaliku võimu teostamise korral on tegu poliitikaga. Võimu ärakasutamine seisneb selles, et ametniku tegu on kuidagi mõjutatud, mille tulemusel ta teeb otsuse (nii öelda korrumppeerunud otsuse), mida ta mitte mõjutamise korral ei oleks teinud. See otsus võib aga ei pruugi rikkuda seadust, küll aga see rikub eetika ja moraali reegleid. Võimu ärakasutamiseks võib lugeda ka riigi vahendite või avalike ressursside ebaseadusliku kasutamist, mis põhjustavad riigile olulise kahju.

Kolmandaks ja võib öelda ka kõige olulisemaks kriteeriumiks on isikliku kasu saamine. Isikliku kasu tuleb poliitilise korrupsiooni kontekstis käsitleda väga laialt ja üldiselt, selliselt, et see hõlmaks igasuguse kasu, mida on võimalik saada alates materiaalsest kasust lõpetades moraalse kasuga. Materiaalseks kasuks võib lugeda kasu, kus võimu kuritarvitamise tagajärjel suureneb isiku või partei varaline seis (parteide rahaline toetamine, selle eest midagi vastu saades). Materiaalne kasu võib tulla nii avalikust kui ka erasektorist. Mitte materiaalne kasu seisneb, kellegi soosimises, teenete tegemises, kingituste võtmises, poliitilises toetuses, onupoja poliitikas jne.

Poliitilisel korrupsioonil on kolm põhilist eesmärki. Nendeks eesmärkideks on isiku/partei heaolu, staatus ja võim (isikliku/partei vara suurendamine, endakesksus/parteikesksus ja võimu säilitamine/suurendamine), need eesmärgid ei pea esinema kõik koos piisab kui nendest esineb üks. Poliitiline korrupsioon hõlmab kahte peamist protsessi, millest esimene on korrumppeerunud tehingute nõudluse pool (need on meetodid, millega valitsev eliit kasutab ära oma võimu, ressursside kogumiseks ja ärakasutamiseks). See esineb siis kui, võimul olijad rikastuvad, nii individuaalselt kui ka kollektiivselt. Teine protsess on nende (muude avalik-õiguslike) ressursside korruptiivne kasutamine võimu säilitamise ja laiendamise eesmärgil. Juba Antiik Kreekas käsitleti korrupsiooni isiklikule kasule lisaks ka kollektiivset kasu (tänapäeva mõistes parteilist kasu). Poliitiline korrupsioon on see, kui valitsejad või valitsev eliit kuritarvitab nende käsutuses olevaid ressursse poliitilise võimu säilitamiseks. Poliitiline korrupsioon ilmneb siis, kui need ametnikud, kes rahva nimel teevad ja jõustavad seadusi, on ise korrumppeerunud⁷⁰. Poliitiliseks korrupsiooniks võib lugeda ka asjaolu, kui riigi ressursse (mida võimul olijad võivad kasutada ainult avalikuks otstarbeks) kasutatakse partei valimiskampanias põhiseaduse vastaselt. Poliitiline korrupsioon hõlmab tavaliselt kehtivate seaduste ja määruste rikkumist, kuid see ei piirdu ainult sellega. Poliitilise korrupsiooniga on

⁷⁰ J. Gerring, and S. Thacker. Political institutions and corruption: the role of unitarism and parliamentarianism.- British Journal of Political Science 34, 2004, lk 295-330.

tegemist ka siis, kui siseriiklikes õigusaktides ja regulatsioonides sisalduvaid lünki on tahtlikult ignoreeritud.⁷¹

Autor kasutab poliitilise korrupsiooni tuvastamiseks eelkõige kolme kriteeriumit. Nendeks kriteeriumiteks on tegu (mis vormis on poliitiline korrupsioon toime pandud), isikud ja kasu, lähtudes eeldusest, et avaliku võimu teostamise korral on tegu poliitikaga. Selleks, et teada, millisel juhul on tegu poliitilise korrupsiooniga otsustas autor luua poliitilise korrupsiooni tuvastamise skeemi (Lisa 2).

2.2. Poliitilise korrupsiooni vormid

Poliitilise korrupsiooni vormide osas valitseb sama suur ebamäärasus nagu ka mõiste puhul. See, mida osad autorid peavad poliitilise korrupsiooni vormiks ei ole seda jällegi teiste arvates. Osad poliitilise korrupsiooni vormid on ühtedes riikides kriminaliseeritud teistes riikides jällegi mitte. Autor peab siinkohal vajalikuks uurida, millised on poliitilise korrupsiooni vormid? Mida peavad poliitilise korrupsiooni vormideks teadusartiklite autorid? Milliseid vorme käsitlevad rahvusvahelised konventsioonid?

Gambetta arvates on poliitilise korrupsiooni põhivormid altkäemaks, onupojapoliitika ja väljapressimine, tema arvates on need ainukesed vormid, millega saab poliitikat mõjutada⁷². Autori arvates on Gambetta puhul tegemist eelkõige kahe vormiga, kuna autor ei saa nõustuda, et väljapressimine oleks poliitilise korrupsiooni vorm. Seda eelkõige selle pärast, et väljapressimise puhul ei ole otsese kasu saaja mitte ametnik vaid isik, kes ametnikku mõjutab. Ametnikul puudub siinkohal otsene tahtlus saada kasu. Poliitilise korrupsiooni puhul tuleb eeldada mõlema poole vabatahtlikust. Üks pool soovib teatud tulemust ja teine pool soovib selle tulemuse saavutamise eest kasu. Selline kitsas käsitlus muudaks poliitilise korrupsiooni määratlemise väga kitsaks.

Gibsoni arvates on poliitilisel korrupsioonil kuus vormi: altkäemaks; graft; valimiskampaania rahastamine; häälte ostmine; mõjuvõimuga kauplemine; huvide konflikt⁷³. Gibsoni määratluse puhul on tegu palju laiemal ja selgepiirilisel määratlusega. Tulenevalt

⁷¹ I. Amundsen, Political Corruption.- U4 Issue 6:2006, lk 7.

⁷² D. Gambetta .Corruption: An Analytical Map. In S. Kotkin, & A. Sajó (Eds.), Political Corruption in Transition. A Skeptic's Handbook. Budapest: Central European University Press 2002, lk 44-46.

⁷³ K. Gibson. Variations in Attitudes Toward Corruption in Canada. In A. Heidenheimer, V. Levine, & M. Johnston (Eds.), Political Corruption: A Handbook. New Jersey: New Brunswick 1985, lk 43.

autori eesmärgist leida poliitilisele korruptsioonile võimalikult palju erinevaid vorme, sisalduvad antud määratlused ka autori vormide kirjelduste juures.

Rahvusvahelised konventsioonid OECD altkäemaksu konventsioon⁷⁴ ja Euroopa Nõukogu konventsioon korruptsiooni tsiviilõiguslike aspektide kohta⁷⁵ peavad korruptsiooniks (võib öelda, et ka poliitilise korruptsiooni valguses) altkäemaksu ja rahapesu. Autori arvates võib poliitiliseks korruptsiooniks neist kahest siiski pidada vaid altkäemaksu. Euroopa Nõukogu konventsioon korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise kohta⁷⁶, käsitleb järgmisi poliitilise korruptsiooni vorme: kodumaiste ja välisriigi ametnike, rahvasaadikute, kohtunike altkäemaks; mõjuvõimuga kauplemine. Euroopa Ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust⁷⁷ käsitlev konventsioon käsitleb altkäemaksu ja mõjuvõimuga kauplemist. Kõige laialdasemalt on poliitilist korruptsiooni käsitletud ÜRO korruptsiooni vastases konventsioonis⁷⁸, mis sisaldab altkäemaksu; omastamist; ametiseisundi kuritarvitamist; mõjuvõimuga kauplemist ja ebaseaduslikku rikastumist.

Autor lähtub omapoolsete poliitilise korruptsiooni vormide määratlemisel erinevates teadusartiklites, konventsioonides ja raamatutes käsitletud ja mainitud vormidest. Eesmärgiks on poliitilise korruptsiooni kaasata võimalikult palju erinevaid vorme.

2.2.1. Altkäemaks / graft

Altkäemaksu on kirjeldatud kui vahetust, mis toimub salaja ja mis ei kajastu aruandluses⁷⁹. Altkäemaksu puhul esindab ametkonda ametnik (usaldusisik), kes on tihedalt seotud avaliku teenistuse nii öelda šklentidega. Altkäemaksu pakkuja (klient) võib olla tavakodanik kui ka ettevõtte, kes vajab vastava ametkonna teeneid. Usaldusisikuks on tavaliselt ametnik, kelle võimuses on teha lõplik otsus. Erinevused, mida peetakse altkäemaksuks eksisteerivad erinevate riikide vahel ja on pigem kvantitatiivset laadi kui struktuurilised⁸⁰. Üldiselt võib öelda, et altkäemaksu võetakse põhiliselt selleks, et kindlustada endale soodsaid lepinguid, kiirendada menetlust või vältida ametkondlikku kontrolli.

⁷⁴Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions. Arvutivõrgus: <http://www.oecd.org/dataoecd/4/18/38028044.pdf>

⁷⁵ Korruptsiooni tsiviilõiguslike aspektide konventsioon. 04.11.1999- RT II 2000, 27, 164.

⁷⁶ Korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsioon. 27.01.1999- RT II 2001, 28, 140

⁷⁷Euroopa Ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon. 21.12.2004 - RTII 2004, 39, 145

⁷⁸United Nations Convention Against Corruption. Arvutivõrgus: http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

⁷⁹ J. Noonan . Bribes. Berkeley: University of California Press 1984, lk 695.

⁸⁰ M. Johnston. Syndromes of Corruption. Wealth, Power and Democracy. New York: Cambridge University Press 2005.

Kui altkäemaksuga avaneb võimalus mõjutada soodsate lepingute saamist siis sellisel juhul avaneb altkäemaksu andjatel ka võimalus osta endale tükike asutuse kaalutusõigusest. Teadlased on tõestanud, et isegi ideaalsetes konkurentsitingimustes (enampakkumisel), võib altkäemaks moonutada turutingimusi⁸¹. Lisaks on Kaufmann ja Vicente tunnistanud, et enampakkumiste kasutamine ei suuda tagada loodetud läbipaistvust⁸². Nõrkades institutsioonides kehtestatud keerukad protseduurid loovad väga suure võimaluse poliitiliseks korruptsiooniks. Avaliku haldusega tegelemine võib tunduda ülekohtune, kui menetlused hõlmavad bürokraatiat või kui avalikele teenustele ligipääs on oluliselt raskendatud. Sellega seoses on Kleinrock väitnud, et kodanik, kellele ei meeldi järjekorrad maksab peale järjekorra pikkust teada saades altkäemaksu lihtsalt selleks, et kiirendada protsessi⁸³. See kodanik on majanduslikult võimeline maksuma, et liikuda järjekorras ette nendest kodanikest, kes on maksnud vähem ja jääda pidama nende kodanike taha, kes on maksnud temast rohkem. Seega võib öelda, et altkäemaks on seotud kliendi nii öelda alternatiivkuluga, mille suurust on tal võimalik ise määrata⁸⁴.

Avaliku sektori siseselt on altkäemaksuga võimalik kõrvaldada välis-, sise- ja hierarhilist kontrolli. Cadot on näidanud, et madalama ja kõrgemajärgu ametnikud võivad olla huvitatud, pikaajaliste suhete loomisest altkäemaksu andjatega ja see läbi teostada poliitilist korruptsiooni juba hierarhiliselt oma ametkonna sees (seotud on ka alluvad, üks tasand julgustab teist)⁸⁵. Hellman, Jones ja Kaufmann on näidanud, et riigivõimul püsimine nõuab suurtes kogustes raha (eelkõige mõju avaliku bürokraatia üle)⁸⁶. Kokkuvõtvalt võib öelda, et seadused, määrused ja poliitika müüakse neile, kellel on majanduslikult rohkem võimu.

Inglise keeles tähistatakse mõistega bribery nii altkäemaksu kui ka pistist. Eesti karistusõiguses on altkäemaks ja pistis välja toodu karistusseadustikus eraldi paragrahvidena. Seega tuleks siinkohal vaadelda, mida peetakse Eestis altkäemaksuks ja mida pistiseks?

⁸¹S.R.Ackerman. *Corruption and Government. Causes, Consequences and Reform*. Cambridge, UK: Cambridge University Press 1999, lk 191; P. Bardham. *Corruption and Development: A Review of Issues*. In G. Fiorentini, & S. Zamagni (Eds.), *The Economics of Corruption and Illegal Markets*, Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1997, lk 393; Beck, P., & Maher, M. A Comparison of Bribery and Bidding in the Markets. In G. Fiorentini, & S. Zamagni (Eds.), *The Economics of Corruption and Illegal Market* Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1986, lk 161.

⁸²D.Kauffman, & P. Vicente. *Legal Corruption*. World Bank Institute Working Paper Series, 2005, lk 6.

⁸³L. Kleinrock. *Optimum Bribing for Queue Position*. In G. Fiorentini, & S. Zamagni (Eds.), *The Economics of Corruption and Illegal Markets*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1967, lk 184.

⁸⁴F. Lui. *An Equilibrium Queuing Model of Bribery*. In G. Fiorentini, & S. Zamagni (Eds.), *The Economics of Corruption and Illegal Markets*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1985, lk 55.

⁸⁵O. Cadot. *Corruption as a Gamble*. In G. Fiorentini, & S. Zamagni (Eds.), *The Economic of Corruption and Illegal Markets*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1987, lk 162.

⁸⁶J. G. Hellman, & D. Kaufmann. *Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption and Influence in Transition*. World Bank Policy Research Working Paper No. 2444, 2000, lk 2,4.

Eesti Vabariigi Justiitsministeerium peab altkäemaksuks nii rahalisi kui ka muid hüvesid (kingitused, koolitusreisid, soodustused), mida ametiisik saab teenistusülesannete rikkumise eest. Altkäemaksu eesmärgid on väga erinevad, seda antakse nii selleks, et kiirendada teatud protsesse, kui selleks, et saada teavet, teenust, mis vastasel juhul poleks kättesaadav, või selleks, et ära hoida mõnda teo tagajärge.

Altkäemaks on Eesti karistusõiguse täpsemalt KarS § 294 järgi ametiisiku (ametiisik karistusseadustiku eriosa tähenduses on isik, kellel on ametiseisund riigi või kohaliku omavalitsuse asutuses või organis või avalik-õiguslikus või eraõiguslikus juriidilises isikus, kui temale on pandud haldamis-, järelevalve- või juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad või võimuesindaja ülesanded) poolt talle vara⁸⁷ või muu soodustuse⁸⁸ lubamisega nõustumine või vara või muu soodustuse vastuvõtmine vastutasuna selle eest, et ametiisik paneb oma ametiseisundit kasutades toime või on alust arvata, et ta edaspidi paneb toime seadusega mittelubatud teo, või jätab ebaseaduslikult teo toime panemata või on alust arvata, et ta jätab selle toime panemata edaspidi.

Pistis on KarS § 293 järgi ametiisiku poolt talle vara või muu soodustuse lubamisega nõustumine või vara või muu soodustuse vastuvõtmine vastutasuna selle eest, et ametiisik paneb oma ametiseisundit kasutades toime pannud või on alust arvata, et ta edaspidi paneb toime seadusega lubatud teo, või jätab seaduslikult teo toime panemata või on alust arvata, et ta jätab selle toime panemata edaspidi. Näiteks kasutatakse seda mingite protsesside kiirendamiseks või järjekorras ette trügimiseks.

Lugedes altkäemaksu ja pistise määratlusi KarS-is hakkab silma, et tegemist on peaaegu identsete määratlustega, küll aga hakkab silma erinevus, et altkäemaksu puhul peab ametnik toime panema seadusega mittelubatud teo, seevastu pistise puhul peab ametnik toime panema seadusega lubatud teo. Siinkoha tekib lugejail kindlasti küsimus, mis on seadusega lubatud tegu ja mis on seadusega mittelubatud tegu? Karistusseadustiku kommenteeritud väljaande⁸⁹ kohaselt on seadusega lubatud tegu, tegu mille toimepanemise või toime panemata jätmisega ametiisik ei ületa oma ametiseisundist tuleneva pädevuse piire. Seadusega mittelubatud tegu on seega tegu, mille toimepanemisel või toimepanemata jätmisel ametiisik ületab oma

⁸⁷Varana tuleb käsitleda nii asju (kehalised esemed, raha jms) kui ka varalisi õigusi (lennukipiletid, turismireis jms). J. Sootak, P. Pikamäe (koost). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. 3. täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, 2009, § 293)

⁸⁸Muu soodustusena on vaadeldavad sellised nähtused, mis vara mõiste alla ei mahu, aga on siiski rahaliselt hinnatavad (nt tavapärasest madalamate hindade kohaldamine). (J.Sootak, P. Pikamäe (koost). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. 3. täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, 2009, § 293)

⁸⁹J. Sootak, P. Pikamäe (koost). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. 3. täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, 2009.

ametiseisundist tuleneva pädevuse piire (teeb midagi sellist, mille tegemiseks ametnikul ei olnud õigusliku alust).

Altkäemaksu täiendab inglise keelne mõiste graft. Eesti-inglise sõnaraamatu järgi on graft ebaseaduslik tulu, altkäemaks. Altkäemaks sisaldab kavatsust mõjutada või olla mõjutatud teise isiku poolt isikliku kasu saamiseks, mida on keerukatel juhtudel üpris raske tõestada. Grafti puhul eeldatakse ainult, et ametnik saaks oma tööd tehes mingisugust kasu, mis ei ole seotud tema töötasuga⁹⁰. Graftideks võib lugeda ka suuremahulisi kingitusi. Graftiks võib lugeda ka asjaolu kui poliitik kasutab oma ametkondliku siseinfot või oma teadmisi selleks, et osta mõni väheväärtuslik maatükk, mida hiljem valituse otsusega hakatakse arendama ja arendamise käigus see märkimisväärse kasumiga maha müüa.

2.2.2. Mõjuvõimuga kauplemine

Mõjuvõimuga kauplemise all võib mõista tegevust, mille käigus ametnik pakub mõnedele inimestele suuremaid hüvesid kui teistele, seda eelkõige läbi otsustusprotsessi mõjutamise. Protsessi mõjutades garanteerib ametnik teatud inimestele nendele sobiva hüve teatud vastuteene eest. Kodanikud osalevad sellistes ebaseaduslikes skeemides selleks, et avalike institutsioonidega suheldes nii öelda ellu jääda, nagu on kinnitanud ka Miller, Grodeland ja Koshechkina⁹¹. Need teadlased on väitnud, et kodanikud on šasjaolude ohvrid ja neid sunnitakse andma altkäemaksu, kuigi nad seda teha ei taha. Della Porta ja Vannucci on märkinud, et igapäevased kontaktid riigiametnikega ja haldusomavoli viib poliitilise korrupsioonini⁹². Venemaal on mõjuvõimuga kauplemise kohta kasutusel mõiste blat. Blati all mõeldakse mitteametlikke teenete vahetamist, mis põhinevad isiklikel suhetel⁹³. Crankshaw arvates on blat letialuse mentaliteedi tulemus, kus sõbrad ja tuttavad ühinevad selleks, et saada jagu bürokraatiast. Blat tähistab isiklike teenete vahetust inimlikus ja soojas vormis⁹⁴.

Mõjuvõimuga kauplemine on küll karistatav, aga karistav ei ole temaga sarnane ja halvasti reguleeritud lobbying⁹⁵, kus seaduse koostajad ja otsustajad saavad vabalt oma šhäältõ või

⁹⁰V. Key. *Politics, Parties and Pressure Groups*. New York: Thomas Crowell Company 1963.

⁹¹W. Miller, A. Grodeland, & T. Koshechkina. *A Culture of Corruption? Coping with Government in Post-Comunist Europe*. Plymouth: CEU Press 2001, lk 29.

⁹²D. D. Porta & A. Vannucci. *Corrupt Exchanges*. New York: Aldine de Gruyter 1999, lk 261.

⁹³A. Ledeneva, S. Novell, & A. Rogachevskii. *Bribery and Blat in Russia*. London: MacMillan Press 2000, lk 6.

⁹⁴E. Crankshaw. *Russia without Stalin*. In L. Ledeneva, S. Novell, & A. Rogachevskii (Eds.), *Bribery and Blat in Russia*. London: MacMillan Press 2000, lk 74.

⁹⁵Lobbying- lobitöö. Ajalooliselt tuleb lobimine Inglise parlamendi eeskojast ehk lobbyøst, kus huvigruppide esindajad püüdsid mõjutada saadikute seisukohti. Eesti õigekeelsussõnaraamatu järgi on lobitöö kulaaripoliitika, koridoripoliitika, otsustajate mitteametlik tutvustamine oma huvirühma tegevuse ja taotlustega

šotsustõ müüa nendele lobistidele, kes pakuvad suuremat hüvitist. Lobitööd tuleks rohkem reguleerida ja luua kindlad kriteeriumid⁹⁶ selle eristamiseks. Mõjuvõimuga kauplemine võiks sisaldada ka šsoovimatut mõjuõ nagu Euroopa Nõukogu Korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsioon (ETS 173)⁹⁷ artiklis 12 on märgitud.

Eesti karistusõiguses on mõjuvõimuga kauplemine sätestatud KarS §-s 298¹, Vara või muu soodustuse lubamisega nõustumise või vastuvõtmise eest vastutasuna selle eest, et isik kasutab ebaseaduslikult oma tegelikku või eeldatavat mõju eesmärgiga saavutada avaliku halduse ülesandeid täitvalt ametiisikult tema ametiseisundit kasutades teo toimepanemine või toimepanemata jätmine vara või muu soodustuse andja või kolmanda isiku huvides. Lühidalt võib öelda, et tegemist on olukorraga, mille käigus isik saab mingi hüve ning lubab selle eest mõjutada mõnda ametiisikut hüve pakkujale soodsas suunas. Seega on tegemist olukorraga, kus ametiisikut mõjutatakse mingit tegu toime panema (või vastupidi hoiduma mingi teo toimepanemisest) kolmanda isiku huvides ning mõjutaja võtab sellise mõjutamise eest kolmandalt isikult tasu⁹⁸. Mõjuvõimuga kauplemiseks võib pidada ka olukorda, kus ettevõtte omanik helistab oma tuttavale ametnikule, et kiirendada otsustusprotsessi või saada mingisuguse projektiga seotud teavet kiiremini kui ta seda tavalise kodanikuna saaks.

Eesti karistusõiguses tuleb mõjuvõimuga kauplemisest samuti eristada õiguspärasest kuid küllaltki segasest ja reguleerimata lobitööst⁹⁹.

⁹⁶Kui me vaatame kuidas on lobitöö reguleeritud ameerika ühendriikides siis seal on 48 osariigis 52.st seadusandjad keelanud ametnikel vastu võtta rahalisi kingitusi või midagi sellist mida saab rahaliselt realiseerida. Mississippi, New Hampshire, Oklahoma, and South Carolina osariikides ollakse kallite kingituste (autod, kinnisvara, antiik, aktsiad) suhtes eriti ranged. Vähem väärtuslike kingituste suhtes on seadus paindlikum. Näiteks ühes kolmandikest osariikides on kehtestatud kingitustele ülempiir, mis ulatuses ametnikud võivad kingitusi vastuvõtta. Näiteks Arizona osariigis ei või kingitusi võtta rohkem kui 10 dollari eest aastas, samas kui Texases on see piir 500 dollarit. Seadusandlus on seega väga erinev. Näiteks neljakümne kuuel protsendil osariikides võivad ametnikud vastu võtta toitu ja jooki, seda ainult siis kui nad selle ka kohe ära tarbivad. Samuti võib kahekümnekahel protsentedil osariikides ametnikud vastu võtta pileteid sotsiaal-, spordi- või heategevusüritustele. Kolmekümnel neljal protsentedil osariikidest on lubatud vastu võtta reise ja tasuda majutuskulusid. Sama muster kordub ka väiksemate kingituste korral, reklaamiks saadud meened ja vahendid mida kasutatakse isiklikuks otstarbeks nagu näiteks ravimid, ajalehtede ja ajakirjade tellimused. Üheksateistkümnes osariigis on lubatud vastu võtta au kraade, au liikmekohti, pikaajalisi võlakirju.

⁹⁷ ETS 173. Artikkel 12. Otsuse tegemise mõjutamine. Konventsiooniosaline võtab seadusandlikud ja muud meetmed, et määratleda keelatud hüve lubamine, pakkumine või andmine kuriteona, kui see on otsese või kaudse tahtlusega toime pandud isiku suhtes, kes väidab või kinnitab, et tal on võimalik artiklites 2, 466 ja 9611 nimetatud isiku otsuseid enda või teise isiku huvides oluliselt mõjutada. Konventsiooniosaline määratleb kuriteona sellise hüve palumise, vastuvõtmise või lubamise või hüve pakkumise heakskiitmise, mis põhineb isiku mõjukuse arvestamisel olenemata sellest, kas isik on oma mõjuvõimu kasutanud või kas see eeldatav mõjukus viib kavatsatud tulemuseni. (About the Center for Ethics in Government, 2006)

⁹⁸ J. Sootak, P. Pikamäe (koost). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. 3. täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, 2009, § 298.1.

⁹⁹ Lobitöö all tuleb mõista eelkõige tegevust, mille eesmärgiks on otsustajate mitteametlik tutvustamine teatud huvirühma tegevuse ja taotlustega. (J.Sootak, P. Pikamäe (koost). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. 3. täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, 2009, § 298.1).

2.2.3. Häälte ostmine

Teades, et poliitikud teevad kõvasti tööd ja kulutavad palju raha oma valijaskonna säilitamiseks, siis poliitikud vahest usuvad, et neil ei ole valimiste võitmiseks muud võimalust kui osta hääli¹⁰⁰. Häälte ostmist võib pidada erakondade strateegiaks, eesmärgiga säilitada oma võimu¹⁰¹. Selleks, et poliitikud saaksid püsida võimul peavad nad võitma valimised. Valimiste võitmiseks kasutavad poliitikud nad oma poliitilist süsteemi (usaldusisikut), et anda raha või pakkuda oma toetajatele teeneid (pakkudes juurdepääsu avalikele hüvedele). Toetajatel on kohustus hääletamise päeval hääletada kindla poliitilise partei või isiku poolt. Arvestades, et häälte ostmine on lühiajaline protsess, mis leiab aset valimistel, on poliitikutel oluline luua ja säilitada sõltuvus oma toetajatest selleks, et tagada hea tulemus ka järgmistel valimiste. See tähendab, et poliitikud peavad ka valimiste vahelisel perioodil pakkuma oma toetajatele teatud soodustusi või eeliseid. Seetõttu muutub lühiajaline suhe pikaajaliseks püsisuhteks, sest poliitikutel on vaja hoida oma valijaskonda. Häälte ostmine võib seisneda ka selles, et jäetakse tasu või teene eest keelegi poolt hääletamata.

Eesti karistusõiguses on häälte ostmine sätestatud KarS § 164. Isikule ainelise hüvitise andmise või pakkumise eest eesmärgiga mõjutada teda mitte teostama oma valimis- või hääletamisõigust või teostama seda teatud valiku kasuks. Süvenedes sellesse paragrahvi võib aru saada, et antud paragrahv ei asu ametialaste kuritegude peatükis ja lugedes paragrahvi võib jõuda järeldusele, et seda saab rakendada üksnes füüsilise isiku kohta. Kokku annavad need kaks eeldust selle, et Eesti karistusõiguse järgi ei ole võimalik antud paragrahvi liigitada korruptsiooni kuriteoks.

2.2.4. Onupojapoliitika (Nepotism /Patronage /Cronyism/ Favoritism)

Onupojapoliitikat kasutatakse selleks, et aidata oma sugulastel ja hõimlastel saada mingit kindalt tööd. Patronage puhul töö saaja, ei ole seotud sugulusega. Onupojapoliitika võib leida aset siis kui ametikohale kandideerimiseks seatakse liiga kõrged tingimused, mis teisi sarnaseid ameteid vaadates tunduvad põhjendamatult kõrged. Kui ametikohta tahetakse täita mõlema vormi korral korraga siis ametnikud peavad lisaks veel järgima poliitikute korraldusi, kes soovivad vastavat ametikohta täita oma toetajate esindajatega. Tüüpilised on ka juhtumid, kus poliitikud nõuavad oma škliendiõ palgast teatud protsendi oma partei toetamiseks. Kui

¹⁰⁰J. Duarte. State clientelism and education in Colombia. Oxford: University of Oxford. D. Phil Thesis, 1995, lk 36.

¹⁰¹M. Shefter. Political Parties and the State. New Jersey: Princeton University Press 1994, lk 26.

töökoht on mõnes rahvusvahelises organisatsioonis või diplomaatilises esinduses on töökoht ise eeliseks, sellepärast et majanduslikud tingimused, mis nende positsioonidega kaasnevad on kliendile piisavalt soodsad. Patronid soovivad vastutasuks täielikku lojaalsust igas olukorras.

Francisco Celis väidab, et diplomaatilises esinduses töötamisel on kolm etappi. Esiteks on poliitikud, kes rakendavad oma teadmisi riigi hüvanguks. Teises etapis on nii nimetatud šhalvad poliitikudõ, kes on saanud oma positsiooni tänu poliitilisele toetusele. Kolmandas etapis on karjääri diplomaadid, kes üritavad saada ametikõrgendust. Celis väidab, et vähemalt pooled nendest ametikohtadest olid määratud teisele grupile.¹⁰²

OED järgi on patronage eestkoste, toetus, julgustus, privileeg või rahaline abi, mida organisatsioon või üksikisik omistab, kellelegi teisele. See võib viidata ka ametikohtade andmisele. Sõna patron tuleneb ladina keelsest sõnast patron, špatronõ on see kes annab oma klientidele soodustusi.

Mõnedes riikides kasutatakse mõistet patron kirjeldamiseks poliitilist patronage, mille sisuks on riigi ressursside kasutamine premeerimaks valijate toetust¹⁰³. Mõned patronage süsteemid võivad olla ka seaduslikud, nagu näiteks Kanadas, kus peaministril on õigus nimetada ametisse mitmete komisjonide ja agentuuride juhte, enamikul juhtudel lähevad need kohad inimestele, kes on toetanud peaministri parteid. See mõiste võib viidata ka teatud tüüpi korrupsioonile või favoritismile, mis väljendub selles, et võimul olev partei premeerib oma toetajaid kasutades selleks ebaseaduslike meetmeid, kas pettusega pakutavaid ametikohti või valitsusega seotud lepinguid.

OED järgi seisneb cronyism erapooletuses, eelistades pikaajalisi sõpru, eriti nimetades neid juhtivatele ametikohtadele olenemata nende kvalifikatsioonist. Cronyism eksisteerib kui määraja ja saaja vahel on sotsiaalne kontakt. Tihtipeale ametisse nimetaja kardab oma töökoha pärast või on ebakindel, selle vältimiseks võtab ta tööle sõpru, kes ei himusta tema ametikohta, ei näita teda halvas valguses ja ei väljenda arvamust, kui see on määraja arvamusest täiesti erinev. Favouritism, mida eesti keeles võib samuti pidada onupojapoliitikaks on üks võimu kuritarvitamise mehhanism ja riigi ressursside kallutatud jaotamine. Favoritism on inimese loomulik kalduvus soodustamiseks oma sõpru, lähedasi ja perekonda. Favoritism on tihedalt seotud korrupsiooniga, kuna see sisaldab korrumppeerunud ressursside jagamist. Teisisõnu

¹⁰²El Tiempo - Radiografía de la diplomacia. 7 March 1993, lk 1-A.

¹⁰³Arvuti võrgus: <http://www.thefreedictionary.com/patronage>.

võib öelda, et see on korruptsiooni seepool, mida kasutatakse vahendite kogumiseks. Favoritism on see kui riigiametnikud ja poliitikud eelistavad kedagi kellegile.

2.2.5. Valimiskampaania rahastamine

Valimiskampaania rahastamise korral algab korruptsioon hetkest, kui kampaania rahastaja püüab saavutada konkreetseid eesmärke, mis on võimalikud ainult läbi kampaania rahastamise. Annetajad loodavad, et partei või partei juhid hüvitaksid nende kulutused, kas lepingute, töökohtade või neile soodsate õigusaktidega. See on võimalik, siis kui poliitiline juht (usaldusisik) on vastaval ametikohal, mille kaudu on tal kontroll teatud avalike institutsioonide üle. Kui kõrvale jätta ebaseaduslikud sidemed kampaania rahastajate ja partei usaldusisikute vahel siis kampaaniate rahastamine on paljudes riikides täiesti seaduslik tegevus. Selline topelt lähenemine tõstatab küsimuse, kas kampaania toetamine valimiste ajal on kriminaalkuritegu või hoopis väljendab isiku kiindumust või ideoloogiat?

Kampaania rahastamine võib tulla nii era- kui ka avalikest allikatest. Autor keskendub siinkohal erasektori poolele kampaania rahastamisele. Rose-Ackerman väidab, et annetused kampaaniaks on nagu ebatäiuslikud kingitused š väljendavad piiratud armastust samastudes põhjusega¹⁰⁴. Autor on seisukohal, et valimiskampaania rahastamine sarnaneb väga altkäemaksuga.

Valimiskampaania rahastamise puhul tuleb vaadelda nii nimetatud škahtlastõ kampaania rahastamist, mille all ei mõtle autor illegaalset rahastamist. Illegaalne rahastamine on selgelt ebaseaduslik. Illegaalse rahastamise puhul annab raha kas maffia, narko kartell või muud tüüpi kriminaalid¹⁰⁵. Kampaania rahastamine võib olla seaduslik, kuid selle tagajärjed võivad kaasa tuua ebaseaduslikku tegevust. Kuigi see võib tunduda vastuoluline, siis legaalne valimiskampaania rahastamine võib lõpuks viia poliitilise korruptsioonini. Gambetta väidab, et see ei ole võimatu, sest õiguslik areng on agentide käes, kes ei ole huvitatud käesoleva kuriteo ennetamisest ja sanktsioneerimisest¹⁰⁶. Vastavalt Pinto Duschinskynile on enamus seadusi kampaaniate ja parteide rahastamise kohta läbikukkunud, kuna sellele on tugev vastasseis võimul olevate parteide poolt¹⁰⁷. Kui valimiskampaania rahastamise eesmärgiks on

¹⁰⁴S.R. Ackerman. Corruption and Government. Causes, Consequences and Reform. Cambridge, UK: Cambridge University Press 1999, lk 92.

¹⁰⁵R. Lee, & F. Thoumi. Drugs and Democracy in Colombia. In R. Godson (Ed.), Menace to Society. Political-Criminal Collaboration Around the World. New Brunswick: Transaction Publishers 2003, lk 71-93.

¹⁰⁶D. Gambetta. Corruption: An Analytical Map. In S. Kotkin, & A. Sajó (Eds.), Political Corruption in Transition. A Skeptic's Handbook. Budapest: Central European University Press 2002, lk 53.

¹⁰⁷M. P. Duschinsky. Financing Politics: A Global View.- Journal of Democracy , 13(4), 2002, lk 1.

saavutada konkreetsed huvid, siis sellist tegevust võib lugeda altkäemaksuks, sest vastastikune ootus loob ametisolevate poliitikutega tihedad sidemed. Oluline on selgitada, et küsimus ei ole siinkohal selles, millal see vastastikune suhe hakkab kellelegi kasu tooma?

2.2.6. Parteide varjatud rahastamine

Parteide varjatud rahastamise alla peetakse eelkõige silmas erakondade rahalist toetamist eraisikute poolt, kes vastutasuks saavad kasulikke poliitilisi otsuseid (nt seaduste muutmise toetajate äritegevuse hõlbustamiseks). Erakonnad hiilivad mööda nõudest tuvastada konkreetne isik annetaja taga. Siia alla kuuluvad ka rahastamisskeemid, kus kasutatakse erakonna hallatavaid mittetulundusühinguid.

KarS § 402² oli sätestatud erakonnale tehtava annetuse vastuvõtmise keelu rikkumine, mis sätestas vastutuse erakonnale tehtava anonüümse, varjatud või juriidilise isiku annetuse vastuvõtmise eest. Kuna antud paragrahv on liiga üldsõnaline ja ebatäpselt formuleeritud siis alates 01.04.2011.aastast KarS antud paragrahvi enam ei sisalda. Partei rahastamise ja eelkõige keelatud annetused sätestab Erakonna seadus¹⁰⁸ § 12³. Keelatud on anonüümne annetus; juriidilise isiku annetus; kaupade, teenuste või varaliste õiguste loovutamine või kasutusse andmine erakonnale tingimusel, mis ei ole kättesaadav teisele isikule; tavapäraselt siduvatest kohustustest vabastamine; erakonna vastu suunatud nõudest loobumine. Mitterahalise annetuse hindamisel võetakse aluseks eseme või õiguse harilik väärtus. Kui eseme hindamiseks on olemas üldtunnustatud eksperdid, tuleb mitterahalise annetuse ese lasta hinnata neil. Kui mitterahaline annetus on hinnatud tema tegelikust väärtusest madalamaks, loetakse väärtuse vahe keelatud annetuseks.

2.2.7. Valimispettus

Valimispettus on ebaseaduslik sekkumine valimisprotsessi. Pettus seisneb hääletustulemuste mõjutamises, seeläbi suurendades või vähendades teatud isikute häälte hulka. Seda võib kutsuda ka valijate pettuseks, see seisneb ebaseaduslikus valijate registreerimises, küsitluste mõjutamises ja sobimatus häälte lugemises. See, mida riik peab valimispettuseks sõltub konkreetselt riigist. Mõiste valimispettus hõlmab üksnes neid tegusid, mis on ebaseaduslikud. Seda mõistet kasutatakse vahel kirjeldamiseks toiminguid, mis on küll seaduslikud, kuid mida

¹⁰⁸Erakonnaseadus. 11.05.1994- RT I 1994, 40, 654; RT I, 29.12.2011, 172

peetakse siiski moraalselt vastuvõetamatuteks. Valimisi, kus kandideerib ainult üks kandidaat peetakse valimispettuseks, kuigi nad võivad seadusega kooskõlas olla.

Üleriigilistel valimistel võib edukas valimispettus aidata kaasa demokraatia korrumppeerumisele. Kohalikel valimistel võib piisata isegi mõnest väikesest pettusesest, et mõjutada hääletustulemusi. Isegi, kui valimistulemusi ei mõjutata võib pettusel olla kahjustav mõju, kui seda ei karistata, näiteks võib ta vähendada valijate usku demokraatiasse. Isegi pettuse tajumine võib olla kahjustav, kuna see paneb inimesed kahtlema valimistulemustes. See võib viia demokraatia lagunemiseni ja diktatuuri kehtestamiseni. Valimispettus ei pruugi olla seotud ainult poliitiliste küsitluste ja valimistega, see võib aset leida igal pool, kus kedagi valitakse ja kus keegi tahab tulemust enda kasuks mõjutada.

2.2.8. Kingitused

Kingitusi võib võrrelda altkäemaksuga, kui andja tahe on lihtsustada haldusmenetlust. Kingituste näol võib olla tegu ka kallimate ja spetsiifilisemate kingitustega, nagu näiteks luksusreisid, kallid konverentsid jne. Kingitused võivad küll luua häid vastastikke suhteid, kuid andja ei saa nõuda õiguslikku hüvitist. Milliseid kingitusi võib võtta ja milliseid mitte on selgitatud viites 85.

Eesti Vabariigi Justiitsministeerium peab ebasobivaks järgmisi juhtumeid, mille korral ei tohiks kingitust vastu võtta: Kui kingitus võib mõjutada ametikohustuste täitmist või kui kingituse andja seda eeldab; Kingituste puhul tuleb alati silmas pidada selle andja tahet ja eesmärki. Kingitus ei tohi avalikkusele jätta muljet, nagu oleks kingitus antud ja vastu võetud korruptiivsetel kaalutlustel. Kallid kingitused võivad aga sellise mulje jätta (hinnapiiri ei ole õigusaktides kehtestatud), isegi juhul, kui kingituse andja eesmärk ei olnud kingituse saajat mõjutada; Kui kingitus võib mõjutada ametniku ametikohustuste täitmist või kui kingituse andja seda eeldab või kui kingitus ei mõjuta ametikohustusi, aga ületab väärtuselt seda, mida peetakse tavapäraseks viisakuseks, siis peaks kingituse saaja (mitte ametiasutus) kingituse tagastama. Kui kingituse tagastamine ei õnnestu või ei ole võimalik, tuleb hinnata kingituse väärtust turuväärtuse alusel ja anda kink või väärtus üle ametiasutusele; Rahvusvahelistel tavadel põhinevaid ja diplomaatilisi kingitusi võib vastu võtta ning nende tagasiandmine võib olla kinkijale solvav.¹⁰⁹

¹⁰⁹Arvuti võrgus: <http://www.korruptsioon.ee/50591>.

2.2.9. Omastamine , ametiseisundi kuritarvitamine

Omastamine on ressursside vargus, seda haldama pandud inimese poolt. See leiab aset siis, kui ebaausad ametnikud varastavad riigilt. Võib öelda, et omastamise puhul on tegu väga raske riigivastase kuriteoga, kuna ametnik on valitud oma ametikohale selleks, et ta haldaks riigi ressursse avalikkuse heaolu silmas pidades, mitte keskendudes sellele, kuidas endale võimalikult palju hüvesid krabada. Kui vaadelda korruptsiooni õigusliku külge, siis võib öelda, et korruptsiooni kitsa juriidilise definitsiooni järgi ei peeta omastamist korruptsiooniks, küll aga sisaldub see üldisemates definitsioonides. Juriidiliselt on korruptsioon kahe inimese vaheline tehing, kus üheks pooleks on ametnik ja teiseks pooleks on tsiviilisik. Selleks, et ametnik saaks sellest tehingust endale kasu peab ta ületama seaduses sätestatud piirangud ja normid. Omastamist peetakse varguseks selle pärast ,et see ei hõlma otseselt tsiviil poolt. Omastamise kohta võib öelda, et kui laiem üldsus, sellest teada saab on nad selle suhtes negatiivselt meelestatud ja solvunud, kuid samas ei ole neilt varastatud nende isiklikku omandit ja seega puudub neil juriidiline õigus omastatud vara tagasi saada. Sellist lähenemist võib lugeda üheks omastamise põhiohuks.

Karistusseaduse § 201 lg 2 p 3 järgi on omastamine: valduses oleva võõra vallasasja või isikule usaldatud muu võõra vara ebaseaduslikult enda või kolmanda isiku kasuks pööramine.

Algselt oli ametiseisundi kuritarvitamine sätestatud KarS §-s 289. Ametiisiku poolt oma ametiseisundi ebaseadusliku ärakasutamine eesmärgiga tekitada või kui sellega on tekitatud oluline kahju teise isiku seadusega kaitstud õigustele või huvidele või avalikele huvidele. Alates 15.03.2007.a. on KarS § 289 kvalifitseeritav kui usalduse kuritarvitamine. Usalduse kuritarvitamine on KarS § 217 -2 lg 1 järgi seadusest või tehingust tuleneva teise isiku vara käsutamise või teisele isikule kohustuse võtmise õiguse ebaseadusliku ärakasutamise eest või teise isiku varaliste huvide järgimise kohustuse rikkumine, kui sellega on tekitatud suur varaline kahju ja kui puudub KarS §-s 201 sätestatud süüteo koosseis. Usalduse kuritarvitamise koosseis asendab ametiseisundi kuritarvitamise koosseisu vaid juhtudel, kus ametiisik tekitab riigile suure varalise kahju (kuskil üle 27 000 euro). Seega, kui pole suurt varalist kahju, ei saa ka seda koosseisu rakendada.

2.2.10. Huvide konflikt

Gibbson viitab huvide konflikti korral ametiisikule, kelle otsused on mõjutatud tema enda majanduslikust huvist¹¹⁰. Huvide konflikt on Eesti õiguses sätestatud Korruptsioonivastases seaduses¹¹¹ paragrahvis 25. Huvide konfliktiga on tegemist juhul, kui ametiisik peab tegema oma töö- või teenistuskohustuste raames otsuse või osalema sellise otsuse tegemises, mis oluliselt mõjutab tema enda, tema lähisugulaste või -hõimlaste või juriidiliste isikute majandushuve. Seadus toob välja ka olukorrad, milliste juriidiliste isikute puhul on tegemist huvide konfliktiga: täisühing, mille osanik on ametiisik või tema lähisugulane või -hõimlane; usaldusühing, mille täisosanik või usaldusosanik on ametiisik või tema lähisugulane või -hõimlane; osäühing, mille osanik või juhatuse või nõukogu liige on ametiisik või tema lähisugulane või -hõimlane; aktsiaselts, mille aktsionär või juhatuse või nõukogu liige on ametiisik või tema lähisugulane või -hõimlane; tulundusühistu, mille juhatuse või revisjonikomisjoni liige on ametiisik või tema lähisugulane või -hõimlane; muu eraõiguslik juriidiline isik, mille juht- või järelevalveorgani liige on ametiisik või tema lähisugulane või -hõimlane; äriühing, mille osanik või aktsionär või juht- või järelevalveorgani liige kokkuleppel ametiisikuga või tema lähisugulase või -hõimlasega allub nende korraldustele, tegutseb nende huvides või arvel; äriühing, milles ametiisikule või tema lähisugulasele või -hõimlasele kuulub osaluse omandamise õigus.

2.2.11. Kickback

Kickback on inglise-eesti sõnaraatu järgi meelega, tänuraha, tehingutasu, saadud tulu osaline tagastamine. Kickbackiks võib autori arvates lugeda ametniku osa või nii nimetatud tehingu tasu selle eest, et ta on eelistanud ühte kindalt ettevõtet. Näiteks kui poliitik vastutab selle eest, kuidas jagada riigi raha. Ta võib soodustada ettevõtet, kes ei olnud konkursi parim pakkuja või eralda ettevõttele rohkem raha, kui ta vääriks. Sellisel juhul saab ettevõtte kasu ja ametnik saab riigi varalise kahjustamise eest nn kickback makse. Kickback makse on osa sellest eraldisest, mis riik ettevõtjale andis või mingi protsent lepingu summast, mis makstakse ametnikule.

¹¹⁰ K. Gibbson. Variations in Attitudes Toward Corruption in Canada. In A. Heidenheimer, V. Levine, & M. Johnston (Eds.), *Political Corruption: A Handbook*. New Jersey: New Brunswick 1985, lk 763.

¹¹¹ Korruptsioonivastane seadus. 27. jaanuar 1999. 6 RT I 1999, 16, 276; RT I, 30.03.2012, 24

2.2.12. Poliitiline liit (unholy alliance)

Poliitilise liidu puhul on autori arvates tegemist olukorraga, kus kaks poliitiliselt erinevate vaadetega erakonda või ühendust koonduvad ühise poliitilise vastase vastu. Kui ühine vastane on alistatud (võimult kõrvale tõrjutud) siis tavaliselt poliitiline liit puruneb ja kaks parteid jätkavad omavahelist võitlust sealt, kus see pooleli jäi.

3. UURIMUS POLIITILINE KORRUPTSIOON EESTIS 2005-2012

3.1. Uurimuse metoodika

Empiirilise uuringu eesmärgiks on teada saada, kui palju esineb Eestis poliitilist korruptsiooni; milliste juhtumite puhul on tegu poliitilise korruptsiooniga; millises poliitilise korruptsiooni vormis juhtumid esinevad; millist kohtumenetlust on kasutatud; millised on karistused; mis tasandil esineb seda kõige enam; millises piirkonnas esineb kõige enam; milline on kõige korrumpeerunud erakond; millised on need ametnikud, kes korruptiivse teo toime panevad?

Empiirilise uuringu läbiviimisel kasutatakse andmete kogumisel ja analüüsimisel kvalitatiivset ja kvantitatiivset meetodit. Andmekogumismeetodina kasutatakse kohtupraktikat, ajakirjanduses kajastatud juhtumeid, kohtulahendite registreid ja äriregistri andmebaasi.

Poliitilise korruptsiooni äratundmiseks kasutab autor poliitilise korruptsiooni tuvastamise tabelit (Lisa 2) tuginedes eelkõige isikule, teole, kasule ning eeldusele, et avaliku võimu teostamise korral on tegu poliitikaga. Poliitilise korruptsiooni puhul on oluline, et täidetud oleksid kõik kolm tingimust. Juhtumite leidmiseks, mis on käesolevaks ajaks saanud kohtus lahenduse kasutab autor elektroonilises Riigi Teatajas sisalduvat kohtulahendite registrit¹¹². Kohtulahendeid on vaadeldud ajavahemikus 2005.-2012.a. aprilli algus. Selleks, et leida poliitilisele korruptsioonile omaseid juhtumeid pidi autor alustama üldisemast lähenemisviisist, sisestades kohtulahendite registri otsingusse poliitilisele korruptsioonile vastavad karistusseadustiku paragrahvid: KarS § 293 (61 lahendit), § 294 (170 lahendit), § 402 (0 lahendit) ja § 201(andis tulemuseks 2500 lahendit, autor otsustas seda paragrahvi registripõhiselt mitte analüüsida), KVS § 26 (10 lahendit). Kokku leidis autor Riigi Teataja Kohtulahendite registrist 241 kohtulahendit, millele lisanduvad veel Riigikohtu lahendid¹¹³. Riigikohtu lahendid uurides sai autor tulemuseks: KarS § 293 (9 lahendit), § 294 (19 lahendit), § 201 (45 lahendit), § 402 (2 lahendit) ja KVS § 26 (11 lahendit) kokku 86 lahendit. Autor leidis registritest kokku 327 kohtulahendit. Teada saamaks millised kohtulahendid sobivad uuritavasse konteksti kõige paremini ehk milliste puhul on tegu poliitilise korruptsiooniga, kasutas autor poliitilise korruptsiooni tuvastamise tabelit (Lisa1) ja seejärel

¹¹² Arvutivõrgus: http://www.riigiteataja.ee/kohtuteave/maa_ringkonna_kohtulahendid/main.html.

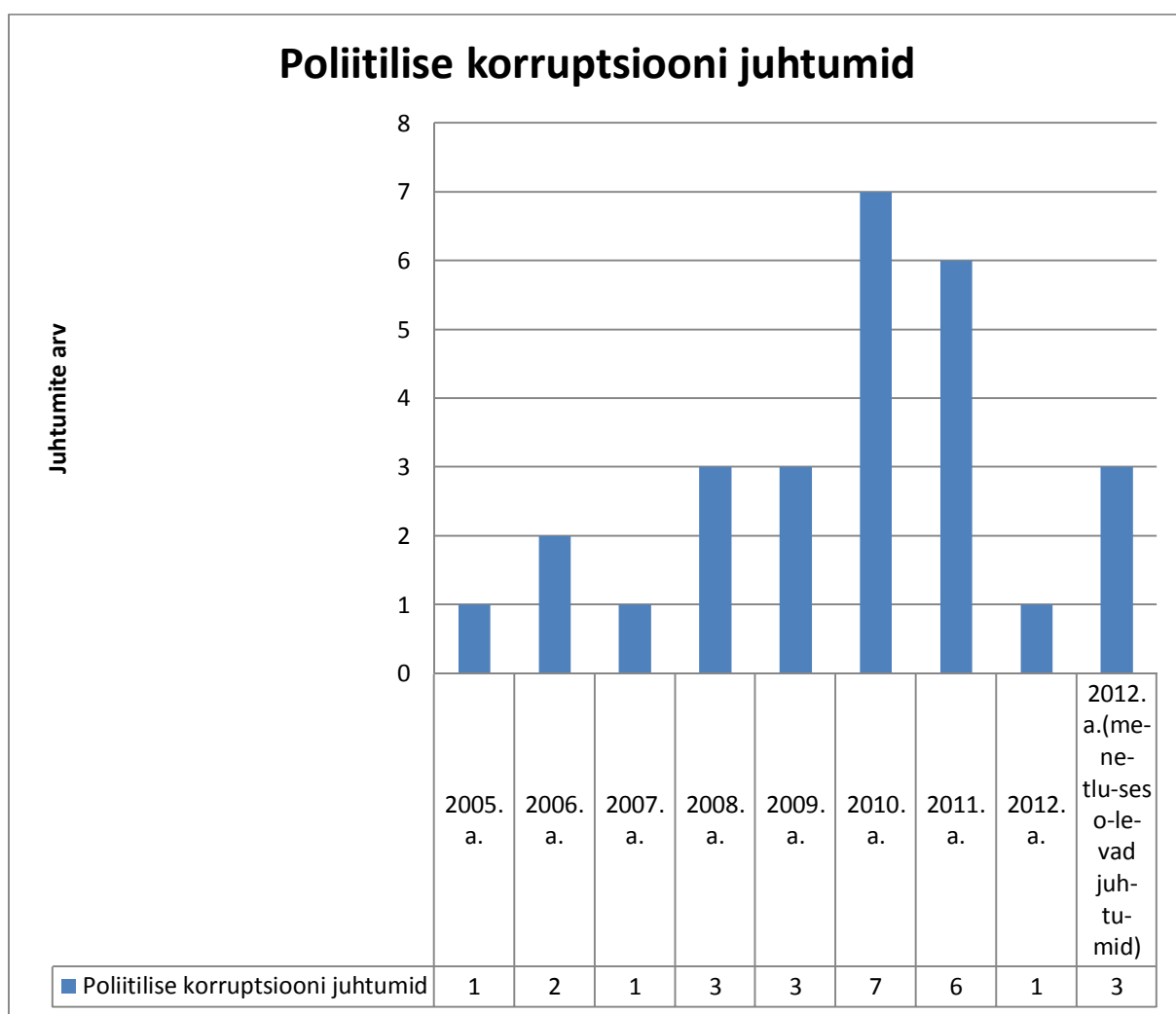
¹¹³ Arvutivõrgus: <http://www.nc.ee/?id=11>.

sai autor valimiks 24 kohtulahendit, mida põhjalikumalt analüüsida. Lisaks kohtulahendite registritele uuris autor ajalehtede võrguväljaandeid, et saada teavet juhtumite kohta, mis on hetkel kohtumenetluses. Selleks kasutas autor 2011.-2012. aastal ilmunud ajalehtede võrguväljaandeid, mis andsid tulemuseks 30 juhtumit. Kõige paremini sobis uuritavasse konteksti neist kolm, mis moodustavad ka valimi. Seega saime valimiks 24 kohtulahendit + 3 juhtumit. (Kohtulahendid ja nende sisu on kokkuvõtvalt esitatud lisas 3)

3.2. Uurimistulemuste analüüs

3.2.1. Poliitilise korrupsiooni juhtumid 2005-2012 a.

Kasutades kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset meetodit analüüsimaks korrupsiooniga seotud kohtulahendid ajavahemikul 2005-2011 jõudis autor järeldusele, et poliitilise korrupsiooniga on nendest kohtulahenditest seotud 24 lahendit ja juhtumit on kohtumenetluses (joonis1).

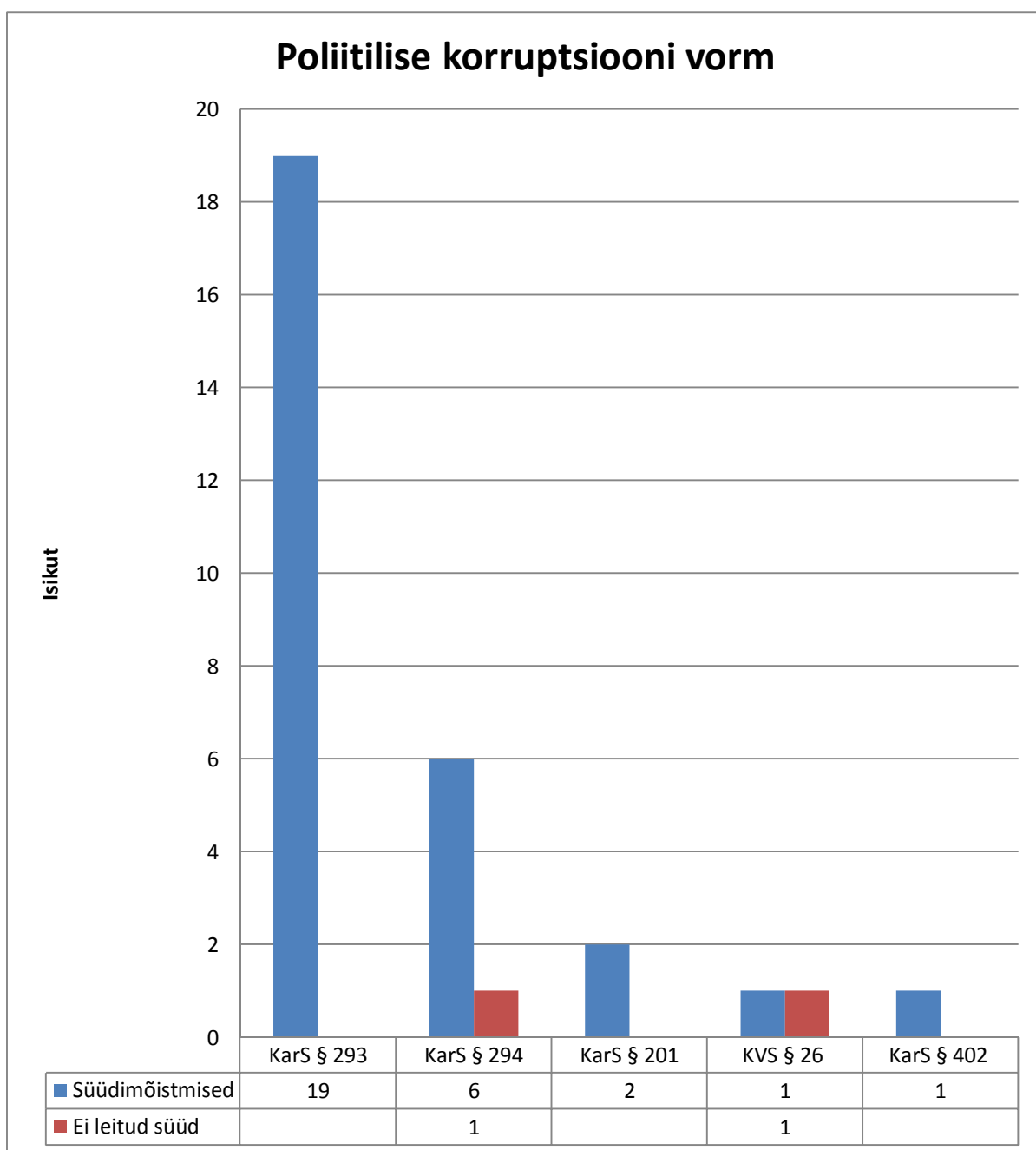
Joonis 1. Poliitilise korrupsiooni juhtumid Eestis 2005-2012 a.

Joonisest selgub, et 2005. kuni 2009. aastani oli poliitilise korrupsiooni juhtumeid aastas keskmiselt kaks ja kolm. Alates 2010. aastast võib märgata plahvatuslikku kasvu, kus poliitilise korrupsiooni juhtumite arv on kasvanud kahekordselt. Mida võib pidada sellise kasvu põhjuseks? Üheks peapõhjuseks võib lugeda Vabariigi Valitsuse 19. juuli 2007. a. määruse nr 193 § Poliitseiasutuse ja Kaitsepolitsei ameti vaheline uurimisalluvusõ muutmise vastuvõtmist. Antud määruse alusel sai KAPO õiguse menetleda kuue suurema omavalitsuse korrupsiooni kuritegusid. Võib öelda, et see kahekordne kasv on tulnud just kohalike omavalitsuste lisandumisega, kuna 2005-2007 a. juhtumite puhul oli tegu kõrgemate riigiametnikega. Alates 2008. aastast on hakanud kohalike omavalitsuste juhtivate ametnike osakaal märgatavalt tõusma. Alates 2010. aastast võib plahvatusliku kasvu põhjuseks lugeda ka asjaolu, et alates 2010. aastast on hakanud pikad uurimised ja kohtuprotsessid lõppema, mille uurimist KAPO 2007. a. alustas.

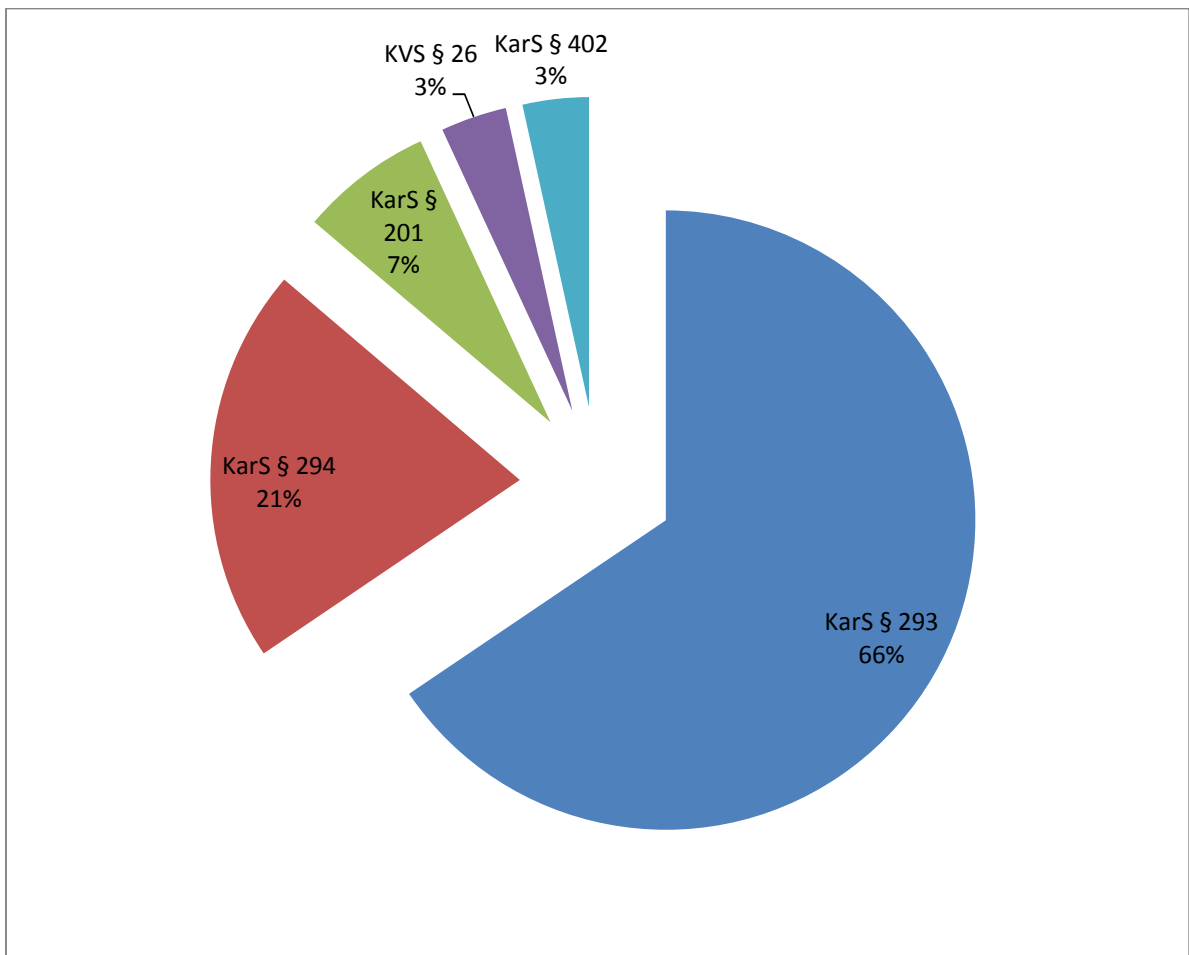
3.2.2. Millises vormis poliitilist korrupsiooni esineb ja kui suur on vormide osakaal?

Millised on kõige levinumad poliitilise korrupsiooni vormid ehk milliste paragrahvide alusel on kõige rohkem kohtualuseid süüdi mõistetud? Alates aastast 2005 kuni 2011 tehtud kohtuotsustes esines kõige sagedamini pistise võtmine, KarS § 293, seda üheteistkümmel korral (joonis 2) ja pistis moodustas 66 % (joonis 3) kõigist esinenud korrupsiooni vormidest. Võib väita, et pistis on Eestis kõige levinum poliitilise korrupsiooni vorm. Autori arvates on pistise sedavõrd suur osakaal seotud kindlasti ka sellega, et kõrgemad ametnikud loodavad seadusega lubatud väärat tegu toime pannes, et nende isiklik kasu ei tule avalikkusele ilmsiks ja nad pääsevad puhtalt. Altkäemaks KarS § 294 esines seitsmel korral (joonis 2), moodustades 21% (joonis 3) esinenud poliitilise korrupsiooni vormidest. Altkäemaks on küllaltki levinud, kuid jääb pistisele olulisele määral alla, selle põhjuseks võib pidada asjaolu, et altkäemaksu korral ametnik teab või pidi teadma, et ta paneb toime seadusega mittelubatud teo ja seega ametnik nagu riskiks vahalejäämisega - kas keegi saab aru, et ta on sellise teo toime pannud või ei saa. Omastamine KarS § 201 esines kahel korral (joonis 2), moodustades 7 % (joonis 3) süütegudest. Omastamise puhul seisnes tegu tavaliselt ameti nimel isiklike asjade soetamises. KVS § 26³ seadusega kehtestatud töökoha-, tegevus- või toimingupiirangute rikkumine ja KarS § 402¹ erakonna majandustegevusele ja varale kehtestatud piirangute rikkumine esinesid ühel korral, moodustades kumbki eraldi 3% ja 3% (joonis 3) süütegudest. KVS § 26³ puhul on tegu väärteoga ja autori arvates on selle paragrahvi tagasihoidlikkus tulenenud sellest, et algselt selle paragrahvi järgi esitatud

süüdistus muutub tavaliselt uurimise käigus raskemaks ehk kriminaalkuriteoks. Seda, kas KarS § 293 või KarS § 294 järgi. See, et KarS § 402¹ esineb ainult ühel korral on muidugi suur üllatus, vaadates kuivõrd segane on meie erakondade rahastamine ja selle taustal ainult üks süüdimõistmine on kindlasti liiga vähe. Kui vaadata eelnevaid juhtumeid, siis ainult kahel juhul on süüdistatav õigeks mõistetud ja kõikidel muudel juhtudel on süüdistatavad süüdi jäänud. Selles punktis võib märkida, et juhul kui esineb poliitilise korrupsiooni tunnustele vastav süütegu ja see ka kohtusse jõuab siis võib öelda, et 90 % juhtudest jääb süüdistatav süüdi.

Joonis 2. Esitatud süüdistused § järgi.

Joonis 3. Esitatud süüdistuste osakaal.

3.2.3. Millist menetluse liiki on kasutatud?

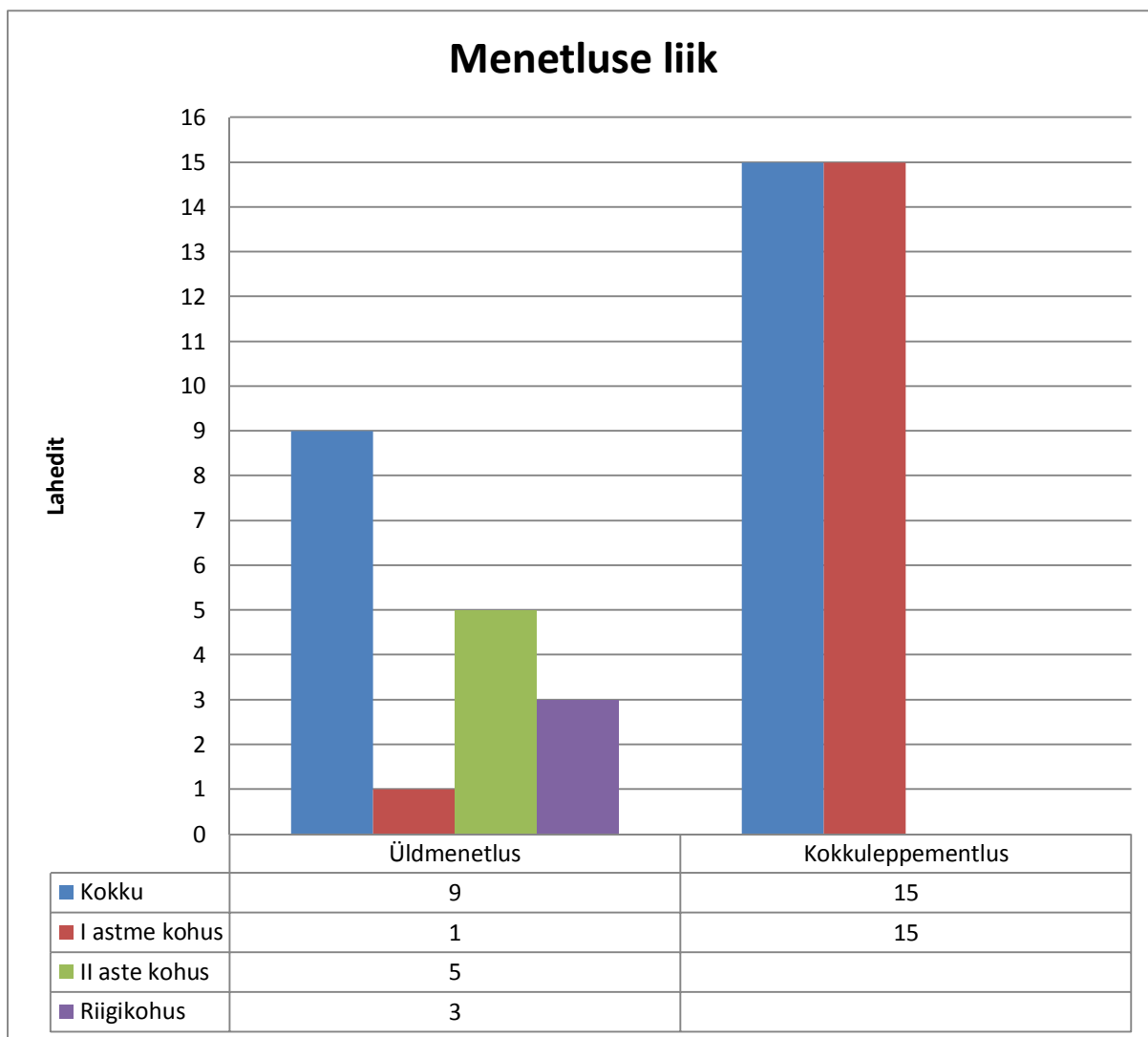
Arvestades poliitilise korruptsiooni juhtumite keerukust on oluline teada, millist menetluse vormi on kasutatud? Selleks vaatame 24 kohtulahendit, millest üheksa juhul on kasutatud üldmenetlust ehk võistlevat menetlust (38%) ja viieteistkümnel juhul on kasutatud kokkuleppemenetlust (62%) (joonis 4). Kui vaadata neid arve siis võib järeldada, et kokkuleppemenetlust kasutatakse peaaegu kaks korda rohkem. Autori arvates on poliitilise korruptsiooni kuritegude puhul väga oluline kasutada just üldmenetlust ja mida rohkem kohtuastmeid läbi käia seda selgemaks kuriteo tagamaad saavad. See on eelkõige oluline sellepärast, et poliitilise korruptsiooni kuritegude puhul on tegu nii öelda raskete riigi vastu suunatud tegudega, mille otsene kahjukannataja on esmajoones riik ja avalikkus. Antud juhtumite puhul on enamikul juhul tegu keerukate skeemidega (riigihangete läbiviimisega, teenuste ostmisega, pakkumisega, maade vahetamisega, lepingute suunamisega jne), kus osalevad mitmed ettevõtted ja variettevõtted, nende juhatuse liikmed, lähedased isikud jne. Poliitilise korruptsiooni puhul on esmatähtis uurida kuritegu võimalikult põhjalikult, et oleks

võimalik tuvastada kõik kahtlased tegevused, skeemid ja rahaliikumised. Seda eelkõige selleks, et tulevikus oleks lihtsam sarnaseid kuritegusid lahendada ja eelkõige ennetada. Keerukad ja põhjalikud uurimised näitavad samas ka meie korrakaitseorganite tõhusat tööd, mis peaks kõrgetel ametikohtadel töötavatele isikutele andma selge signaali, et ka kõige arukamalt varjatud skeemid on võimalik avastada.

Kokkuleppemenetluse puhul hakkab silma asjaolu, et keskmine aeg, mis kulus alates uurimise algusest kuni kohtuotsuse tegemiseni oli aastatel 2005 kuni 2008 keskmiselt 1-1,5 aastat. Alates 2009. aastast on see aeg hakanud vähenema ja ametiisik on kohtulikud süüdi mõistetud isegi paari kuu möödudes alates sellest, kui talle süüdistus esitati. Autor näeb sellisel poliitilise korrupsiooni mõistes kiirel menetlusel väga suurt probleemi, kuna tekib küsimus, kas tõesti selliste suuremahuliste protsesside puhul saab paari kuuga tehtud otsus olla pisidetailideni lahti seletatud ja põhjalikult uuritud. Pigem võib selles kahelda. Selline kiire menetlus annab tulemuseks selle, et antud juhtumite puhul jäävad kohtuotsuse ja läbiviidud menetluse tagamaad üldsuse ehk avalikkuse jaoks varjatuks, mille tulemusena puudub üldsusel kõrgendatud huvi antud asjasse süveneda. Kui inimesed ei süvene asja põhjalikult võib neile jätta väär arusaam, et korrutpsiiivne tegu on lubatav ja selle teo eest karistus väike.

Joonisel 4 on märgitud, et üldmenetluse puhul on üks kohtuasi I kohtuastmes, tegemist on Ivo Parbuse asjaga, mida hakati uurima juba 2008.a lõpust ja alles nüüd 2012.a. 30.ndal märtsil on jõutud lahendini, autor julgeb siinkohal prognoosida, arvestades süüdlaste hulka ja tegude mastaapsust ning eriti seda, et määrati ka küllaltki pikad reaalsed vangistused, jõuab see kohtuasi kindlasti Riigikohtuni. Üldmenetluse puhul võib jõuda järgmisse äärmusesse, milleks on liiga pikk kohtumenetlus. Eriti keeruliste üldmenetluses lahendatavate juhtumite puhul ulatub aeg uurimise alustamisest kuni kohtuotsuse tegemiseni viiest kuni kaheksa aastani. Selliste juhtumite puhul on tavaliseks saanud, et käiakse läbi kõik kolm kohtuastet ja minnakse õigust nõudma isegi Euroopa Inimõiguste Kohtusse. Süüdistavate hinnangul on selline pikk menetlus neile äärmiselt koormav. Autori arvates võib nõustuda, et see on süüdistatavatele koormav, kuid tuleb ka vaadata asja teist poolt. Kuna sellised kuriteod on tavaliselt väga mahukad sisaldades kastide kaupa toimikuid (kas nendes sisalduv on tingimata ka juhtumi suhtes olulise tähtsusega või on prokuratuur teadlikult juhtumid keeruliseks ajanud, jääb lugeja enda otsustada) on väga oluline, et oleks välja toodud kõik asjaolud, sest ainult nii on võimalik jõuda kuriteos selgusele ja tutvuda kuriteo tegelike tagamaadega. Positiivset efekti omab ka asjaolu, et sellised juhtumid ei lähe avalikkusel meelest, seda eelkõige suure meediahuvi ja kajastatavuse tõttu. Võib-olla ka selle tõttu, et kuriteos osalevad

isikud on avalikkusele küllaltki tuntud ja tänu sellele säilib ka avalikkuse huvi antud protsesside üle mitmeid aastaid.

Joonis 4. Kasutatud menetluse liik.

3.2.4. Millised on kohtupoolt määratud karistused?

Kasutades kvalitatiivset meetodit sai autor analüüsi valimiks kakskümmend kõrgema ametniku kohta tehtud kohtuotsust. Analüüsi eesmärgiks on saada vastus järgmistele küsimustele:

- Kui pika karistuse mõistis kohus?
- Kui kaua pidid süüdistatavad realselt kinnipidamisasutuses viibima ja kui palju jäi neil peale seda veel karitust kanda? Kui kaua viibisid süüdistatavad eelvangistuses?
- Kui pika katseaja määras kohus?

Vaadates joonist 5, siis kõige lühem karistus mille kohus määras oli pikkusega kaheksa kuud ja kõige pikem 48 kuud. Keskmiseks karistuse pikkuseks on ligikaudu 30 kuud. Kui vaadata karistusseadustikku, mille järgi karistatakse altkäemaksu võtmise eest ühe kuni viie aastase karistusega ja pistise võtmise eest rahatrahvi või kuni kolme aastase karistusega, siis võib öelda, et kohus on määranud karistused küllaltki õiglase pikkusega.

Sama, aga ei saa öelda karistuse kandmise kohta (autor ei pea siinkohal silmas eelvangistuses viibitud aega), kuna 20-st süüdi mõistetud ametnikust on vabaduskaotuslikku karistust kandma ainult viis ametnikku, mis moodustab protsentuaalselt 20%. Autori arvates on karistused olnud suhteliselt lühikese pikkusega. Kahe ametniku puhul kaks kuud, kahe puhul kuus kuud, ühe puhul kaheksa kuud. Erandiks on siin kohal hiljuti tehtud otsus Ivo Parbuse kohta, kellele määrati kõige pikem vabaduskaotuslik karistus pikkusega 30 kuud. Autori arvates tuleks kõikide poliitilise korrupsiooni kuritegude korral kasutada süüdimõistetute puhul reaalselt vangistust, kuna tegemist on siiski riigile olulise varalise kahju tekitamisega ja riigi ühiskondliku positsiooni nõrgestamisega avalikkuse ees. Reaalne vangistus annaks olulise signaali teistele ametnikele ja ka üldsusele, et korrupsiooni kuriteod ei jää karistamata olenemata kõrge ametniku positsioonist. Reaalne vangistus ei pea olema pikk, autori arvates piisaks ka kuuest kuust selleks, et endine ametnik saaks oma tegude üle järele mõelda. Ühtlasi luuakse üldsusele kuvand, et korrupsioon on raske kuritegu mida karistatakse ka karmilt. Kohtuotsuseid uurides selgub, et tegelikult oleks võinud reaalselt vangi minevate ametnike arv tõusta ka kuueni, kuid Kristo Kärmase puhul on tema vangistus asendatud ühiskondlikult kasuliku tööga 476 tunni ulatuses. Selle juhtumi puhul on tegu ainukese poliitilise korrupsiooni juhtumiga, kus süüdistatavale on määratud ühiskondlikult kasulik töö.

Autori arvates on karistuste määramisel positiivne katseaja pikkus. Kõige lühem katseae oli 18 kuud ja kõige pikem 48 kuud, mis oli määratud kahele isikule. Keskmiselt võib lugeda katseaja pikkuseks 36 kuud, seda on määratud suisa 12-le ametnikule. Sellised pikad katseajad kindlasti distsiplineerivad endisi ametnike käituma õiguskäitumisele ja autoril ei ole alust arvata, et endised ametnikud paneksid oma katseajal toime uue kuriteo, kuna enamjaolt on olnud ametnikud eelnevalt karistamata ja antud kuritegu on olnud nende esimene. Ohtu võib kujutada pigem see, et minevikus tehtud seadusevastased otsused ja teod võivad mõne muu uurimise raames välja tulla ja ametnik seisab silmitsi uuesti mõne altkäemaksu või pistise juhtumiga. Selle väite tõestuseks võib tuua hetkel käimasoleva šmaadevahetuseõ juhtumi eesotsas katseajal oleva endise keskkonnaministri Villu Reiljaniga.

Kui vaadata rahalisi karistusi, siis rahalist karistust põhikaristusena on määratud ainult kahel korral. Erakonda Kristlikud Demokraadid karistati 300000 krooni ja ametnikku Anne Jõgi 11760 krooni suuruse karistusega. Autori arvates on rahaliste karistuste niivõrd harv määramine väga positiivne kuna korrupsiooni süütegude eest rahalise karistuse määramine ei ole kõige otstarbekam. Selline tegevus jätab avalikkusele mulje, et ametnik võttis pistist ja nüüd ostab ennast ka kohtus vabaks. Ülejäänud kolme juhtumi puhul oli tegu lisakaristustega ja eelkõige sisaldasid need summad ebaseaduslikult saadud tulu tagastamist.

Kohtud on määranud reaalse vangistuse ainult viiele ametnikule, selle valguses tuleks vaadata, kas ametnikud on kogu uurimise jooksul pidanud vanglat külastama ehk kui palju on süüdimõistetud veetnud aega eelvangistuses? Kohtulahenditest selgub, et 20-st süüdimõistetust on eelvangistuses pidanud olema 12 ametnikku. Kõige kauem on eelvangistuse viibinud Ivo Parbus 180 päeva, kes mõisteti ka hiljem realselt vangi. Kui vaadata üldiselt eelvangistuses viibitud aega, siis keskmiselt oli see kaks kuni kolm päeva, seda seitsme ametniku puhul, kaks ametniku pidid viibima eelvangistuses 17 päeva, Ants Manglus 72 päeva ja Vladimir Razumovski 90 päeva. Kui lisada need ametnikud neile, kes peale kohtuostust pidid realselt vangi minema saame tulemuseks, et realselt on vanglamüüride vahel viibinud 12 endist ametnikku 20-st, ehk 63 % kõigist ametnikest. Kui vaadata realselt vanglas viibinud ametnike protsenti võib öelda, et tegelikult on vangistuses viibinud päris suur hulk ametnikke olgugi, et enamasti 2-3 päeva. Autori arvates ei saa seda siiski lugeda piisavaks, et avalikus hakkaks neid pidama kui vangis istunuteks, sest vaevalt need päevad on midagi mõjutanud.

3.2.5. Kui suur on korruptiivse teo eest saadud kasu?

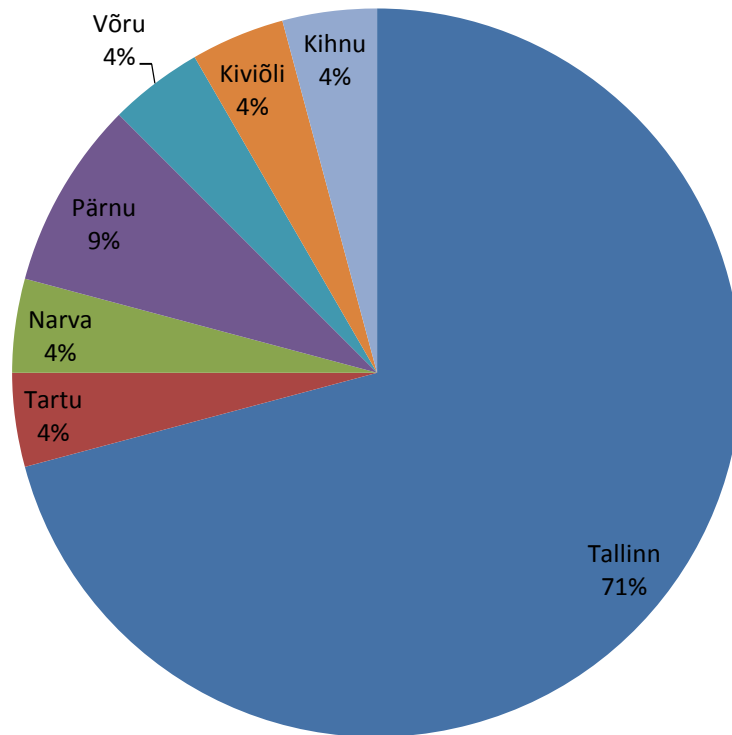
Autoril tekib siinkohal õigustatud küsimus, kui suur peab olema see tulu (rahaline), mida süüdimõistetud ametnik on võtnud selleks, et toime panna korruptiivne tegu? Me teame, et kõrgemad ametnikud, ministrid teenivad keskmist eestlast arvestades oma ametikohal niigi suurt töötasu ja tekib küsimus, et kas tõesti sellest ei piisa. Kas tõesti peab veel juurde võtma ja riskima oma töökoha kaotusega ja sellega, et tõenäoliselt ei ole võimalik enam tulevikus avalikus teenistuses töötada. Sellele küsimusele vastuse saamiseks otsustas autor uurida 24 kohtulahedit. 24-st kohtulahendist oli kohtu poolt tuvastatud konkreetne rahaline kasu 20 juhtumi puhul. Summad, mida korruptiivse teo toimepanemise eest oli saadud ulatusid 8736 kroonist kuni 980 000 kroonini. Võib öelda, et antud vahemik on küllaltki suur. Kui vaadata põhjalikumalt siis üle 200 000 krooni oli võetud kuue juhtumi puhul ja ülejäänud 14 juhtumi

puhul jäid võetud summad alla selle. Nende 14 juhtumi keskmiseks summaks võib lugeda 75000 krooni. Kui vaadelda neid uurimuse järeldusi ja tuginedes nendele ning nüüd püüdes vastata eespool püstitatud küsimusele, kas tõesti tasub Eesti mõistes suurt palka saaval ametnikul võtta veel lisa? Siinkohal võib jõuda järeldusele, et ametnikud, kes on võtnud vähem raha kui 100 000 krooni ehk vähem kui keskmise eestlase aastapalk on kaotanud kindlasti rohkem kui nad oleksid kasu saanud, mis neid ajendas seda tegema, teavad vaid nemad ise. Kui vaadata Platoni ja Aristotelese poolt pakutud põhjuseid, mis ajendavad inimest korruptiivsele teole, siis nende arvates on sellise käitumise ajendiks inimloomuse kõige ohtlikum element ehk ahnus, mis väljendub selles, et inimene tahab alati rohkem ja rohkem kuni ta saavutab lõpmatuse.

3.2.6. Millises piirkonnas ja millisel tasandil leiab aset kõige rohkem poliitilist korruptsiooni?

Üldisema pildi saamiseks vaatame algul riikliku ja KOV tasandit koos. Andmete saamiseks on kasutatud 24 kohtulahendit. Kohtuotsustest selgub (joonis 5), et kõigist poliitilise korruptsiooni juhtumitest on Tallinnas toime pandud 71% ehk 17 juhtumit. Kas see tulemus üllatab autorit või on pigem oodatav. Me teame, et enamus riigiasutusi asub just pealinnas Tallinnas, ning me teame ka seda, et Tallinn on Eesti kõige suurem omavalitsus elanike arvu poolest. Tuginedes eelnevale võib väita, et see oli suhteliselt oodatud tulemus. Linnas, kus on palju ametkondi ja ametkondade töötajaid avaneb ka suurem võimalus panna poliitilisele korruptsioonile vastavat tegu toime. Tallinnale järgnes kahe juhtumiga ehk 9 % Pärnu. Pärnu puhul tuli autorile suureks üllatuseks, et tegu on Eesti teise kõige korrumpeerunuma linnaga poliitilise korruptsiooni mõistes, selle üheks põhjuseks võib olla ka sealne erakond, kes linna valitseb. Üks kuritegu oli toime pandud nii Tartus 4%, Narvas 4%, Kiviõlis 4%, Võrus 4%, kui ka Kihnus 4%. Nende vähene korruptiivne aktiivsus võib olla ka tingitud sellest, et tegu on väiksemate linnadega kui Tallinn ja võib olla ametnikud ei julge väikese kogukonna sees korruptiivse teo toimepanemisega riskida, kuna tagajärjeks võib lisaks kohtulikule karistusele olla ka oma lähedaste ja kogu küla- või linnarahva hukkamõist. Me ei saa rääkida linna väiksuse puhul Tartust, mis on suuruselt teine linn Eestis. Seega, mis võib olla selle põhjuseks, et Tartus on toime pandud ainult üks poliitilise korruptsiooni tunnustele vastav tegu. Kindlasti võib väita, et Tartus on vähem riigiasutusi ja rohkem kohaliku omavalitsuse asutusi. Või tulenevalt selle piirkonna iseärasustest ei ole Tartu inimesed niivõrd korruptiivse ja enesekeskse mõtlemisega kui tallinnlased, ning oma osa võib selles mängida ka võimul olev erakond.

Poliitiline korrupsioon linnades ja saarel

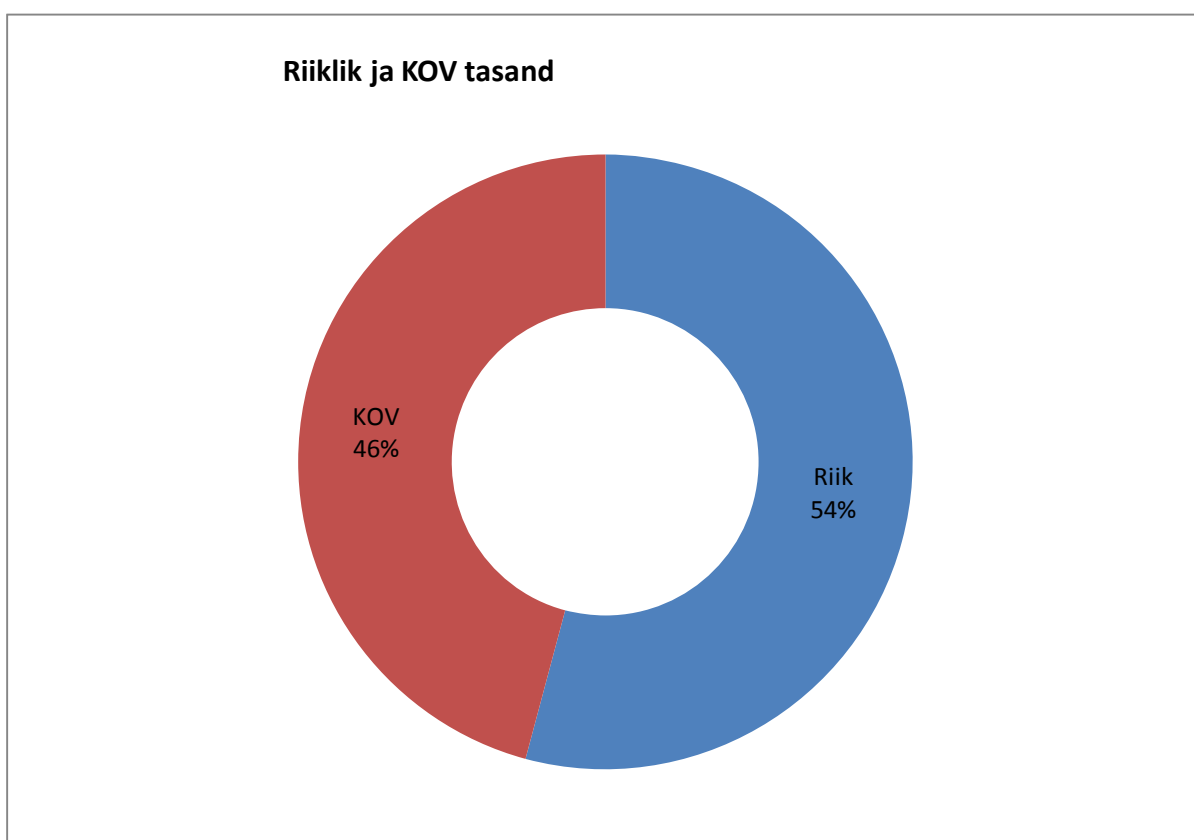
Joonis 5. Poliitiline korrupsioon linnade ja saare lõikes.

Algselt vaatlesime poliitilist korrupsiooni nii riiklikul kui kohalikul tasandil koos, siis järgnevalt vaatleme neid eraldi, et saada täpsem pilt sellest, millised teod on toime pandud riiklikul ja millised kohalikul tasandil (joonis 6) . 24-st juhtumist on riiklikul tasandil toime pandud 13 juhtumit ehk 54% ja kohaliku omavalitsuse tasandil 11 juhtumit ehk 46%. Vaadates neid arve näeme, et vahe ei ole väga suur. Riiklikul tasemel on juhtumeid rohkem selle tõttu, et kohalikes omavalitsustes hakkasid korrupsiooni kuriteod esile kerkima alates 2008. aastast, kui muudeti KAPO uurimisalluvust. Võib väita, et alates 2008. aastast on kohaliku omavalitsuse roll tõusnud märgatavalt ja vaadates seda, kuidas osad omavalitsused ei suuda erakonna ja omavalitsuse rahastamist ning juhtimist lahus hoida võib ennustada kohaliku omavalitsuse rolli suurenemist. Kui vaadelda ainuüksi aastaid 2010 ja 2011, siis võib kindlalt väita, et kohalikes omavalitsustes toime pandud poliitilise korrupsiooni kuriteod moodustavad 54% ja riigitasandi kuriteod 46%. Vaadates neid protsente me näeme, et riiklik tasand ja kohaliku omavalitsuse tasand on kohad ära vahetanud, mille tulemusel on riigi tasandi poliitiline korrupsioon hakanud alla jääma kohaliku omavalitsuse omale. Autor

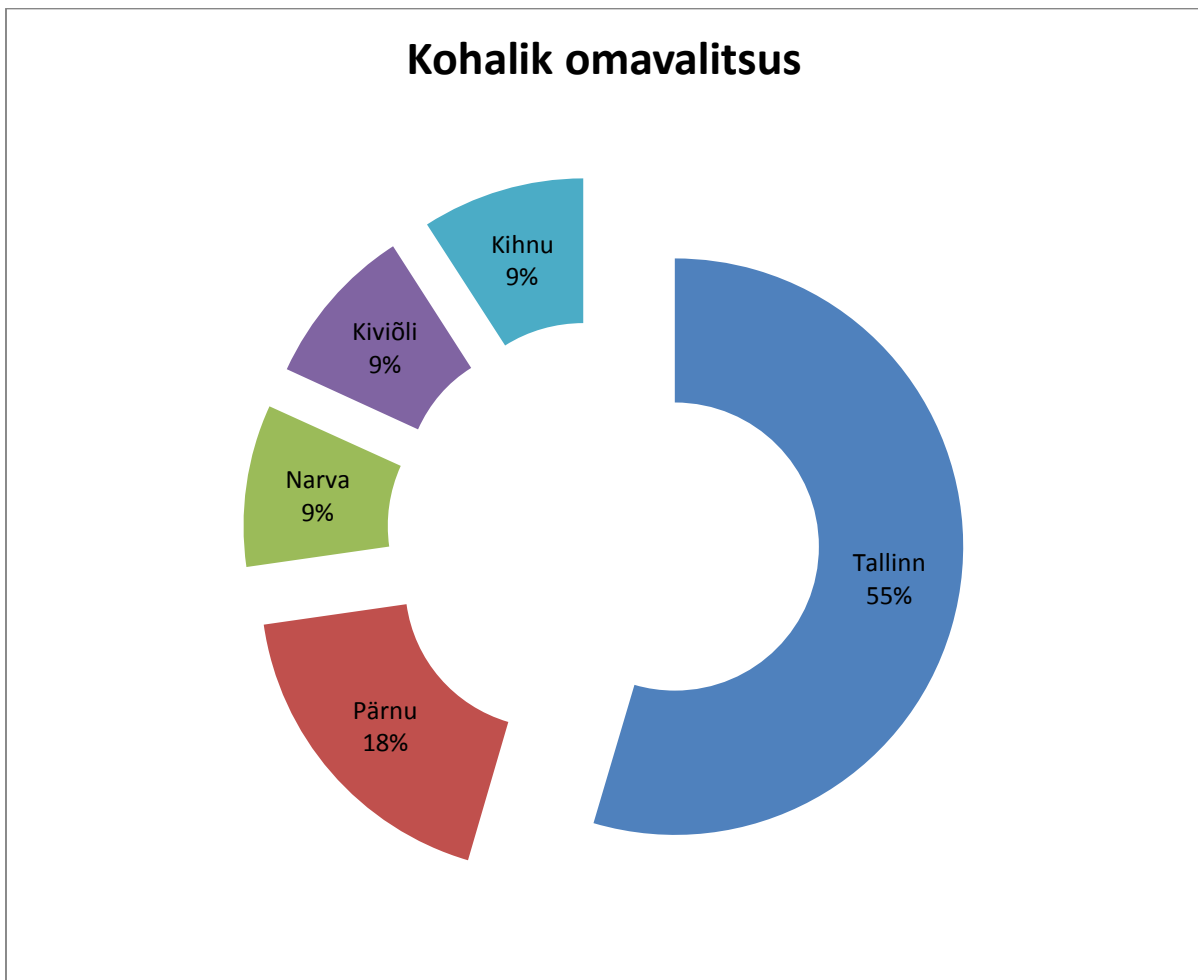
ennustab siinkohal, et tulevikus kasvab see vahe veelgi suuremaks ja poliitilise korrupsiooni puhul saame me rääkida eestkätt kohalikes omavalitsustes toimepandud kuritegudest.

Teades, et kohaliku omavalitsuse tasandil pannakse toime 46% poliitilise korrupsiooniga seotud kuritegudest ja kohaliku omavalitsuse rolli tugevat esiletõusu viimastel aastatel püstitab autor küsimuse. Kui kõikidest poliitilise korrupsiooniga seotud kuritegudest pandi Tallinnas toime 71%, teades, et enamus riigi asutusi asuvad Tallinnas siis, kas me võime automaatselt järeldada, et KOV seisukohalt on Tallinn samuti kõige korruptiivsem piirkond?

Küsimusele vastuse saamiseks võtsime vaatluse alla 11 kohalikus omavalitsuses toime pandud juhtumit (joonis 7). Analüüsi tulemusena peab tõdema, et nendest 11 juhtumist kuus olid toime pandud Tallinna linnas, moodustades 55% kõigist kohalikus omavalitsuses toime pandud poliitilise korrupsiooni kuritegudest. 18% ehk 2 juhtumiga järgnes Tallinnale Pärnu. Veel oli poliitiline korrupsioon esindatud 1 juhtumiga Narvas 9%, Kiviõlis 9% ja Kihnus 9%. Kahjuks peame tõdema, et peale selle, et Tallinnas on kõrge riikliku tasandi korrupsioon on kõrge ka kohaliku omavalitsuse tasandi korrupsioon.

Joonis 6. Riikliku ja kohaliku omavalitsuse tasandil toime pandud poliitilise korrupsiooni teod.

Joonis 7. Kohaliku omavalitsuse tasandil toime pandud korruptsioon.

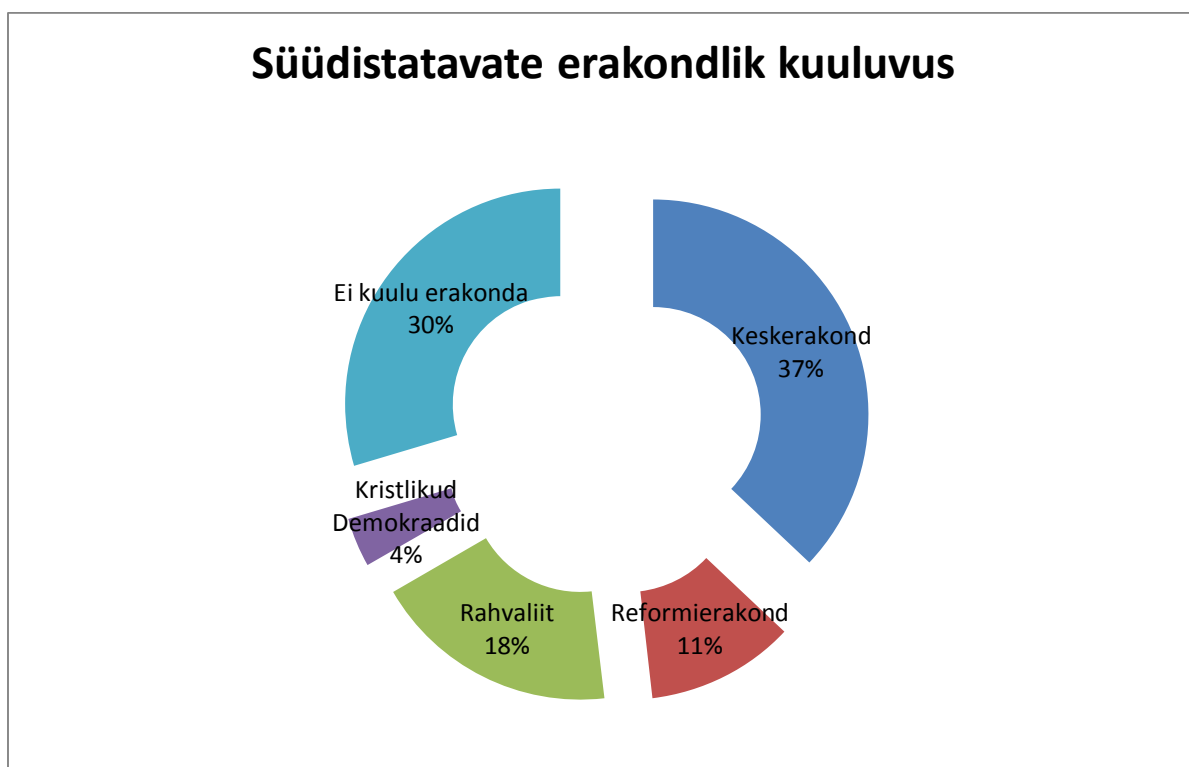
3.2.7. Milline oli korruptiivse teo toimepanija erakondlik kuuluvus?

Vaadates neid omavalitsusi, kus on esinenud poliitilist korruptsiooni hakkab silma asjaolu, et juhuse tõttu on just sellel perioodil olnud omavalitsuses võimul üks kindel erakond, milleks on Keskerakond, kuritegude toimepanemise ajal oli Keskerakond võimul nii Tallinnas, Narvas, Kiviõlis kui ka Pärnus. Kas tegemist on tõesti juhuse või kokkusattumusega? Selle väljaselgitamiseks otsustas autor uurida süüdistavate erakondliku kuuluvust.

Erakondliku kuuluvuse väljaselgitamiseks otsustas autor kasutada Äriregistri Teabesüsteemi¹¹⁴, et teada saada, millisesse erakonda süüdistatav kuulus või millisesse erakonda ta on süüteo toimepanemise ajal kuulunud? Analüüsi aluseks võtab autor kohtulahendid kui ka käimasolevad kohtuprotsessid, mille tulemusena sai autor valimiks 27 ametnikku (joonis 8). Äriregistri Teabesüsteemi andmete kohaselt kuulub 27-st ametnikust Keskerakonda 10 ametnikku ehk 37%. Enamik süütegudest on toime pandud kohalikes

¹¹⁴ Arvutivõrgus: <https://ariregister.rik.ee/erakonnad.py>.

omavalitsustes. Kui vaadata teisi erakondi, siis esindatud on ka Rahvaliit viie ametnikuga ehk 18%. Rahvaliidu puhul on tegemist just ennekõike riiklikul tasandil sooritatud kuritegedega. Reformierakond on esindatud kolme ametnikuga ehk 11%. Reformierakonna puhul on tegemist nii riigi kui kohalike omavalituse taseme ametnikega. Kristlikud Demokraadid on esindatud erakonnana ja moodustavad ühe juhtumiga 4% kuritegudest. Äriregistri Teabesüsteemi andmete kohaselt ei kuulunud süüteo toimepanemise ajal erakonda kaheksa ametnikku ehk 30% süüdistatavatest. Nende puhul on tegu enamjaolt riikliku taseme ametnikega. Vaadates protsentuaalselt süüdistatavate erakondlikku kuuluvust ja meie algselt püstitatud hüpoteesi - kas see, et Keskerakond on võimul olnud enamikes nendes kohalikes omavalitsustes, kus on toime pandud korruptiivsed kuriteod, jõuame me järeldusele, et Keskerakond on isegi üleriigiliselt erakond, mille liikmed on kõige rohkem korrumppeerunud. Seda tõestab ilmekalt uurimusest tulenenud järeldus, et Keskerakonna liikmed pani toime 37% kõigist poliitilise korruptsiooniga seotud kuritegudest. Selle tulemuse valguses võib öelda, et linnades ja valdades, kus võimul on Keskerakond on poliitilise korruptsiooni oht 37% suurem kui linnas, kus ei ole võimul Keskerakonda ja eriti suureks võib seda riski pidada Tallinnas. Kui vaadata kahe - kolme viimase aasta statistikat, ning linnade ja erakondliku kuuluvuse joonist, siis võib selgelt väita, et Tallinna linn on kohalikest omavalitsustest just poliitilise korruptsiooni poolest esikohal ja võib ennustada, et niikaua kuni see erakond püsib võimul, nii kaua me Tallinnas poliitilise korruptsiooni vähenemist ka ei näe.

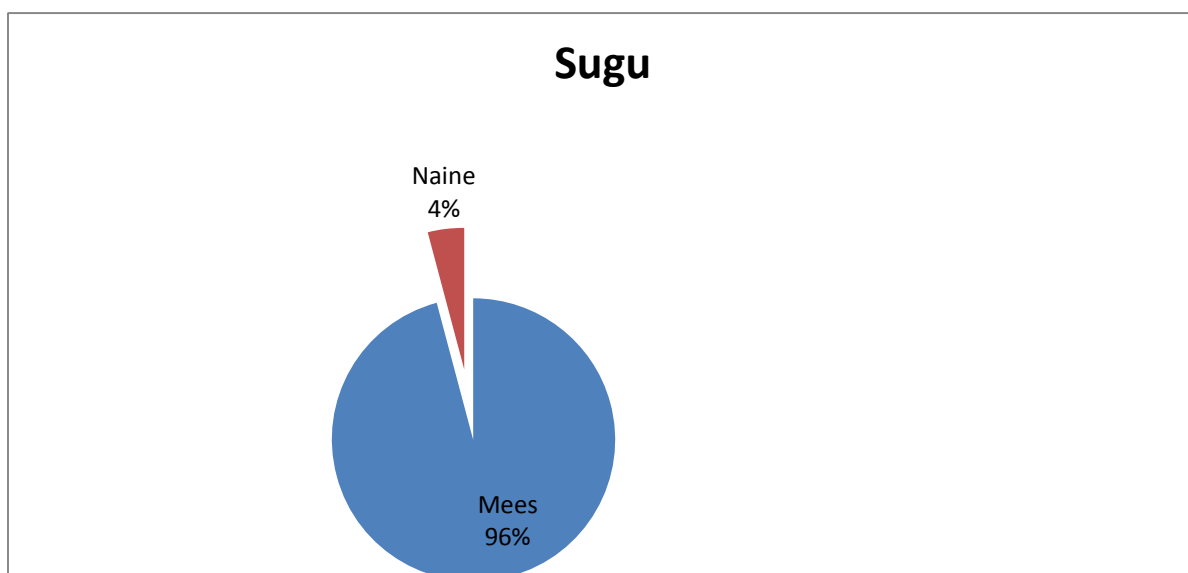

Joonis 8. Süüdistatavate erakondlik kuuluvus.

3.2.8. Korruptiivse teo toimepanejate sugu, vanus ja haridus

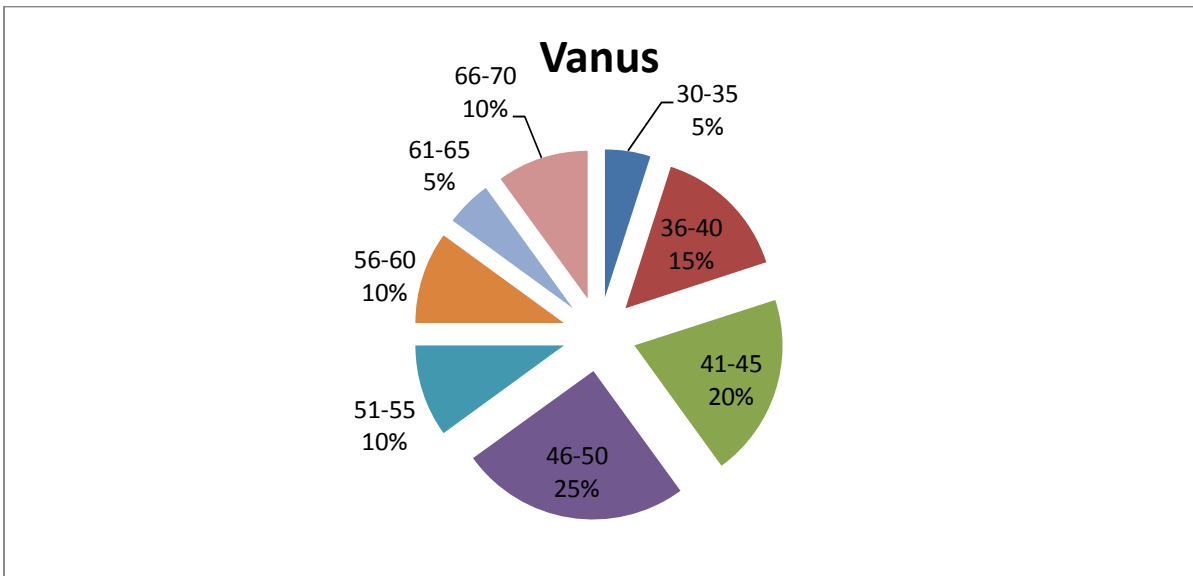
Puht statistilisest- ja autori uudishimust lähtuvalt otsustas autor uurida korruptiivse teo sooritanud isikute sugu, vanust ja haridust.

Tuvastamaks millisest soost on korruptiivse teo toime pannud isikud võttis autor valimiks 24 isikut . Nendest 24-st isikust oli meessoost 23 ehk 96% (joonis 9). Naiste osakaal oli ainult ühe isiku näol 4%. Selle protsentuaalse tulemuse järgi võib väita, et 96% poliitilise korruptsiooni juhtumitest on toime pandud meessoost isiku poolt. Võib väita, et mehed on korruptsiooni suhtes kergemini mõjutatavad. Seda, et mehed on kergemini mõjutatavad on väitnud ka Aristoteles, öeldes et šmeheed tahavad alati rohkem, mehed ei loobu enne, kuni nad saavutavad lõpmatuseõ.

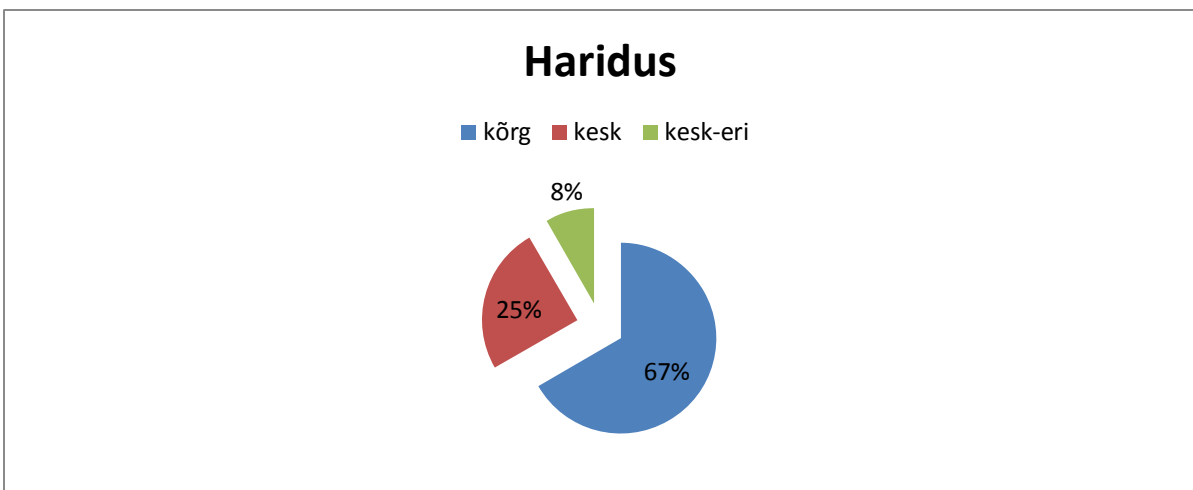
Joonis 9. Süüdistatavate sugu.

Vanuse teada saamiseks saab autor tugineda kohtulahendites avaldatud isikuandmetele, võttes valimiks 21 isikut (joonis 10). Joonisest selgub, et kõige noorem poliitilise korruptsiooni tingimustele vastava teo sooritanud ametniku vanus on 32 eluaastat ja kõige vanem on 66 eluaastat. Keskmine ametniku vanus jääb 45 eluaasta juurde. Võib väita, et korruptiivse teo toimepanijad on keskealised ja natuke vanemad ametnikud. Noorte ametnike puudumise põhjuseks võib kindlasti olla ka see, et poliitilise korruptsiooni puhul on tegemist kõrgemate ametnikega. Ametiredelil kõrgemale tõusmine võtab ka kauem aega, ning algusaastatel ei olda niivõrd motiveeritud teenimast lisatasu, pigem ollakse oma kohaga rahul. Vanemaks saades see muutub ja mõeldakse rohkem isiklikule kasule.

Joonis 10. Süüdistatavate vanus.

Hariduse puhul võib eeldada, kuna tegemist on kõrgemate ametnikega, siis juba nende ametikoht peaks eeldama kõrgema hariduse olemasolu vähemalt riiklikul tasandil. Eraldi küsimus võib olla omavalitsustasand. Olenemata sellest otsustas autor kogu juhtumite osas uurida isikute haridust. Andmeid õnnestus saada 12 isiku kohta (joonis 11), mis on ka valimiks. Kaheteistkümnest isikust kaheksa olid kõrgharidusega ehk 67%. Keskhariidusega oli kolm isikut moodustades 25% ja kesk-eri haridusega üks isik moodustades sellega 8%. Selle tulemusega sai autor oma väitele tõestuse, et enamik ehk 67% on kõrgharidusega. Mis ehk natuke üllatas oli kesk ja kesk-eri hariduse osakaal, mis kokku moodustas 33% ja arvestades, et tegemist on kõrgemate ametnikega on see protsent küllaltki suur. Enamus sellest 33% moodustavad 50. ndates eluaastates isikud. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et nad on kunagi uue vabariigi algusaastatel oma karjääri alustanud ja on niimoodi ka ametiredelil tõusnud.

Joonis 11. Süüdistatavate haridus.

3.3. Uurimuse kokkuvõte

Autor kasutas uurimuse läbiviimisel kvalitatiivset ja kvantitatiivset meetodit ning poliitilise korrupsiooni tuvastamise skeemi (lisa 2), mille tulemusel jõudis autor järeldusele, et aastatel 2005 kuni 2012 on kohtus lahendi saanud 24 poliitilise korrupsiooniga seotud juhtumit ja kolm kohtuprotsessi on hetkel käimas. Kõige levinumad poliitilise korrupsiooni vormid on pistis ja altkäemaks, mis moodustasid vastavalt 66% ja 21% kõigist poliitilise korrupsiooniga seotud kuritegudest. Menetluse liikidest on kõige enam kasutatud kokkuleppemenetlust 62% juhtudest ja üldmenetlust 38% juhtudest. Kohtu poolt määratud keskmiseks karistuse pikkuseks on keskmiselt 30 kuud. Reaalselt saadeti kinnipidamisasutustesse 20% süüdimõistetud ametnikest. Rahaline karistus määrati 8% ametnikele. Ametnikele määratud katseaja keskmiseks pikkuseks on ligikaudu 36 kuud. Eelvangistuses pidi viibima 38% ametnikest, kelle keskmiseks vangistuse pikkuseks oli 2-3 päeva. Keskmise korrupsiivse teo eest saadud tulu on 75 000 krooni. Riikliku tasandi korrupsiivsed teod moodustasid 54% ja kohaliku omavalitsuse tasandi teod 48%. Kõige rohkem esines poliitilist korrupsiooni Tallinnas, seda nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil. Kohaliku omavalitsuse tasandil on Tallinnas toime pandud 55% kõigist poliitilise korrupsiooni kuritegudest. Erakondliku kuuluvuse järgi panid kõige enam korrupsiivseid tegusid toime Keskerakonda kuulunud ametnikud, moodustades sellega 37% kuritegudest. Keskerakonnale järgnes Rahvaliid 18% ning 30% puhul ei kuulunud teo sooritajad erakonda. Milline inimene ehk ametnik paneb toime poliitilise korrupsiooni kuriteo? Suure tõenäosusega on selle ametniku puhul tegu mehega, kuna 96% poliitilise korrupsiooni kuritegudest on toime pannud mees. Ametniku keskmine vanus jääb 45 eluaasta juurde ja 67% juhtudest on tegu ametnikuga, kellel on kõrgharidus.

Uurimuse tulemused võimaldavad meil teoreetiliselt prognoosida milline isik, millises linnas ja millises vormis paneb toime korrupsiivse teo? Sellise mudeli järgi võib öelda, et ametnik, kes kõige tõenäolisemalt võib toime panna poliitilisele korrupsioonile vastava teo ehk võtab pistist või altkäemaksu on kõrgharidusega keskealine mees, kes töötab Tallinna Linnavalituses ja kuulub Keskerakonda.

KOKKUVÕTE

Käesolevas magistritöös uuris autor esiteks poliitilise korrupsiooni definitsioonide ajalugu, vorme ja esinemissagedust. Autor jõudis analüüsi tulemusel järgmistele seisukohtadele.

Ajalooliselt võib poliitilise korrupsiooni definitsioone paigutada erinevatesse kontekstidesse. Klassikaline kontseptsioon, peab poliitilist korrupsiooni šsuhteõ ja šmoraaliõ probleemiks. Institutsionaalne lähenemise puhul on uurimuse kese võimu kuritarvitamisel ja isikliku kasu saamisel. Käitumuslik lähenemine tugineb jällegi järgmistele poliitilise korrupsiooni vormidele: onupojapoliitika, häälte ostmine, altkäemaks, huvide konflikt ja valimiskampaania rahastamine.

Analüüsidest poliitilise korrupsiooni definitsiooni aluseks olevaid korrupsiooni definitsioone ja liigitades need ühiste nimetajate alla jõudis autor järeldusele, et poliitilise korrupsiooni definitsioone saab liigitada seitsme üldise definitsiooni alla. Seitse peamist definitsioonikategooriat on avaliku huvi keskne, avaliku teenistuse keskne, normikeskne, patrimonialism, juriidiline/turukeskne, principal-agent ja filosoofiline - moraalist lähtuv.

Selleks, et teada saada millise definitsiooni peaks autor poliitilise korrupsiooni sisustamise aluseks võtma otsustas autor läbi viia lühimahulise uuringu. Uuringu põhieesmärgiks oli teada saada, milline on teadusartiklites kasutatud definitsioonide esinemissagedus ehk millist definitsiooni on teadusartiklite autorid kõige rohkem kasutanud. Uuringu valimina kasutas autor 28. inglise keelset teadusartiklit. Põhjalikumaks tulemuste tõlgendamiseks koostas autor tabeli (joonis 1) ja kasutatud teadusartiklite loetelu (lisa 1). Uurimusest järeldus, et kõige rohkem on teadusartiklite autorid kasutanud principal-agent ja avaliku teenistuse kesket lähenemist, mis moodustasid 61% kasutatud seitsmest definitsioonist. Kuigi korrupsiooni defineerimiseks võib kasutada ka konkreetsemaid ja mitte niivõrd üldiseid definitsioone, siis võib väita, et tänapäeval eelistatakse sellegi poolest kasutada üldisi ja laiema tähendusega definitsioone. Seega võib öelda, et need üldised ja laia tähendusega definitsioonid on ajahambale vastu pidanud ja püsivad nagu alussambad muutumatuna.

Töö teiseks eesmärgiks oli uurida poliitilise korrupsiooni vorme ja leida need elemendid, millele peab üks poliitilise korrupsiooni juhtum vastama.

Enne, kui autor sai minna elementide ja vormide käsitlemise juurde oli vaja otsustada, millist definitsiooni peaks autor kasutama? Autor otsustas analüüsida kolme definitsiooni, minnes üldisemast kitsamaks š usaldatud võimu kuritarvitamine; šusaldatud võimu kuritarvitamine isikliku kasu saamiseks ja šavaliku võimu kuritarvitamine isikliku kasu saamiseks. Tuginedes nendele kolmele definitsioonile otsustas autor välja pakkuda omapoolse poliitilise korrupsiooni definitsiooni š ametnikule usaldatud poliitilise võimu kasutamine isikliku kasu saamiseks. Autor lähtub selle definitsiooni puhul eeldusest, et avaliku võimu teostamise korral on tegu poliitikaga. Autor ei saa 100% kindlusega väita, et antud definitsiooni ei oleks mujal maailmas enne kasutatud, kuna definitsiooni sisu on enamjaolt sama, mis eelneva kolme puhul ainult veidikene kitsendatud ja täpsustatud. Küll aga saab autor väita, tuginedes viimase 20 aasta jooksul avaldatud poliitilist korrupsiooni käsitlevatele teadusartiklitele ja raamatutele, mida autor töö käigus kasutas, ei olnud sellist definitsiooni kasutatud. Autor ei pea sellist definitsiooni nii öelda šainuõigeks definitsiooniks, mida poliitilise korrupsiooni puhul kasutada, küll aga võiks see olla aluseks edaspidises poliitilise korrupsiooniga seotud uurimustes, mille eesmärgiks on poliitilise korrupsiooni defineerimine laiemalt, kui ainult erakondadega seotud tegevus.

Kõige otstarbekam on poliitilist korrupsiooni tuvastada kolme elemendi järgi. Nendeks on tegu, isik ja kasu. Tuginedes nendele elementidele koostas autor poliitilise korrupsiooni tuvastamise skeemi (lisa 2). Oluline on siinkohal silmas pidada, et antud elemendid peavad esinema kõik koos ehk, kui näiteks isiku puhul ei ole tegu kõrgema ametnikuga ei ole tegu ka poliitilise korrupsiooniga, olgugi, et on olemas tegu altkäemaksu vormis ja selle tulemusena saadud kasu.

Autor jõudis järeldusele, et isikud, kes võivad poliitilise korrupsiooni toime panna jagunevad järgmistesse ametnikkondadesse: Täitev võimu tasandil - president, valitsuse ministrid, kõrged ametnikud, sealhulgas kõrgemad sõjaväe- ja julgeoleku ametnikud; seadusandlikul tasandil - parlamendi liikmed; kohtu tasandil - riigikohtu kohtunikud; omavalitsuse tasandil - kõrgemad ametnikud ja volikogu liikmed.

Kasu all peab autor silmas igasugust kasu, nii materiaalselt kui ka mittemateriaalselt - isikulist, parteilist kui ka grupilist.

Uurides poliitilise korrupsiooni vorme jõudis autor järeldusele, et poliitilise korrupsiooni tegu võib olla toime pandud 12-s erinevas vormis. Tuginedes erialakirjandusele peab autor

poliitilise korrupsiooni vormideks: altkäemaksu, mõjuvõimuga kauplemist, häälte ostmist, onupojapoliitikat, valimiskampaania rahastamist, parteide varjatud rahastamist, valmispettust, kingituste võtmist, omastamist/ametiseisundi kuritarvitamist, huvide konflikti, kickbacki ja poliitilist liitu. Nendest 12-st on Eesti karistusõiguse järgi karistatavad kaheksa. Ülejäänud nelja puhul me võime ainult tõdeda, et tegu on moraalselt ja eetiliselt vale, mis ei too kaasa karistusõiguslikku vastutust küll, aga võib kaasa tuua üldsuse ja avalikkuse hukkamõistu.

Töö kolmandaks eesmärgiks oli teada saada kui palju, mis vormis ja millises piirkonnas esineb poliitilist korrupsiooni Eestis ja millised on need isikud, kes poliitilisele korrupsioonile vastavaid tegusid toime panevad?

Kohtupraktika analüüsist selgub, et aastatel 2005 kuni 2012 on Eesti kohtutes lahendi saanud 24 poliitilise korrupsiooniga seotud juhtumit ja kolm protsessi on hetkel käimas. Kõige levinumad poliitilise korrupsiooni vormid on pistis ja altkäemaks, mis moodustasid vastavalt 66% ja 21% kõigist poliitilise korrupsiooniga seotud juhtumitest. Menetluse liikidest on kõige enam kasutatud kokkuleppemenetlust seda 62% juhtudest ja üldmenetlust 38% juhtudest. Kohtu poolt määratud keskmiseks karistuse pikkuseks on keskmiselt 30 kuud. Reaalselt saadeti kinnipidamisasutustesse 20 protsenti süüdimõistetud ametnikest. Rahaline karistus määrati ainult 8% ametnikest. Ametnikele määratud katseaja keskmiseks pikkuseks võib lugeda 36 kuud. Eelvangistuses pidi viibima 38% ametnikest, kelle keskmiseks vangistuse pikkuseks oli 2-3 päeva. Keskmise korruptiivse teo eest saadud tulu on 75 000 krooni. Riikliku tasandi poliitilise korrupsiooni kuriteod moodustasid 54% ja kohaliku omavalitsuse tasandi kuriteod 48%. Kõige rohkem esines poliitilist korrupsiooni Tallinnas, seda nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil. Kohaliku omavalitsuse tasandil on Tallinnas toime pandud 55% kõigist poliitilise korrupsiooniga seotud kuritegudest. Erakondliku kuuluvuse järgi panid kõige rohkem korruptiivseid tegusid toime Keskerakonda kuulunud isikud moodustades 37% kuritegudest. Keskerakonnale järgnes Rahvaliit 18%, ning 30% puhul ei kuulunud teo sooritajad erakonda. Milline inimene ehk ametnik paneb toime poliitilise korrupsiooni kuriteo? Suure tõenäosusega on selle ametniku puhul tegu mehega, kuna 96% poliitilise korrupsiooni juhtudest on tegu mehega. Ametniku keskmine vanus jääb 45 eluaasta juurde ja 67% juhtudest on tegu ametnikuga, kellel on kõrgharidus.

Uurimuse tulemused võimaldavad meil teoreetiliselt prognoosida milline isik, millises linnas ja millises vormis paneb toime korruptiivse teo? Sellise mudeli järgi võib öelda, ametnik kes kõige tõenäolisemalt võib toime panna poliitilisele korrupsioonile vastava teo ehk võtab

pistist või altkäemaksu on kõrgharidusega keskealine mees, kes töötab Tallinna Linnavalituses ja kuulub Keskerakonda.

Magistritöös püstitatud eesmärgid said saavutatud ja uurimisülesanded täidetud. Magistritöö praktiliseks tulemuseks on selguse toomine poliitilise korrupsiooni mõiste kasutamisele, võimalus kasutada teostatud analüüsi ja poliitilise korrupsiooni tuvastamise tabelit tuvastamiseks poliitilise korrupsiooni juhtumeid eelkõige praktilises töös. Autor teeb ettepaneku sedustesse lisada onupojapoliitikat käsitlevad paragrahvid, seda eelkõige selleks, et teod mis enne olid ainult eetilisel ja moraalselt valed saaksid tulevikus ka karistatud.

Teades, et avaliku võimu teostajatele on valijad usaldanud võimu hoolitseda riigi ja kodanike eest, ei tohiks meie ühise riigi suhtes tehtavaid otsuseid mõjutada mitte millegagi ehk korrupsiivsete kuritegude korral tuleks kasutada null-tolerantsi. See tähendab, et iga väiksemagi kahtluse korral peaks ametnik on ametikohast loobuma. Ainult nii on võimalik poliitilist korrupsiooni välja juurida ja tagada riigi läbipaistev ja eeskujulik juhtimine.

POLITICAL CORRUPTION

SUMMARY

Till this day there is no one universal definition of political corruption that would encompass all of its aspects. Definitions of political corruption differ from country to country. At the same time, definitions reflect the standpoint of the researchers themselves. Some believe that cultural relativism provides space for political corruption to continue its existence because it cripples anticorruption zeal with its simplistic definition as being part of the culture, whereas others strictly oppose this type of approach and say that corruption in the state must have cultural roots and therefore, the definition of corruption might be relativistic.

The goal of the Master's thesis is to find out what is political corruption? What definitions we should use to define political corruption? What are the main forms of political corruption? How to identify political corruption?

In theoretical research the author focuses on international research articles and books.

The work is divided into three chapters. In first chapter author examines definitions of political corruption. The Author concluded, that historically political corruption can be classified in three conceptions. These conceptions are classical, institutional and behavioural. There are seven ways how to define political corruption: public office entered, public interest entered, norm entered, patrimonialism juridical/market entered, principal-agent and philosophical/morality based definition. Do find out what definition author should use in his work, author carried out short-scale research. The aim was to examine what definitions different authors use? The Author concluded that two most used definitions are principal-agent and public interest entered definitions.

In second chapter the author examines different forms of political corruption and finds out, what are the main elements of political corruption. Author concluded that main forms of political corruption are bribery, trading in influence, vote-buying, nepotism/patronage, campaign financing, gifts, kickback, unholy alliance, electoral fraud, party financing and embezzlement. The author uses his own definition to define political corruption – abuse of a political power that is entrusted to officer to get private-profit. Author believes that political corruption can be determined by three elements. These elements are act, a person and benefit. Based on these three elements author made political corruption scheme. Act may have been

committed in twelve forms. A person who commits political corruption is a decision maker, a person who has the power to formulate laws and regulations. These persons are: executive branch- president, cabinet and government ministers, top civil servants, including military and security apparatus leaders; legislative branch: members of parliament: judiciary: supreme and high court judges; local and regional authorities: top civil servants, local council members. Benefit can be material or immaterial.

In third chapter the author analyses political corruption in Estonia in 2005 to 2012 year. Author carried out a research to find answers to these questions: Is there a lot of corruption? What is the main form of political corruption? In which region political corruption occurs? Who are the persons who commit such crimes?

Turning the research the author examined judicial practice and found 24 cases which involve political corruption. The most common form of political corruption is bribery, 87% of political corruption crimes involved bribery. The main forms of procedure were agreement (62%) and general (38%) procedure. The average penalty imposed by the court was 30 months and 20% had to go to jail. Court imposed a financial penalty to 8% of officials. The average length of the probationary was thirty months. 38% officials had to stay in custody and the average time spent in custody was two to three days. Average revenue was 75 000 eek. National-level acts of political corruption constitute 54 % and local-level acts 48%. Most corrupt city is Tallinn. In local level 55% of political corruption crimes were committed in Tallinn. Second most corrupt city is Pärnu. Author also wants to find out, what is the most corrupt political party. Research shows that 37% of crimes were committed by the members of the Keskerakond, 18% by the members of the Rahvaliid and 30% did not belong to political parties. Who is the person who commits crimes of political corruption? There is 96% probability that this person is male whose average age is 45 years and has higher education. Results of this study will help us predict which person, in what city and in what form may commit an act of corruption? According to this model, we can say that official who is most likely to commit political corruption takes bribe, he is educated, middle-aged man who works in Tallinn City Government and is a member of the Keskerakond.

KASUTATUD LÜHENDID

ETS - Euroopa Nõukogu Korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsioon

KAPO ó Kaitsepolitsei

KarS - Karistusseadustik

KOV - Kohalik omavalitsus

KVS ó Korruptsioonivastane seadus

OECD - Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon

OED - Oxford English Dictionary

ÜRO - Ühendatud Rahvaste Organisatsioon

KASUTATUD KIRJANDUS

Viidatud allikate loetelu

1. Ades, Alberto, and Di Tella, R. Rents, competition and corruption.- American Economic Review 1999/89
2. Ades, Alberto, and Di Tella, R. The New Economics of Corruption: A Survey and Some New Results. In Political Corruption, edited by Paul Heywood. Oxford, England: Basil Blackwell 1997.
3. Amundsen, I. Political Corruption. - U4 2006/6.
4. Arvina, K. J. The Political Economy of Corruption, Ed. Routledge, London, 2001.
5. Banłeld, E. Corruption as a Feature of Governmental Organization. - The Journal of Law and Economics 1975.
6. Bayley, D. The Effects of Corruption in a Developing Nation. In Heidenheimer, A., Levine, V., & Johnston, M. (Eds.), Political Corruption: A Handbook. New Jersey: New Brunswick 1966.
7. BBC English Dictionary. Harper dollings Publ 1992.
8. Berg Larry, Hahn Harlan & Schmidhauser John, R. Corruption in the American Political System (Morristown: General Learning Press), cited in Rundquist Barry, S., Strom Gerald, S., Peters John, G. Corrupt Politicians and Their Electoral Support: Some Experimental Conditions. - American Political Science Review 1977.
9. Blakea Charles, H. and Martinb Christopher, G. The dynamics of political corruption: Re-examining the influence of democracy. ó Democratization 2006/13
10. Brussels, S. Examining the links between organised crime and corruption. Center for the Study of Democracy: European Commission. Springer Science Business Media, LLC 2010.
11. Cadot, O. Corruption as a Gamble. In Fiorentini, G., & Zamagni, S. (Eds.), The Economic of Corruption and Illegal Markets. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1987.
12. Chambers Dictionary: New Edition, Chambers Harvey Publishers Ltd, London, 1993.
13. Chambliss, W. State-organized Crime ó The American Society of Criminology, Presidential Address. In Friedrichs, D. (Ed.), State Crime. Defining Delineating and Explaining State Crime. Aldershot Ashgate: Dartmouth 1989.
14. Clinard, M. and Quinney, R. Criminal Behaviour System: A Typology. New York: Holt, Rinehart and Winston Inc 1967.

15. Cranshaw, E. Russia without Stalin. In Ledeneva, L., Novell, S., & Rogachevskii, A. (Eds.), *Bribery and Blat in Russia*. London: MacMillan Press 2000.
16. Dalberg John, E. E. Acton, *Essays on Freedom and Power*, Himmelreich, G., ed. 1948.
17. Della Porta, D. Political parties and corruption: Ten hypotheses on five vicious circles.- *Crime, Law & Social Change* 42. Kluwer Academic Publishers, 2004.
18. Della Porta, D., & Vannucci, A. *Corrupt Exchanges*. New York: Aldine de Gruyter 1999.
19. Della Porta, D. Political corruption and the judiciary in Itali: A judgesø revolution?- *European Journal of Political Research*. Vol 39. Kluwer Academic Publishers 2001.
20. Della Porta, D. The vicious circle of corruption in Italy. In Della Porta, D., & Vannucci, A. (Eds.), *Democracy and Corruption in Europe*. London: A Cassell Imprint 1997.
21. Dobel, P. The Corruption of a State. In Williams, R. (Ed.), *The Politics of Corruption. Explaining Corruption*. London: MacMillan 1978.
22. Dobryninas Aleksandras. Lithuanian's anti-corruption policy: Between the šwestõ and the šeastõ? - *European journal on criminal policy and research*. Vol 11, No 1. Springer 2005.
23. Duarte, J. *State clientelism and education in Colombia*. Oxford: University of Oxford. D. Phil Thesis, 1995.
24. *El Tiempo - Radiografía de la diplomacia* 1993.
25. Fjeldstad. *Corruption. A Review of Contemporary Research*. Chr. Michelsen Institute Development Studies and Human Rights 2001.
26. Friedrich Carl, J. *Trancendent Justice* 1964.
27. Friedrich Carl, J. *Political Pathology, Political Quaterly, 1966-Limited Government: A Comparison*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall 1974.
28. Gambetta, D. *Corruption: An Analytical Map*. In Kotkin, S. & Sajó, A. (Eds.), *Political Corruption in Transition. A Skeptic's Handbook*. Budapest: Central European University Press 2002.
29. Gerring John and Thacker Strom, C. *Do Neoliberal Policies Deter Political Corruption? - International Organization*. Vol 59. Cambridge University Press 2005.
30. Gerring, J. and Thacker, S. *Political institutions and corruption: the role of unitarism and parliamentarianism*. - *British Journal of Political Science* 2004/34.
31. Gibbson, K. *Variations in Attitudes Toward Corruption in Canada*. In Heidenheimer, A., Levine, V., & Johnston, M. (Eds.), *Political Corruption: A Handbook*. New Jersey: New Brunswick 1985.
32. Gingerich, W. D. *Ballot structure, political corrupstion, and the performance of propoortial representation*.- *Journal of Theoretical Politics* 2009/21.

33. Golden Miriam, A. and Chang Eric, C. C. Competitive Corruption: Factional Conflict and Political Malfeasance in Postwar Italian Christian Democracy. - *World Politics* 2001/53.
34. Goldsmith Arthur, A. Slapping the Grasping Hand: Correlates of Political Corruption in Emerging Markets. - *American Journal of Economics and Sociology* 1999.
35. Groenendijk, N. A principal-agent model of corruption. *Crime, Law & Social Change*. Kluwer Academic Publishers 1997.
36. Heidenheimer, Arnold J. & Johnston. M. (eds): *Political Corruption. Concepts and Contexts*. Third Edition. New Brunswick/London, Transaction Publishers 2002.
37. Hellman, J., Jones, G., & Kaufmann, D. *Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption and Influence in Transition*. World Bank Policy Research Working Paper, 2000.
38. Heywood, P. (Ed.). *Political Corruption*. Oxford, UK: Blackwell 1997.
39. Hopkin, J. Political parties, political corruption, and the economic theory of democracy.- *Crime, Law & Social Change*. Kluwer Academic Publishers 1997.
40. Huntington, S. Modernization and Corruption. In Heidenheimer, A., Levine, V., & Johnston, M. (Eds.), *Political Corruption: A Handbook*. New Jersey: New Brunswick 1968.
41. Jiménez, F. Building Boom and Political Corruption in Spain. - *South European Society and Politics* 2010.
42. Johnston, M. *Syndromes of Corruption. Wealth, Power and Democracy*. New York: Cambridge University Press 2005.
43. Kauffman, D., & Vicente, P. *Legal Corruption*. World Bank Institute Working Paper Series 2005.
44. Key, V. *Politics, Parties and Pressure Groups*. New York: Thomas Crowell Company 1963.
45. Kleinrock, L. Optimun Bribing for Queue Position. In Fiorentini, G., & Zamagni, S. (Eds.), *The Economics of Corruption and Illegal Markets*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1967.
46. Kneen, P. Political corruption in Russia and the Soviet Legacy. - *Crime, Law & Social Change*. Kluwer Academic Publishers 2000.
47. Ledeneva, A., Novell, S., & Rogachevskii, A. *Bribery and Blat in Russia*. London: MacMillan Press 2000.

48. Lee, R., & Thoumi, F. Drugs and Democracy in Colombia. In Godson, R. (Ed.), *Menace to Society. Political-Criminal Collaboration Around the World*. New Brunswick: Transaction Publishers 2003.
49. Leff, N. Economic Development through Corruption, in Heidenheimer et al., *Political Corruption*, 1989.
50. Leff, N. Economic Development through Bureaucratic Corruption. In Williams, R. (Ed.), *The Politics of Corruption. Explaining Corruption*. Cheltenham, UK: An Edward Elgar Publishing Limited 1964.
51. Lui, F. An Equilibrium Queuing Model of Bribery. In Fiorentini, G., & Zamagni, S. (Eds.), *The Economics of Corruption and Illegal Markets*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1985.
52. Machiavelli, N. *The Prince*. London: Standard Publications, Inc 2007.
53. Man M. Political Corruption in Russia: An Evaluation of Russia's Anti-Corruption Strategies, 1991-2009. - *Polis Journal* 2009/2.
54. Mark, P. Defining Political Corruption. - *Political Studies* 1997/45 (3).
55. Mauro, P. The Effects of Corruption on Growth, Investment and Government Expenditure: A Cross-Country Analysis. In Elliot, K. (Ed.), *Corruption and the Global Economy*. Institute for International Economics, Washington D.C. 1997.
56. McMullan, M. A Theory of Corruption: Based on Consideration of Corruption in the Public Services and Governments of British Colonies and Ex-Colonies in West Africa. In Williams, R. (Ed.), *The Politics of Corruption. Explaining Corruption*. Cheltenham, UK: An Edwards Elgar Publishing Limited 1961.
57. Merton, R. Social Structure and Anomie. In Williams, F. I., & McShane, M. (Eds.), *Criminology Theory. Selected Classic Readings*. Cincinnati: Anderson Publishing Co 1938.
58. Miller, W., Grodeland, A., & Koshechkina, T. *A Culture of Corruption? Coping with Government in Post-Comunist Europe*. Plymouth: CEU Press 2001.
59. Montesquieu, B. D. and Nugent, C. D. *Spirit of the Laws. Part One*. London: Hafner Library of Classics 1970.
60. Moodie, G. On Political Scandals and Corruption. In Williams, R. (Ed.), *The Politics of Corruption*. Cheltenham, UK: Edwards Elgar Publishing Limited 1980.
61. Morris Stephen, D. *Corruption & Politics in Contemporary Mexico*. Tuscaloosa: University of Alabama Press 1991.

62. Murphy, G. Assessing the Relationship between Neoliberalism and Political Corruption: The Fianna Fáil Progressive Democrat Coalition, 1997-2006. - *Irish Political Studies* 2006/21.
63. Myrdal, G. Corruption as a Hindrance to Modernization in South Asia. In Heidenheimer, A., Levine, V., & Johnston, M. (Eds.), *Political Corruption: A Handbook*. New Jersey: New Brunswick 1968.
64. Nagle, Luz E. Corruption of politicians, law enforcement, and the judiciary in Mexico and complicity across the border. - *Small Wars & Insurgencies* 2010/21.
65. Noonan, J. *Bribes*. Berkeley: University of California Press 1984.
66. Nye, J.S. Corruption and Political Development: A Cost Benefit Analysis, in Heidenheimer, A. J., Johnston, M. and Levine, V.T., eds., *Political Corruption: A Handbook*. New Brunswick: Transaction 1989.
67. Owoye, O., & Bendardaf, I. The Macroeconomic Analysis of the Effect of Corruption on Economic Growth of Developing Economies. - *Rivista Internazionale di Scienza Economica e Commerciali* 1996/43.
68. Pinto-Duschinsky, M. Financing Politics: A Global View. - *Journal of Democracy* 2002/13.
69. Quah Jon, S.T. Democratization and political corruption in the Philippines and South Korea: A comparative analysis. - *Crime, Law & Social Change*. Vol 42. Kluwer Academic Publishers 2004.
70. Radulovic, N. *Combat of Corruption ó International Exchange of Ideas and Experience and Intensification of Cooperation*. Political Corruption, Slovenia, 2005.
71. Rose-Ackerman, S. *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*. Cambridge University Press 1999.
72. Rose-Ackerman, S. *Corruption: A Study in Political Economy*. New York: Academic Press 1978.
73. Sajo, A. From corruption to extortion: Conceptualization of post-communist corruption. - *Crime, Law & Social Change*. Vol 40. Kluwer Academic Publishers 2003.
74. Samuel, I. *On Political Corruption*. New York University Public Law and Legal Theory Working Papers. Paper 216, 2010.
75. Scott, J. Corruption, Machine Politics and Political Change. - *American Political Science Review* 1969/63.
76. Scott, J.C. *Comparative Political Corruption*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall 1969/63
77. Senturia, J.A. *Corruption, Political*; *Encyclopaedia of the social sciences*. Crowell-Collier-Macmillan, New York, 1935.

78. Seumas, M. Corruption. The Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2011.
79. Shefter, M. Political Parties and the State. New Jersey: Princeton University Press 1994.
80. Shklar, D. Men and Citizens- A study of Rousseau´s Theory, 1969.
81. Sootak, J., Pikamäe, P. (koost). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. 3. täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, 2009.
82. Sung Hung-En. A convergence approach to the analysis of political corruption: A cross-national study. - Crime, Law & Social Change. Vol 38. Kluwer Academic Publishers 2002.
83. Sung Hung-En. Democracy and political corruption: A cross-national comparison. - Crime, Law & Social Change. Kluwer Academic Publishers. Printed in the Netherlands, 2004.
84. Tarkowski, J. Old and New Patterns of Corruption in Poland and the USSR. Telos 1989.
85. Tavits M. Why Do People Engage in Corruption? - Social Forces. Vol 88, No 3. Washington University, St. Louis, 2010.
86. Theobald R. In Pursuit of the Patrimonial State, or What is "Modern" Bureaucracy?, paper presented at the Third International Conference on Ethics in the Public Service, Jerusalem, Israel, 1993.
87. Treisman, D. The Causes of Corruption: A Cross-National Study. - Journal of Public Economics 2000.
88. van Klaveren J. The Concept of Corruption, in Heidenheimer et al., Political Corruption, 1972.
89. van Klaveren, J. The Concept of Corruption. In Heidenheimer, A., Levine, V., & Johnston, M. (Eds.), Political Corruption: A Handbook. New Jersey: New Brunswick, 1957.
90. Warre Mark, E. Political Corruption as Duplicitous Exclusion: theory, practice and public mind. - Political Science & Politics. Vol 39, Cambridge University Press 2006.
91. Wayne Sandholtz, and Koetzle, W. Accounting for Corruption: Economic Structure, Democracy, and Trade. - International Studies Quarterly 2000/44.
92. Werner, S. New Directions in the Study of Administrative Corruption. In Williams, R. (Ed.), The Politics of Corruption. Explaining Corruption. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited 1983.
93. Vito, T., & Davoodi, H. Corruption, Growth and Public Finances. International Monetary Fund Working Papers Series 00/182, 2000.
94. World Bank. Helping Countries Combat Corruption. 1999.
95. World Bank. Perceptions About Corruption Among Elites in Emerging Economies. 2006.

Kasutatud õigustloovate aktide loetelu

1. Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions. Arvutivõrgus: <http://www.oecd.org/dataoecd/4/18/38028044.pdf>
2. Erakonnaseadus. 11.05.1994- RT I 1994, 40, 654; RT I, 29.12.2011, 172
3. Euroopa Ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korrupsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon. 21.12.2004 - RTII 2004, 39, 145
4. Karistusseadustik. 06. juuni 2001. 6 RT I 2001, 61, 364; RT I, 29.12.2011, 190
5. Kohaliku omavalitsuse ametnike ametikohtade nimetuste kehtestamise määrus. 20.02.1996.- RT I 1996, 16, 272
6. Korrupsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsioon. 27.01.1999- RT II 2001, 28, 140
7. Korrupsiooni tsiviilõiguslike aspektide konventsioon. 04.11.1999- RT II 2000, 27, 164.
8. Korrupsioonivastane seadus. 27. jaanuar 1999. 6 RT I 1999, 16, 276; RT I, 30.03.2012, 24
9. Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus. 07.02.1996-RT I 1996, 15, 265; RT I 2006, 61, 458
10. Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus. 07.02.1996-RT I 1996, 15, 265; RT I 2006, 61, 458
11. United Nations Convention Against Corruption. Arvutivõrgus: http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

Muud allikad

1. Korrupsioon Eestis: kolme sihtrühma uuring, 2010. Arvutivõrgus: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=52486/13.+Korrupsioon+Eestis.+Kolme+sihtr%FChma+uuring+2010.pdf>
2. Korrupsioonivaba Eesti. Arvutivõrgus: <http://www.transparency.ee>.
3. Krjukov, A. Anders Tsahkna ei tunnistanud kohtus süüd- ERR uudisteportaal 02.02.2012. Arvutivõrgus: <http://uudised.err.ee/index.php?06244989>
4. MTÜ Korrupsioonivaba Eesti. šEesti kohtud- osa võimustruktuurist, mis väärib jälgimistõ, 2009. Arvutivõrgus: http://transparency.ee/cm/files/eesti_kohtud-_osa_voimustruktuurist_mis_vaarib_jalgimist.pdf

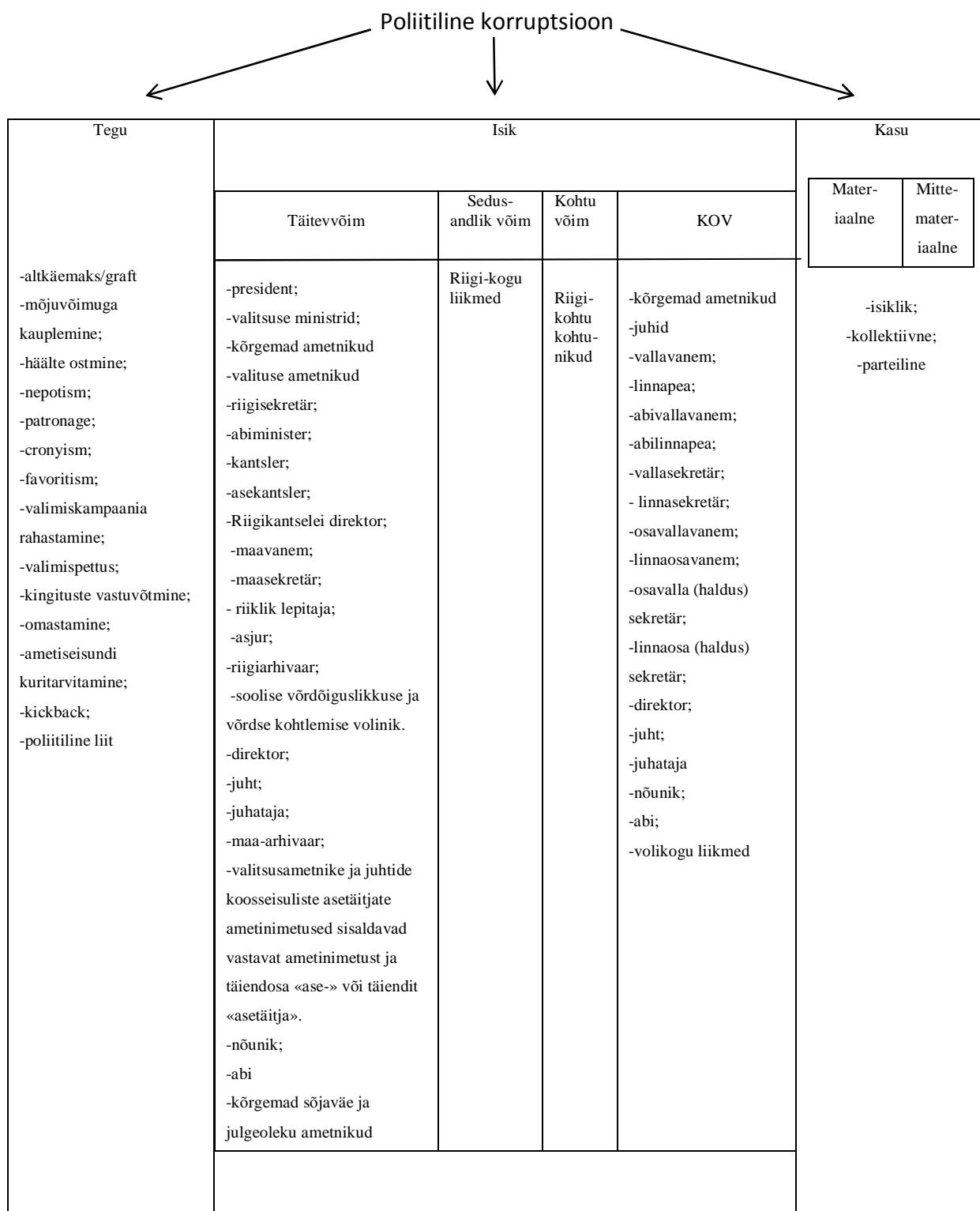
5. Plaado, T. Kohaliku omavalitsuse äriühingu politiseerumine kui korrupsioonirisk. Magistritöö, 2011. Arvutivõrgus: <http://riksweb.sisekaitse.ee/index.asp?action=127&id=518>
6. Tooming, U. Mati Eliste end kohtus süüdi ei tunnistanud- Postimees 21.03.2011. Arvutivõrgus: http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/mati-eliste-suuasja-arutamine-jatkub-riigikohtus.d?id=63737632
7. Veskioja, R. Maadevahetuse kohtuotsus tehakse teatavaks jaanipäevaks ó Delfi 07.03.2012. Arvutivõrgus: http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/maadevahetuse-kohtuotsus-tehakse-teatavaks-jaanipaevaks.d?id=64035959.
8. Virtu eetika. Arvutivõrgus: [http://Virtue Ethics \[Internet Encyclopaedia of Philosophy\].htm](http://Virtue Ethics [Internet Encyclopaedia of Philosophy].htm)

Lisa 1. Definitsioonide esinemissageduste leidmisel kasutatud artiklid

1. Ades Alberto and Di Tella, R. The New Economics of Corruption: A Survey and Some New Results. In Political Corruption, edited by Paul Heywood, Oxford, England: Basil Blackwel, 1997.
2. Blakea Charles, H., Christopher, G. Martinb. The dynamics of political corruption: Re-examining the influence of democracy. - Democratization 2006/1 (1).
3. Brussels, S. European Commission Examining the links between organised crime and corruption. Center for the Study of Democracy. Springer Science Business Media, LLC 2010.
4. Della Porta, D. Political corruption and the judiciary in Itali: A judgesø revolution? - European Journal of Political Research. Vol 39. Kluwer Academic Publishers 2001.
5. Della Porta, D. Political parties and corruption: Ten hypotheses on five vicious circles. - Crime, Law & Social Change. Vol 42. Kluwer Academic Publishers 2004.
6. Dobryninas, A. Lithuanian´s anti-corruption policy: Between the šwestõ and the šeastõ? - European journal on criminal policy and research. Vol 11, No 1. Springer 2008.
7. Fernando, J. Building Boom and Political Corruption in Spain. - South European Society and Politics 2010/14.
8. Gary, M. Assessing the Relationship between Neoliberalism and Political Corruption: The Fianna FáilóProgressive Democrat Coalition, 1997ó2006. - Irish Political Studies. Volume 2006/21.
9. Gerring, J ,and Thacker, S. C. Do Neoliberal Policies Deter Political Corruption? - International Organization. Cambridge University Press 2005.
10. Gingerich, D., Ballot, W. Structure, political corrupsion, and the performance of proportial representation. - Journal of Theoretical Politics 2009/21.
11. Golden, M, A. and Chang, E. C. C. Competitive Corruption: Factional Conflict and Political Malfeasance in Postwar Italian Christian Democracy. - World Politics 2001/53.
12. Goldsmith, A. A. Slapping the Grasping Hand: Correlates of Political Corruption in Emerging Markets. - American Journal of Economics and Sociology 1999.
13. Groenendijk, N. A principal-agent model of corruption. - Crime, Law &Social Change. Vol 27. Kluwer Academic Publishers 1997.
14. Hopkin, J. Political parties, political corruption, and the economic theory of democracy. - Crime, Law &Social Change. Vol27. Kluwer Academic Publishers 1997.

15. Kneen, P. Political corruption in Russia and the Soviet Legacy . - Crime, Law & Social Change. Vol 34. Kluwer Academic Publishers 2000.
16. Man, M. Political Corruption in Russia: An Evaluation of Russia's Anti-Corruption Strategies, 1991-2009. *Polis Journal* 2009/2.
17. Nagle, L. E. Corruption of politicians, law enforcement, and the judiciary in Mexico and complicity across the border. - *Small Wars & Insurgencies* 2010/21.
18. Quah, J. S. T. Democratization and political corruption in the Philippines and South Korea: A comparative analysis. - Crime, Law & Social Change. Vol 42. Kluwer Academic Publishers 2004.
19. Radulovic, N. Combat of Corruption *ó* International Exchange of Ideas and Experience and Intensification of Cooperation. - Political Corruption, Slovenia, 2005.
20. Sajo, A. From corruption to extortion: Conceptualization of post-communist corruption. - Crime, Law & Social Change. Vol 40. Kluwer Academic Publishers 2003.
21. Samuel, I. On Political Corruption .New York University Public Law and Legal Theory Working Papers. Paper 216, 2010.
22. Sandholtz, W., and Koetzle, W. Accounting for Corruption: Economic Structure, Democracy, and Trade. - *International Studies Quarterly* 2000/44.
23. Seumas, M. Corruption. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 2011.
24. Sung, H. E. A convergence approach to the analysis of political corruption: A cross-national study. - Crime, Law & Social Change Vol 38. Kluwer Academic Publishers 2002.
25. Sung, H. E. Democracy and political corruption: A cross-national comparison. - Crime, Law & Social Change. Vol 41. Kluwer Academic Publishers. Printed in the Netherlands, 2004.
26. Tavits, M. Why Do People Engage in Corruption? - *Social Forces*. Vol 88, No 3. Washington University, St. Louis, 2010.
27. Treisman, D. The Causes of Corruption: A Cross-National Study. - *Journal of Public Economics* 2000/76.
28. Warre, M. E. Political Corruption as Duplicitous Exclusion: theory, practice and public mind. - *Political Science & Politics*. Vol 39. Cambridge University Press 2006.

Lisa 2. Poliitilise korrupsiooni tuvastamise skeem.

Lisa 3. Poliitilise korrupsiooni kohtupraktika Eestis 2005-2012 a.

TlnLk 20.07.2005, 1-1020/05. (Henry Timmermann KarS § 293 lg 2 p 1,2; 294 lg 2 p 1,2)

Henry Timmermann, kes oli Sotsiaalministeeriumi IT osakonna juht, seega kõrgem ametnik. Töötades oma ametikohal võttis ta korduvalt altkäemaksu ja pistist, võimaldades sellega erafirmadel sõlmida sotsiaalministeeriumiga turuhinnast olulisel kõrgema hinnaga tehinguid (võita väljakuulutatud hankekonkurse). Tegu on poliitilise korrupsiooniga kuna isik on kõrgem ametnik, pani korruptiivse teo toime altkäemaksu ja pistise vormis ning sai selle tulemusena isiklikku kasu. Tulenevalt oma ametikohast kasutas ta temale usaldatud poliitilist võimu, et sõlmida erafirmadega lepinguid, mis olid rahaliselt kahjulikud riigile ja avalikkusele.

TlnHMk 02. 11. 2006.a, 1-06-11274/2 (Anne Jõgi KarS § 293 lg 1)

Anne Jõgi töötas Tartu Pensioniameti, mis on Sotsiaalkindlustusameti struktuuriüksus, direktorina, seega kõrge ametnikuna. Anne Jõgi kasutas oma ametikohast tulenevat poliitilist võimu, et eelistada koolituste korraldamisel üht kindlat firmat. Selle eelistuse eest tasuti talle materiaalselt, mis tähendas Annele tulu, mida ta ei oleks pidanud oma ametikohal saama.

Tartu Maakohus Võru kohtumaja 21.12.2006. a, 1-06- 16382/1 (Ants Manglus KarS § 294 lg 2 p 1,4; §-de 22 lg 3 ja 201 lg 2 p 1,3; 344 lg 1 ja 345 lg 1)

Ants Manglus töötas Riikliku Looduskaitsekeskuse Põlva-Valga-Võru regiooni direktorina, kõrge ametnikuna. Ants Manglus kasutas oma ametikohast tulenevat poliitilist võimu selleks, et lubada teisele poolele kooskõlastused looduskaitseala territooriumile ehitatava hotelli detailplaneeringule. Lisaks lubas ta 1 000 000 krooni eest teha ettepaneku riigi ostueesõiguse kasutamiseks fiktiivselt turuhinnast kallimaks hinnatud kinnistu soetamisel riigile. Nende tehingutega oleks Ants Manglus põhjustanud riigile olulise varalise kahju, ise see läbi rikastudes.

TlnHMk 06.06.2007, 1-07-5789/2 (Jüri Soone KarS § 293 lg 2 p 1;§ 201 lg 2 p 1 ja 3)

Jüri Soones töötas Vabariigi Presidendi Kantselei haldusteenistuse juhatajana, kõrge ametnikuna. Jüri Soone kasutas oma ametivõimu selleks, et suunata Vabariigi Presidendi Kantselei poolt tellitavaid ehitus- ja remonttöid kahele ehitusettevõttele. Jüri Soone puul seisnes varaline kasu selles, et ehitusettevõtted tegid vastutasuna saadud tööde eest Jüri Soone

isiklikus eramus tasuta ehitus- ja remonttöid. Lisaks omastas Jüri Soone Vabariigi Presidendi Kantselei nimel ostetud kaupu.

Viru Maakohus 7.01. 2008 , 1-08-151/3 (Voldemar Trumm KarS § 293 lg 2 p 2)

Voldemar Trumm töötas Kiviõli linnapeana, KOV.i kõrgema ametnikuna. Voldemar Trummi tegu seisnes selles, et ta kasutas oma ametikohast tulenevat poliitilist võimu, et võimaldada linna poolseid rahalisi toetusi ja projektide kaasfinantseerimist sihtasutusele ja ei viivitaks taotluste allakirjutamisega. Vastutasuks sai ta materiaalselt kasu raha näol.

TlnHMk 21.02.2008, 1-08-103/2 (Kaimo Oleski KarS § 293 lg 1 ja § 294 lg 2 p 1)

Kaimo Olesk töötas Tallinna Tööhõiveameti tööturukoolituse osakonna juhataja ja sotsiaalministri nõunikuna, kõrge ametnikuna. Kaimo Oleski tegu seisnes selles, et ta tagas Tööhõiveameti poolt lepingute sõlmimise ühe koolitusfirmaga, saades samalt äriühingult pistisena mitmeks aastaks enda tasuta kasutusse kaks sõidukit. Peale selle kasutas Kaimo Olesk temale usaldatud poliitilist võimu selleks , et tagada koolituslepingute ning projektijuhtimislepingute sõlmimise oma sõpradele ja fiktiivselt ka temale endale kuuluvate äriühingutega. Saades selle eest nii materiaalselt kui mitte materiaalselt tulu.

TlnRkKo 19.03. 2008, 1-06-5729/32 (Johannes Leas KarS § 293 lg 2 p 1,2,)

Johannes Leas töötas Kihnu vallavanemana, kes on KOVi kõrgem ametnik. Johannes Leas tegi Kihnu vallavanemana OÜ Globetrotten esindajale Taivo Luigele ettepaneku osaleda Kihnu sadama kerghoonete taastamistöodel ja nõudis Kihnu sadama kerghoonete taastamistöodel teostamise õiguse saamise eest OÜ Globetrotten esindajalt Taivo Luigelt pistist. Johannes Leas kasutas oma ametikohast tulenevat poliitilist võimu selleks, et kuulutada välja hankekonkurss ja see järel laekunud pakkuniste hindamine, mille võitis. Johannes Leas kasutas oma võimu veel selleks, et kuulutada välja konkurss Kihnu muuseumihoone renoveerimistöodel, mille samuti võitis OÜ Globetrotten. Johannes Leas kogu oma eelneva tegevuse eest vastutasuks materiaalselt kasu. Johannes Leas pöördus oma õiguste kaitseks ka EIÕK.sse¹¹⁵. EIÕK võttis asja menetlusse ja tegi oma otsuse ainult menetlusliku poole ehk jälitustoimiku tutvustamise kohta.

¹¹⁵EIÕK Leas vs Eesti, lahend nr 59577/08

TlnRkKo 25.03.2009.a, 1-08-10178/13 (Erakond Eesti Kristliku Demokraadid KarS § 402¹ lg 2)

Erakond oli antud kohtu alla süüdistatuna erakonna varale kehtestatud piirangute rikkumises. Erakond võttis korduvalt suurtes summasdes laenu ettevõtetele, kes ei olnud krediidasutused ja summadele ei olnud seatud tagatist. Erakond mõisteti Harju Maakohtus õigeks, kuid Ringkonna Kohus tühistas selle otsuse.

Pärnu Maakohus 09. 10. 2009.a, 1-09-6830/12 (Enno Tammekivi KarS § 293 lg 2 p 1)

Enno Tammekivi töötas Pärnu Linnavalitsuse majandusosakonna ehitusnõunikuna ja ehitusteenistuse juhatajana. Enno Tammekivi kuritarvitas oma ametikohast tulenevat poliitilist võimu selleks, et suunata linna korraldatavaid ehituse riigihankeid teatud ettevõtetele. Tasuna sai ta ehitusmaterjali, sanitaartechnikat, ning ettevõtted tasusid tema maja osamakseid pangale.

TlnHMk 14.12.2009, 1-08-2873/5 (Teet Kallaste süüdistuses KarS § 294 lg 1)

Teet Kallaste töötas Sotsiaalkindlustusameti infotehnoloogia osakonna ja süsteemitehnoloogia osakonna juhatajana, seaduse järgi kõrge ametnikuna. Teet Kallaste tegu seisnes selles, et ta kasutas oma ametikohast tulenevat poliitilist võimu selleks, et eelistada korduvalt suuremahulistel infotehnoloogia teenuste tellimisel ühte äriühingut ,tagades ettevõttele võimalikult palju lepinguid Sotsiaalametiga. Ettevõtte eelistamise eest sai Teet Kallaste nii sularahas kui ka fiktiivsete töölepingute alusel materiaalselt kasu.

TlnHMk 18.01.2010, 1-08-10177/14 (Jaan Maanas KarS § 293 lg 2 p 1)

Jaan Maanas töötas Tallinna Kommunaalameti inseneriosakonna juhatajana, kõrgema ametnikuna. Jaan Maanase tegu seisnes selles, et ta kasutas oma ametiseisundit ehitusettevõtte huvides. Tulenevalt oma tööülesannetest nõustas ja juhendas ettevõtet Tallinna Linnavalitsusele taotluste ja avalduste esitamisel, selleks et leida linna eelarve või eelarve välistest vahenditest ettevõtte jaoks rahalisi vahendeid kiirendatud või eelsitatud korras. Jaan Maanas sai kasu sularaha ja soodustingimustel laenu näol.

RKKKm 27.04.2010, 3-1-1-20-10 (Väärteoasi Jaanus Mutli korruptsioonivastane seadus § 26³)

Jaanus Mutli töötas AS Lasnamäe Tööstuspark nõukogu liikmena ja abilinnapeana, isik vastab kõrgema ametiisiku tunnustele. Jaanus Mutli väärtegu seisnes selles, et ta võttis

ametiisikuna vastu reisifirma kinkekaardi, mille eest ta hiljem lunastas reisi, sellega rikkus J. Mutli korruptsioonivastase seaduse (KVS) § 26 lg-s 2 sätestatud keeldu võtta vastu kingitusi ja nõustuda soodustustega, mis on määratud temale endale või tema lähisugulastele või lähihõimlastele ning mille vastuvõtmine võib otse või kaudselt mõjutada tema töö- või teenistuskohustuste erapooletut täitmist. Vastutasuks võitis Faramatsia tehas AS Lasnamäe tööstuspargi arenduskonkursi. Jaanus Mutli teos ilmnevad selged poliitilisele korruptsioonile iseloomulikud vormid (lubamatute kingituste vastuvõtmine), kuid kohus on väärteootsuse tühistanud aegumise tõttu.

RKKKM 26.05.2010, 3-1-1-22-10 (Villu Reiljani kas § 293 lg 2 p 2, 4)

Villu Reiljan töötas keskkonnaministrina , valitsuse ametnikuna. Tema tegu seisnes selles, et tema käskkirja otsustati müüa Rävala pst 8 asuv Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olev kinnisasi, mille müüki esindas advokaadibüroo Lestal vandeadvokaat Tarmo Sild , kes aitas oma tegevusega nimetatud tehingu läbirääkimiste käigus kaasa Villu Reiljani ja Aivo Pärna vahelise kokkuleppe saavutamisele pistise osas. Keskkonnaministeerium kuulutas välja eelläbirääkimistega kinnisasja pakkumismenetluse. Pakkumismenetluses oli soodsa otsuse langetamine Reiljani pädevuses tulenevalt tema ametialaste volituste tõttu keskkonnaministrina. Vastutasuks soodsa otsuse eest sai Villu Reiljan materiaalselt kasu pistise vormis rahalisel kujul

TlnRkKo 08.09.2010. (Indrek Kressa KarS § 293 lg 2 p 4 järgi)

Indrek Kressa töötas Sotsiaalkindlustusameti peadirektori asetäitjana, kõrgema ametnikuna. Peadirektori asetäitjana osales Indrek Kressa hangete korraldamisel, otsuste tegemise protsessis ja lepingute sõlmimisel ühe kindla ettevõttega, ning omas seeläbi võimalust suunata, et iga-aastased lepingud Sotsiaalkindlustusametiga saaks vastav ettevõtte. Lisaks eelnevale selgitas ta Sotsiaalkindlustusameti direktorile, et lähtuvalt autoriõigustest ning konkureeriva pakkumise puudumisest tuleb kõik IT alased tööd tellida ühelt kindlalt ettevõttelt, sellega tagati ettevõttele lepingud vahemikus 1997-2005. Indrek Kressa sai materiaalse kasuna vara ja muid soodustusi.

TlnHMK 08. 10. 2010.a, 1-10-1901/5 (Andres Metsaveer KarS § 293 lg1;§ 294 lg.1)

Andres Metsaveer töötas Riigikogu Kantselei haldusteenistuse hooldus- ja remonditalituse juhatajana, kõrgema riigiametnikuna. Tema tegu seisnes selles, et kasutades oma ametikohast tulenevat poliitilist võimu selleks, et suunata Riigikogu Kantselei poolt tellitavate ehitus- ja

remonttööde tegemist ühtedele ja samadele äriühingutele. Vastutasuks sai ta materiaalselt kasu raha näol.

TlnRkKo 15.10.2010, 1-06-15769/125 (Vladimir Razumovski KarS § 293 lg 2 p 1,2)

Vladimir Razumovski töötas veterinaar- ja toiduameti direktori asetäitjana, kõrge riigiametnikuna. Tema tegu seisnes selles, et omades kõrget ametikohta ja poliitilist võimu selleks, et anda kalakäitlemise firmadele lube kasutada kaubaveoks külmvagunite asemel rohkem mahutavaid ja odavamaid termovaguneid. Vladimir Razumovski sai selle teo eest materiaalselt kasu raha näol. Algses süüdistuses oli teo vormiks altkäemaks, mis hiljem kvalifitseeriti ümber pistiseks, kuna ta pani toime seadusega lubatud teo.

TarRkKo 10.12.2010, 1-08-7474/53 (Georg Tra-anovi KarS § 293 lg 2 p 1 ja § 294 lg 2 p 1)

Georg Tra-anov töötas Valga maavanemana, seega kõrgema ametnikuna. Georg Tra-anovit tegu seisnes selles, et ta kasutas ära oma ametikohast tulenevat poliitilist võimu, et võimaldada maakonna bussiliinidel veoteenust osutavate äriühingutele hankemenetlustes soodustusi ja aitas sõlmida ettevõtetal valga maavalitsusega soodsatel tingimustel lepinguid või varem sõlmitud lepinguid muuta. Vastutasuks sai ta materiaalselt kasu pistise ja altkäemaksu kujul.

TlnHMk 13. 01.2011, 1-11-249/4 (Aivo Loigom KarS § 293 lg 2 p1)

Leitnant Aivo Loigom töötas Kaitseväe Peastaabi logistikaosakonna meditsiiniteenistuse meditsiiniressursside planeerimisjaoskonna staabiohvitserina täidesaatva riigivõimu asutuses kõrgema ametnikuna. Aivo Loigomi tegu seisnes selles, et tulenevalt oma ametikohast kasutas ta oma võimu, et mõjutada Eesti Kaitseväe meditsiinitarvikute ja -seadmete ostmise ja riigihangete menetlusi. Tasuks sai ta selle teo eest sularaha.

TlnHMk 10. 02. 2011, 1-09-18254/19 (Allar Oviir KarS § 293)

Allar Oviir töötas Põhja-Tallinna Valitsuse linnamajandusosakonna juhatajana, seega KOV.i kõrgema ametnikuna. Allar Oviiri tegu seisnes selles, et omades laialdast poliitilist võimu pikendas ta munitsipaalkorterite üürilepinguid ja suunas linnaosa ehitustellimusi oma tuttavatele ehitusettevõtjatele. Tasuks sa ta nii sularaha, teenuseid kui ka asju

RKKKm 2.06.2011, 3-1-1-28-11 (Mart Viisitamme süüdistuses KarS § 2172 lg 1 ó 25 lg 2, 4; § 157 ja § 294 lg 1.

Mart Viisitamm töötas Pärnu linnapeana ja linna riigihankekomisjoni liikmena ehk kõrgema ametiisikuna. Viisitamme süüditati selles, et ta lõi põhjendamatuid soodustingimusi Pärnu tänavate hoolduse riigihankes osalenud kahele ettevõttele. Viisitamm tunnistati õigeks kuna kohus ei leidnud, et ta oleks selle tehingu tulemusena saanud otsest kasu. Kuigi ettevõtted kandsid Viisitamme naise firma kontole raha transpordi teenuste eest, mida ei osutatud.

TlnHMk 22.08.2011, 1-11-8601/6 (Toomas Õispuu süüdistuses KarS § 293 lg 1)

Toomas Õispuu töötas Tallinna Linnaplaneerimise Ameti juhatajana ehk kõrgema KOV.i ametnikuna. Toomas Õispuu tegu seisnes selles, et olles kõrgem ametnik ja omades poliitilist võimu aitas ta aktiivselt kaasa V. Kaasiku poolt esindatava detailplaneeringu menetlemise korraldamisele. Tasuna sai ta pistise vormis soodustingimustel 10000 eurot laenu.

TlnHMk 11.11.2011, 1-11-6394/9 (Kristo Kärmas KarS § 293 lg 2 p1 järgi)

Kristo Kärmas töötas Keskkonnaministeeriumi veesakonna projektide büroo nõunikuna ehk kõrgema ametnikuna. Kristo Kärmas osales Euroopa Liidu ühtekuuluvusfondist rahastatava meetme hindamiskomisjoni töös, ministeeriumi poolt korraldatud keskkonnavalase riigihanke ettevalmistamises ning erinevate reoveepuhastite rekonstrueerimiseks vajalike saastetasu asendamise taotluste menetlemisel, tegutsedes seejuures oma ametiseisundit ära kasutades mitme äriühingu huvides. Kasuna sai Kristo Kärmas äriühingute poolt tellimusi, veemajandusega seotud nõustamis ja projekteerimisteenuseid.

Viru Maakohus 14. 12. 2011.a, 1-11-13665/5 (Arkadi Nikolajev KarS § 293 lg 2 p 1, 2)

Arkadi Nikolajev töötas Narva Linnavalitsuse Linnavara- ja Majandusameti direktorina ehk kõrgema KOV.i ametnikuna. Kasutades ära oma ametiseisundit ja poliitilist võimu, selleks et mõjutada linna poolt väljakuulutatud pakkumismenetlusi, sõlmitavaid hanke või töölepinguid Samuti lubas ta tulevikus ettevõtjatel osaleda soodustingimustel hankeprotsessis . Tasu sai Arkadi Nikolajev läbi oma abikaasa ettevõtte, kes koostas pistist andud ettevõtjatele fiktiivseid arveid.

Ivo Parbus KarS § 293 lg 2 p 1, 2

Ivo Parbus töötades Tallinna linnavalitsuse abilinnapea nõuniku ametikohal ehk kõrgema KOV.i ametnikuna. Ivo Parbus võttis pistist pistise detailplaneeringute ja ehitusprojektide üle järelevalve teostamise eest Tallinna linnaplaneerimise ametis. Kasu sai ta nii raha kui ka kinkekaartide näol.

Käimasolevad kohtuprotsessid :

Krjukov, A. Anders Tsahkna ei tunnistanud kohtus süüd. - ERR uudisteportaal- Arvutivõrgus: <http://uudised.err.ee/index.php?06244989>.

Riigiprokuratuur süüdistab Anders Tsahknat mõjuvõimuga kauplemises, toimingupiirangu rikkumises, pistise nõudmises ja võtmises ning dokumendi võltsimises ja võltsdokumendi kasutamises). Süüdistuse järgi kasutas Tsahkna korduvalt ebaseaduslikult ära oma ametikohast tulenevat mõjuvõimu ning mõjutas erinevaid sotsiaalministeeriumi ametnikke ning koostööpartnereid tegema tema enda või tema sugulaste ja tuttavate jaoks soodsaid otsuseid ning tehinguid

Tooming, U. Mati Eliste end kohtus süüdi ei tunnistanud. - Postimees 21.03.2011. ó Arvutivõrgus: http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/mati-eliste-suuasja-arutamine-jatkub-riigikohtus.d?id=63737632.

Tallinna linnavolikogu endine liige ja Pirita linnaosa halduskogu esimees Mati Eliste, keda süüdistatakse mõjuvõimuga kauplemises ning korruptiivse tulu saamises,) Ei õnnestu kuidagi kohtulahendit leida.

Veskioja, R. Maadevahetuse kohtuotsus tehakse teatavaks jaanipäevaks ó Delfi 07.03.2012. - Arvutivõrgus: http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/maadevahetuse-kohtuotsus-tehakse-teatavaks-jaanipaevaks.d?id=64035959.

Maadevahetuse protsessi raames on kohtu all kunagine keskkonnaminister ja rahvaliitlaste eksjuht Villu Reiljan, keskerakondlasest parlamendisaadik ja endine Põllumajandusminister Ester Tuiksoo, maa-ameti eksjuht Kalev Kangur, Saarte Investeeringute juht Tullio Liblik ning IRLi Tartu piirkonna juhatuse endine liige ja Tartu endine linnavolinik Tarmo Pedjasaar. Riigiprokuratuuri süüdistuse järgi korraldasid Villu Reiljan keskkonnaministrina ja Kalev Kangur maa-ameti juhina, et Toomas Annuse ja tema firma Merko Ehitus ning Tullio Libliku, Einar Vettuse ja Tarmo Pedjasaare loodusobjektidega maatükkide vahetused sujuksid ning oleksid majanduslikult kasulikud. Ester Tuiksood süüdistab prokuratuur selles, et ta võttis 2006. aastal põllumajandusministrina altkäemaksu Annuselt, vastutasuna soosis aga Annuse firmasid Merko Ehitust ja AS-i E.L.L. Kinnisvara põllumajandusministeeriumile uute rendipindade otsimisel.

